

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13075

MAYSELEKH

Mikhail Evgrafovich Saltykov

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

מ. יע. סאלטיקאוו-שטשעדרינ

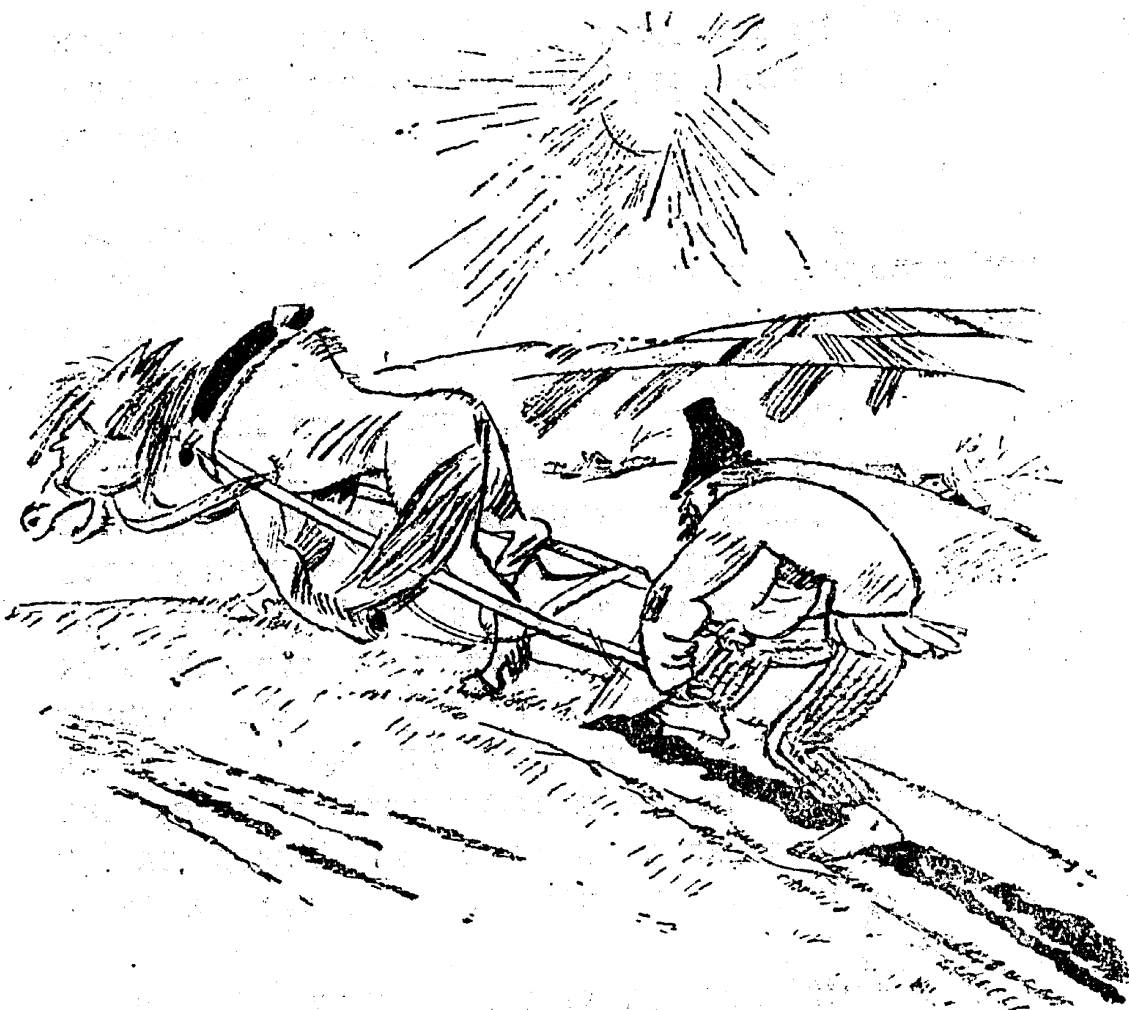
מ י י ס ע ל ע כ

ייריש-א. וועלעדניצקי

מעלזכע-פארלאג פאר די נאציאנאלע מינדערהייטן אין אוסטרײַך

קי"ח - 1936

מאראוטחאָרכלעכער רעדאקטער—5. טיש קאָוו
סקי. טעכנישער רעדאקטער—כ. זארעצקי.
קאָרעקטער—ע. סאסיאנ. פאפיר 110×72—
1/6 — 50 קג. אינ 1 פאפיר-בויגן 90 000 צייכנס.
5 3/4 דרוק-בויגן. סארלאנג-נוט. 125. טיראזש
2350 עקז. פֿרעז רעפּובליק. פּאָליגראַם. מאַבריק
אוסקפֿ-ס. קנעז, רויטער פּלאַצ 2. באַשט. 738.
באַסולמעכטיקטער טונ הויפּטליט 3460 %. אָפֿ-
געגעבן אינ זאצ 1936—22/VIII, אונטער-געשריבן
צום דרוק 1936 — 29/IX.

פ ע ר ד ו ל י ע

פערדוליע ליגט אפן וועג, פארזונקען אינ א שווערן דרעמל. דער פויער האָט אימ נאָרוואָס אויסגעשפּאַנט און געלאָזן זיך פּאַשען. אָבער פערדוליען קריכט ניט איב קאָפּ דאָס עסן. זייער א שווערן שטיינערדיקן פּאַס ערד איז אימ אויסגעקומען נאָרוואָס אינינעם מיטן פויער צו צעאקערן.

פערדוליע איז א גאַנצ געוויינלעכע פויערשע סקאַטינקע. א פארמא-טערטע, א צענעריקטע, מיט א שמאַלער ברוסט, מיט סטאַרטשענדיקע ריפּן, מיט אָפּגעברענטע פלייצעס און צעמאזיקטע פיס. דעם קאָפּ האלט ער אראָפּגעלאָזט. די גריווע זינע אפן האלרז — איז קאַלטענעס; פון די נאָזלעכער און פון די אויגן רינט; און די אויבערשטע ליפּ הענגט

ארָפּ, ווי א לאטקע. קיין סאכ ארבעט קען אזא מינ באשעפעניש ניט אופטונ. דאָך אָפּער — ארבעטן מוז מען. גאנצע טעג קריכט פערדוליע פון שפאן ניט ארויס.

פערדוליע האָט ניט פונוואנען אָנצונעמען זיכ מיט קויכעס: די שפּיז, וואָס ער באקומט, — זי קלעקט אימ נאָר אפ צו ליאטקען מיט די ציינ. פערדוליע האָט א ביטער לעבן. א שטיקל גליק כאַטש, וואָס ער איז אריינגעפאלן צו א גוטן פויער אינ די הענט, וואָס קאליעטשעט אימ ניט אומזיסט. ארויסגעפאָרן מיטן אקער אינ פעלד אריין, דערהערט פערדוליע דעם באקאנטן אויסגעשריי: „אנו, טייעריקער, לייג נאָר צו קויעכ!“ ער פארשטייט שוין, וואָס מע מיינט. ער ציט זיכ אויס מיט זיין גאנצן נע- פעכדיקן גופ, שפארט זיכ אָן אפ די פעדערשטע פיס און מיט די הינד- טערשטע הייבט ער אָן צו שלעפן, צובויגנדיק די מאָרדע צו דער פרוסט: „אנו, קאטערושניק, שלעפ ארויס!“ און פון הינטן שפארט דער פויער אליין דעם אקער, מיט די הענט, ווי מיט צוואנגען, אינעם אקער איינגע- קלאַמערט, מיט די פיס אינ די ערד-הרודעס פארזונקען, קוקט ער נאָך, אז דער אקער זאָך כאַלילע ערגעץ ניט א פאלשעווע טונ. ערגעץ ניט מאכט קיין פלוז. דורכגעגאנגען א פאס פון עק ביז עק, ציטערן זיי ביי- דע: אָט, געקומען דער טויט! ביידע האלטן זיי באמ קלאפירן — דאָס פערדל און דער פויער; אזוי יעדן טאָג האלטן זיי ביידע א רעגע פארן טויט.

פערדוליע, — ער ליגט דאָרט אפ דער סאמע זונ-באקעניש ס'איז קיין בוימל ארום און ארום ניטאָ, און די לופט איז אזוי אָנגעגליט, אז ס'פאר- שלאַגט דעם אָטעם אזש. פון צייט צו צייט טראָגט זיכ דורכ א וויכער- שטויב איבערן פעלד. דער ווינט, וואָס הייבט אופ דעם שטויב, ברענגט אָפּער ניט קיין אָפּפרישונג, נאָר נייע שטראָמען גליצענדיקע היצ. בינען און פלוזן דרייען זיכ ארום פערדוליען מעשוגענער ווייז, פארקריכט אימ אינ די זויערן, אינ זיי נאָזלעכער, זויגן זיכ אימ איינ אינ די פארווונדע- טע ערטער. און ער — פון די פיסן גיט ער פלוזן אווטאָמאטיש א פאָכע מיט די זויערן — מער גאָר. ס'איז שווער צו וויסן — צי דרעמלט ער אזוי פערדוליע, צי ער גייט אויס.

דאָס פעלד איז אָן א ברעג. ווהינ דו זאָלסט ניט גיין — איז פעלד און פעלד. פערדוליע האָט מיטן אקער עס אויסגעמאָסטן אינ דער לענג און אינ דער ברייט. און ס'איז אלץ קיין סאָפ און קיין ברעג ניט צו זען.

א הוילס, א בליענדיקס צי א פארגליווערטס אונטערנ שנייצודעק—
אלעמאל ליגט עס הערשעריש צעשפרייט אין דער פרייט און אין דער
טיפ. און ניט צום קאמפ רופט עס ארויס, נאָר עס נעמט גלייכ און פאר-
שקלאפט.

פאר אלעמען איז דאָס פעלד—ראכוועס, פאָעזיע, פארגעניגן; פאר פער-
דוליען איז דאָס פעלד—א קאטערגע. דאָס פעלד ווארגט אימ, נעמט בא
אימ אָפ די לעצטע קויכעס און איז אלצ נאָכ ניט אַנגעוועטיקט. פונ באגינ
ביז באנאכט שלעפט ער זיכ, פערדוליע, פאָרויס, פאר אימ ציט זיכ און
וויגט זיכ א שווארצער פלעק און שלעפט און שלעפט אימ נאָכ זיכ. אויכ
איצט וויגט זיכ אימ פאר די אויגן דער פלעק. אויכ איצט הערט ער
דורכנ שלאָפ דעם אויסגעשריי: „אנו, טייערינקער! אנו, קאטערוש-
ניק! אנו!“

קיינמאל וועט ער זיכ ניט פארלעשן, אָט דער פייערדיקער קיילעכ,
וואָס פונ פרי ביז נאכט גיסט ער אפ פערדוליען מיט א טייכ הייסע זו-
דיקע שטראלן! קיינמאל וועלן ניט אופהערן די רעגנס, די געוויטערס,
די זאווערוכעס, דער פראַכט... פאר אלעמען איז די נאטור—א מוטער,
נאָר פאר אימ איינעם—א פלאַג און א מאטערניש. פאר פערדוליען איז
איטלעכער לעבנס-ריר פונ דער נאטור—א מאטערניש און יעטווידע
פלונג אירע—א סאמ. ס'איז ניטאָ פאר אימ, פאר פערדוליען ניט קיין
גוטע רייכעס, ניט קיין קלאנגע-הארמאָניע, ניט קיין שיינע פארפן;
ער ווייסט פונ קיין שום געפיל ניט, אויסער די געפילן פונ ווייטעק, פונ
מידקייט און פונ אומגליק. מעג די זון אָנטרינקען די גאנצע נאטור מיט
ווארעמקייט און מיט ליכט, מעגן די שטראלן אירע ארויסרופן לעבן און
פרייד—דער אָרעמער פערדוליע ווייסט איינס: צו די אַנצאָליקע פאר-
גיפטונגען, מיט וועלכע זיין לעבן איז איבערגעפלאַכט, קומט פונ דעם
צו נאָכ א פארגיפטונג.

ניטאָ קיין סאָפ צו דער ארבעט! ארבעט—אָט דאָס איז דער גאנ-
צער זיג פונ זיין לעבן.

צו איין ציל זינען געווענדעט די באדינגונגען, אינ וועלכע ער לעבט
עס זאָל ניט אטראָפירט ווערן די מוסקול-קראפט זינע—אָט דער קוואל,
וואָס איז פיייק צו טון פיזישע ארבעט. סײַ שפּיז, סײַ אָפרו ווערט אימ
אויסגעטיילט פונקט אזויפיל, ער זאָל קאָנען, ער זאָל אימשטאנד זיין
אויסצופילן זיין פארגעפונג. און ווייטער—מעג דאָס פעלד, מעג די סטיי-

כ׳ע אימ צעקאליטשענ — קײנעם גײט נײט אָן צו וויסן, וויפל נײע ווונדן
האָט ער באַקומען אפּ די פּײס, אפּן פּלײצע און אפּן רוקן. נײט זײַן ווײל-
שטאַנד דאַרפּ מען — מע דאַרפּ דאָס לעבן זײַנס, וואָס איז צעקױעכ אי-
בערטראַגן דעם יאָך פּונ אַרבעט. ער ווייסט נײט, וויפל דױרעס ס׳איז
שוין פאַראַן, אז ער טראַגט אָט דעם יאָך און וויפל דױרעס עס שטייט
אימ נאָך פאַר פאַרויס אָט דעם יאָך צו טראַגן. ער לעבט ווי פאַרזונקען
איז א פּינצטערן אָפּגרונט. און פּונ אַלע געפּילן, וואָס זײַנען פאַראַן איז
א לעבעדיקן קערפּער, איז אימ באַוווטט נאָר אײַנס — א נאָגנדיקער וויי-
טעק, וועלכע עס פאַרשאפט די ארבעט.

פּערדוליע דרעמלעט, און פאַרפּײ אימ גײען דורכ האַצלקעס. פּונ ערשטן
קוק וועט קײנעם נײט אײַנפאַלן, אז פּערדוליע און האַצלקע זײַנען קײנ-
דער פּונ אײַן טאַטן. דאָך קען מען איז געוויסע ערטער אדײַעם נאָך
הערן די געשיכטע פּונ דער קרויוועשאפט זײערער.

געלעבט האָט איז אמאָליקע צײַטן אן אלטער פּערד. דער פּערד האָט
געהאַט צוויי זײַן: פּערדוליע און האַצלקע. האַצלקע איז געווען א זון א
העפלעכער, א פּילבאַרער, און פּערדוליע איז געווען א מעגושעמדיקער,
אָן געפּילן. א לאַנגע צײַט האָט דער אלטער געדולדעט פּערדוליעס מע-
גושעמדיקײט, א לאַנגע צײַט האָט ער בײַדע זײַן גלײַכ דערצױגן, ווי עס
פאַכט פאַר א געטרײען פּאַטער, בײַז, ענדלעכ, אײַנמאָל איז ער איז קאַס
געוואָרן און זײַך אָנגערופּן: אָט האָט איר אײַך מײַן פּאַטערלעכע פאַרזאָג
אפּ אײַער גאַנצע לעבן: „פּערדוליע — שטרוי און האַצלקע — האַפּער.“
און אזױ איז עס טאַקע פּונ דעמלעט אָן געפּליבן. האַצלקען האָט מען
אוועקגעשטעלט איז א וואַרעמער פּערד-שטאַל, אונטערגעבעט וויכײַנקע
שטרוי, א זײַסן האַניק-געטראַנק געמאַכט און אָנגעשאַטן איז א פּולד זשאָ-
לעב מיט הירזש, און פּערדוליען האָט מען ארײַנגעשטופּט איז א כאַזער-שטאַל,
איז צוגעוואָרפּן א הויפּן פּוילע שטרוי: נא דיר, פּערדוליע, קײַ מיט די
צײַן! און א טרונק — אָט דאָרטן איז קאַליזשע.

האַצלקע האָט שױן גאָר געהאַט פאַרגעסן, אז ער האָט ערגעץ א פּרײ-
דער אפּ דער וועלט. נאָר פּלוצעם איז אימ עפעס אומעטיק געוואָרן אפּן
האַרצן און ער האָט זײַך דערמאַנט. „ס׳האַט מיר דערעסן, — מאכט ער, —
דאָס לעבן איז דער וואַרעמער שטאַל, דער האַניק-געטראַנק איז מיר
שוין נײַמעס, און די לױטערע הירזש קריכט מיר שױן פּונעם האַלדז;
לאַמיר אַקאָרשט גײן א קוק טאָן, וויאזױ לעבט זײַך דאָרט דעם ברודער!“

ערשט ער זעט — זײַן ברודער איז גאָר עפעס אַן אומשטערפלעכער!
מע מאַזיקט אים, מיט וואָס ס'קומט נאָר אינ די הענט אַרײַן, און ער לעבט.
מע האָדעוועט אים מיט שטרוי, און ער לעבט! און אינ וואָסער זײַט פון
פעלד זאָלסט ניט אַ קוק טונ — איז האוועט ער דאָרטן, דער ברודער; אָט
האַסטו אים נאָרוואָס דאָ געזען, און אינ אַ רעגע אַרומ — ער איז שוין
העט־העט ווײַט, און ער אַרבעט שוין דאָרטן מיט די פיס. קאָנטיק, אז ער
האַט אינ זיך אַ טוגנט אזא, וואָס אַדאַנק איר איז דער שטעקן, וואָס
שלאָגט אים, ווערט אליין צעבראָכן, און אים קען מען ניט אַינברעכנ!
איז אָט האָבן די האַצלקעס זיך גענומען דרײַען אַרומ פּערדוליען.
איינער רופט זיך אָן:

— אָט דערפאַר קאָן מען אים בעשומיפן ניט בײַקומען, ווײַל פון
שטענדיקער אַרבעט האָט זיך באַ אים אָנגעקליבן אַסאַך געזונטער פאַר־
שטאַנד. ער האָט פאַרשטאַנען, אז העכער פון זיך קאָן מען ניט אַריבער־
שפּרינגען, אז די פולעווע וועט שטענדיק בײַקומען די רוט. לעבט ער זיך
אזוי אפ א פרידלעכע אויפן, פאַרפלאַנטערט אינ שפּריכווערטער, פּונקט
ווי אינ גאַניידן. געזונט זאָלסטו מיר זײַן, פּערדוליע! טו זיך ווײַטער דאָס
דײַניקע און דרעמל ניט.

אַ צווייטער דערווידערט:

— אָ, גאָרניט מאַכמעס געזונטן פאַרשטאַנד האָט זיך באַ אים אזא
פעסט און זיכער לעבן געשאפן! ניט איבער דעם איז פּערדוליע אזוי
אַינזעפעסט, נאָר איבער דעם, ווײַל ער טראָגט אינ זיך דאָס לעבן פון
גײַסט, און דעם גײַסט פון לעבן! און קאַלומאַן ער וועט אינ זיך אָט די
צוויי אויצרעס פאַרמאָגן — וועט אים קײַן שום שטעקן אינ דער וועלט
ניט אַינברעכנ!

אַ דריטער זאָגט:

— ווײַס איך, וואָס איר בעבעט דאָרטן! לעבן פון גײַסט, גײַסט פון
לעבן — ס'איז גלאַט גערעדט ווערטער אָן שום אינהאַלט! ניט דאָס איז
די סיבּע, פאַרוואָס צו פּערדוליען שטייט גאָרניט ניט צו. די סיבּע איז,
וואָס ער האָט געפונען פאַר זיך אָט דאָס, וואָס הייסט „ווירקלעכע מי“,
און אָט די מי גיט אים דעם מאַראַלישן גלײַכגעוויכט און שאפט באַ אים
אָט די שטאַנד־אַפטיקײַט, וואָס אפילע דוירעס קנעכטשאפט האָבן זי ניט
געקענט ברעכנ! איז שטרענג זיך טאַקע אָן, פּערדוליע, האָרעווע! זעם

זיכ אָן מיט קויכעס! און שעפ אינ דער מי אָט די לויטערקייט פונג הארצנ,
וואָס מיר, די האַצלקעס, האָבן זי שוין אָנגעוואָרן אפ אייביק.
און א פערטער (גלייכ, מיסטאמע, פונעם שענקערס פערד-שטאל
אראָפגעקומען) גיט צו:

— אכ, הערן מײַנע טײַערע, אלע טרעפט איר, ווי א בלינדער אינ
גרוב ארײַן. ניט דערפאר גאָר, ווייל סײַליגט אינ אימ עפעס אזא קראפט,
קאָן מען אימ, פערדוליען, ניט בײַקומען, נאָר דערפאר, ווייל ער האָט
זיכ פונ שטענדיק אָן אזוי צו זײַן ראָליע צוגעווינט. און איצט כאָטש
האָק אימ און פראָק אימ, וועסטו אימ ניט אײַנברעכן. אָט ליגט ער און
האָט שוין, דאכט זיכ, קײַן קאפ קויעכ ניט — אנו, טו אימ נאָר א מונטער
אופ אזוי רעכט מיט דער בײַטש, וועסטו זען, ווי ער לאָזט זיכ ווידער
אוועק ארבעטן מיט די פיס. איטלעכער טוט יענע ארבעט, אפ וועלכער
ער איז אוועקגעשטעלט געוואָרן. רעכנט נאָר אויס, וויפל זײַנען עס צע-
זײט און צעשפרייט אזוינע קאליקעס איבערן פעלד — און אלע זײַנען זײ
פונקט ווי איינער. מאזיקט זײ כאָטש וויפל איר ווילט — זײ וועלן אפ
קײַן האָר ניט ווערן ווייניקער. אָט איז ער ניטאָ, און אָט וואקסט ער
ווידער אויס. ווי פונ אונטער דער ערד.

אזוי ווי די אלע שמועסן האָבן זיכ גענומען ניט פונ זאכלעכקייט,
נאָר פונ לאנגווייל און פונ ניט האָבן וואָס צו טאָן, פלעגן די האַצלקעס
אזוי לאנג שמועסן — בײַן זײ פלעגן אָנהייבן זיכ צו אמפערן. צום גליק
אָבער כאפט זיכ פונקט דעמלט אונטער דער פויער און דערליידיקט אלע
קריגערייען זײערע מיט די ווערטער:

— וויאָ, קאטערושניק, ריר זיכ!

דאָ, זעט איר, ווערט בא אלע האַצלקעס מיטאמאָל פונ אנטציקונג
פארכאפט דער אָטעם.

— זעט נאָר, זעט נאָר — האָבן זײ אויסגעשרינגן — זעט נאָר, ווי ער
ציט זיכ אויס, ווי ער שפארט זיכ דאָס אײַן מיט די פעדערשטע פיס און
מיט די הינטערשטע נעמט ער שלעפן! אָט דאָס הייסט טאקע קונסט!
האַרעווע-זשע, ווי געהעריק, פערדוליע! אָט בא וועמען מע דארפ זיכ לער-
נען! אָט וועמען מע דארפ נאָכטונן! וויאָ, קאטערושניק, וויאָ!

א מײַסע, וויאזוי איין פויער האָט צוויי
גענעראלן געהאָדעוועט.

אמאָל זײַנען געווען צוויי גענעראלן, און וויל פּיידע זײַנען זיי גע-
ווען ליכטזיניקע פארשוינען, האָט עס זיי אינגיכט, לויט עמעצנס א
גליקלעכע געדאנק און לויט מײַנעם א פארלאנג, פארטרעגן אפ א וויסטנ
אינדול.

די גענעראלג האָבן דאָס גאַנצע לעבן פאַרפראַכט ערגעץ אין אַ רע-
גיסטראַטור. דאָרט זײַנען זײַ געפֿוירן געוואָרן, דאָרט האָבן זײַ זיך אופֿ-
געהאָדעוועט און זיך געעלטערט, און זײַנען דעריבער געווען מענטשן,
וואָס פאַרשטייען גאָרניט.

די רעגיסטראַטור האָט מען אָפּגעשאַפט, ווייל זי איז איבעריק געווען,
און די גענעראַלן זײַנען געוואָרן פֿרייע מענטשן. געבליבן אויסערן
שטאַט, האָבן זײַ זיך פּאַזעצט אין פּעטערבורג אפּ דער פּאָדיאַטשעסטע
גאַס, יעדערער איז אַ פּאַזונדער וווינונג. יעדערער פּונ זײַ האָט זיך גע-
האַט זײַן אייגענע קעכנע און פּאַקומען פּענסיע. נאָר פּלוצעם גאָר האָט
עס זײַ פאַרטראַגן אפּ אַ וויסטן אינדזל. זײַ האָבן זיך אופּגעכאַפט און
דערזען: ביידע ליגן זײַ אונטער איינ קאָלדרע. טכילעס האָבן זײַ, נא-
טירלעך, גאָרניט איינגעזען און האָבן גענומען צווישן זיך שמועסן, ווי
ס'וואָלט גאָרניט געטראַפּן.

— אַ מאָדנער כאַלעם, אייער עקסעלענצ, האָט זיך מיר הימנטיק
נאַכט געכאַלעמט, — האָט געזאָגט איינ גענעראַל: — מיר האָט זיך געכאַלעמט,
ווי איך ווײַן עפעס אפּ אַן אומפּאַוווינטן אינדזל...

ארויסגעזאָגט די ווערטער, איז ער מיטאַמאָל אופּגעשפּרונגען. אופּגע-
שפּרונגען איז אויך דער צווייטער גענעראַל.

— גאַטעניו! וואָס הייסט עס אזוינס! ווי זײַנען מיר, — האָבן ביידע ניט
מיט זייער שטימ אויסגעשריגן.

און זײַ האָבן גענומען איינער דעם צווייטן ארומטאַפּן, צי איז אַטאָ
דער צופאַל ווירקלעך מיט זײַ פּאַרגעקומען אפּ דער וואָר, צי עפּשער
איז עס גאָר אַ כאַלעם. ווי זײַ האָבן זיך ניט געפּלייסט איינריידן זיך
אליין, און דאָס איז ניט מער ווי אַ כאַלעם, — איז זײַ פּאַרט אויסגעקומען
צו איבערצײַגן זיך, און דאָס איז די סאַמע טרויעריקע ווירקלעך-
קײַט.

פּונ איינ זײַט, איז פאַר זײַ געלעגן אַ יאַם אויסגעשפּרייט און פּונ
דער צווייטער זײַט — אַ קליין פּאַסיקל ערד און הינטער דעם — ווידער
ענדלאָזער יאַם. די גענעראַלן האָבן זיך צעוויינט — דאָס ערשטע מאָל
נאָך דעם, זײַנט מע האָט פאַרמאַכט די רעגיסטראַטור.

זײַ האָבן גענומען איינער דעם אנדערן פאַטראַכטן און האָבן דערזען,
און זײַ זײַנען אינ נאַכט־העמדער, און אפּן האַלדז הענגט אראָפּ פּאַ יעדערן
דער אַרדען.

— סיוואלט גוט געווען א גלעזל קאווע אויסטרינקען! — האָט א זאָג געטאָן איינ גענעראל, נאָר ער האָט זיך דערמאָנט, ס'ארא אומגעהערטע געשיכטע מיט זיי איז פאָרגעקומען, אונ ער האָט זיך ווידער צעוויינט. — וואָס־זשע וועלן מיר פאָרט טאָן? — האָט ער וויינענדיק ווייטער גערעדט: — נעמען אַקאָרשט אַנשרייבן א ראפאָרט — איז וואָס־זשע וועט דערפון ארויסקומען?

— אָט וואָס, — האָט אימ אָפגעענטפערט דער צווייטער גענעראל: — איר לאָזט זיך אוועק, אייער עקסעלענצ, אפ מיזרעכ, און איך — אפ מייערעו, און צו פארנאכט צו וועלן מיר זיך אפ אָט דעם אָרט ווידער פאָ געגענען. עפשער וועלן מיר עפעס אָפזוכן.

זיי האָבן גענומען זוכן, ווו איז מיזרעכ און ווו איז מייערעו. זיי האָבן זיך דערמאנט, אז זייער נאטשאלניק האָט זיי אמאָל דערקלערט: אויב דו ווילסט וויסן, ווו איז מיזרעכ, שטעל זיך מיטן פאָנעם אפ צאָפן, וועסטו צו דער רעכטער זייט האָבן דאָס, וואָס דו זוכסט. האָבן זיי אָנגעהויבן צו זוכן, ווו איז צאָפן. זיי האָבן זיך געשטעלט אזוי און אנדערש, האָבן איבערגעפרווט אלע זייטן פון דער וועלט, נאָר אזויזיי זיי האָבן דאָס גאנצע לעבן זייערט אָפגעדינט אינ א רעגיסטראטור, האָבן זיי גאָרניט ניט געפונען.

— אָט וואָס, אייער עקסעלענצ: איר לאָזט זיך אוועק רעכטס און איך — לינקס. דאָס וועט זיינ דאָס בעסטע! — האָט געזאָגט איינ גענעראל, וואָס אויסער דער רעגיסטראטור, איז ער נאָך געווען א לערער פון קאליגראפיע⁽¹⁾ אינ א מיליטער־שול פון קאנטאָניסטן⁽²⁾ און איז דעריבער, געווען עטוואָס קליגער.

געזאָגט און געטאָן, איז איינ גענעראל אוועק רעכטס און זעט — ביי מער וואקסן. און אפ די ביימער פרוכטן אלערליי. וויל דער גענעראל כאָטש איינ עפל אָפרייסן, הענגען זיי אָבער אלע אזוי הויך, אז מע מוז קלעטערן. ער האָט זיך געפרווט קלעטערן — איז גאָר דערפון ניט ארויס, ער האָט נאָר די הענט צעריסן. צוגעקומען איז דער גענעראל צו א טייך און זעט — עס ווימלט מיט פיש.

(1) קאליגראפיע — די קונסט פון שרייבן שיינ און דיטלעכ.

(2) קאנטאָניסטן — קליינע קינדער אינ צארישן רוסלאנד (ביזן 1856 י.), וואָס זיינען פון געבוירן אָן פארעכנט געוואָרן פאר סאָלאַטנ. זיי פלעגן זייער דערציִונג באקומען אינ ספעציעל פאר זיי אָרגאניזירטע שולן.

„אָט ווען זע ברענגט אראָפּ אזא מינ פּיש אפּ פּאַדיאטשעקע גאט:“—
הָאָט דער גענעראל א טראכט געטאָן אונז האָט זיך אזש אינ פּאַנעם פּאַר-
ענדערט מאכמעס גרויס אפעטיט.

אַרייַן איז דער גענעראל אינ וואלד אונ דאָרט— די וואלדהינער
פּיפּן, די אויערהענער פּילדערן, די האָזן לויפּן אומ.

— גאָטעניו, וויפל עסנווארג! וויפל עסנווארג!— האָט געזאָגט דער
גענעראל אונז האָט דערפּילט, אז ס'הייבט אימ אָן צו ווערן מלאָסנע אפּן
הארצן.

מיילע— מע קאָן גאָרניט מאכן, געמוזט זיך אומקערן צוריק אפּ דעם
אָפּגערעדטן אָרט מיט לידיקע הענט. געקומען צוריק, ערשט דער צוויי-
טער גענעראל ווארט שוין אפּ אימ.

— נו, וואָס, איינער עקסעלענצ, איר האָט עפעס געקראָגן?
— אָט אונ אלטע צײַטונג „מאָסקױוסקיע וועדאָמאָסטי“⁽³⁾ האָב איך
געפונען, ווייטער גאָרניט.

די גענעראלן האָבן זיך ווידער געלייגט שלאָפּן. ס'שלאָפּט זיך אָבער
גיט אפּן ניכטערן הארצן. דאָס לאָזט זיי גיט צורו דער געדאנק, ווער
וועט פּאַר זיי פענטיע באקומען. דאָס דערמאָנען זיי זיך אָן די פּרוכטן.
וואָס זיי האָבן באטאָג געזען, אָן די פּיש, וואלדהינער, אויערהענער,
האָזן.

— ווער האָט עס גאָר, איינער עקסעלענצ, געקענט טראכטן, אז מענטש-
לעכע שפּיז אינ איר אָנפאנגלעכע אויסזען פליט, שווימט אונ וואקסט אפּ
ביימער, — האָט געזאָגט איינ גענעראל.

— יאָ. — האָט געענטפּערט דער צווייטער גענעראל, — דעם עמעס
זאָגנדיק, האָב איך אויך פיז אהער געמיינט, אז בולקעלעך ווערן געבוירן
פונקט אזוינע, ווי מע דערלאנגט זיי אינדערפרי צו דער קאווע!

— הייסט עס, אויב עמעצער וויל, צום ביישפּיל, פארזוכן א וואלדהונ,
דארפּ ער זי אפריער כאפּן, קוילען, אָפּפליקן, אָפּבראָטן.. גאָר וויאזוי
מאכט זיך דאָס אלצדינג?

— וויאזוי מאכט זיך דאָס אלצדינג? — האָט ווי א ווידערקאָל איבער-
געכאזערט דער צווייטער גענעראל.

⁽³⁾ „מאָסקױוסקיע וועדאָמאָסטי“ א שווארצמייקע פּאַגראַם-צײַטונג, וואָס סלעגט דער-
שניען אינ צארישן רוסלאנד.

זיי זינען אנטשוויגן געוואָרן און האָבן זיך געפלייסט אַנשלאָפֿן
ווערן. נאָר דער הונגער האָט בעשומיפֿן ניט געלאָזט שלאָפֿן. וואָלד-
הינער, אינדיטשקעס, כאַזירעמלעך האָבן ניט אופֿגעהערט צו שווינדלען
פֿאַר די אויגן — זאפֿטיקע, עטוואָס צוגעברוינטע, מיט אוגערקעלעך, מיט
פֿיקולעס¹) און אנדערע מינים סאלאט.

— כּוואָלט איצט, דאכט מיר, מיין אייגענעם שטיוול אופֿגעגעסן, —
האָט געזאָגט איין גענעראַל.

— א פֿאַר הענעטשקעס שוין היפש אָפֿגעריבענע זינען אויך ניט
שלעכט! — האָט אָפֿגעזיפֿצט דער צווייטער גענעראַל.

פֿלוצעם האָבן ביידע גענעראַלן א קוק געגעבן איינער אפֿן אנדערן:
אינ די אויגן פֿאַ זיי האָט געגלאַנצט אַ ביזן פֿייערל, די ציינ האָבן גע-
קלאפֿט, פֿונ דער פֿרוסט האָט זיך געטראַגן א פֿאַרטויבט ריטשען. זיי
האָבן גענומען פֿאַמעלעך זיך צורוקן איינער צום אנדערן, און אינ איין
אויגנבליק זינען זיי געוואָרן ווי צערייצטע כּייעס. סײַהאָבן גענומען פֿליען
שטיקלעך און פֿיצלעך. סײַהאָט זיך געלאָזט הערן אַ קוויטשען און
אַכקען; דער גענעראַל, וואָס איז געווען אַ לערער פֿונ קאליגראפֿיע,
האָט אָפֿגעפיסן פֿאַ זיין כאַווער דעם אָרדען און האָט אים גלייך אַראָפֿ-
געשלונגען. נאָר דאָס רינענדיק פֿלוט, וואָס זיי האָבן דערזען, האָט זיי
געפֿראכט צו זיך.

— גאָט איז מיט אונדז! — מיט אזא מינ גאַנג וועלן מיר דאָך איינער דעם
אַנדערן אופֿעסן!

— און ווי קומען מיר אהער! ווער איז דער אויסוואַרפֿ, וואָס האָט
אונדז אזא שפּיצל אָפֿגעטאַן!

— מע דאַרפֿ, איינער עקסעלענצ, מיט עפעס אַ געשפּרעך זיך פֿאַרנע-
מען, אַניט קאָן עס נאָך דאָ פֿאַ אונדז דערגיין צו אַ מאָרד! — האָט אַ
זאָג געטאַן איין גענעראַל.

— הייבט אָן, — האָט געענטפֿערט דער צווייטער גענעראַל.

— ווי, לעמאַשל, מיינט איר, פֿאַרוואָס גייט די זון פֿריער אופֿ און
דערנאָך פֿאַרגייט זי, און ניט פֿאַרקערט?

— סײַאַ מאָדנער מענטש איר זיינט, איינער עקסעלענצ! אָט איר אליין
שטייט דאָך אויך פֿריער אופֿ, גייט אינ דעפֿאַרטאַמענט, דאָרטן שרייבט
איר און דערנאָך גייט איר שלאָפֿן.

(1) פֿיקולעס — אַ סאַלאַט צוגעריכט פֿונ יאַגעדעס און גאַרטנוואַרג.

— נאָר פארוואָס זאָל מען נישט דערלאָזן אזא מיין סיידער : אפרייער
גיי איך שלאָפן, זע אלערליי כאלוימעס און דערנאָכ שטיי איך אופ?
— המ... יאָ!.. און איך, דעם עמעס זאָגנדיק, ווען איך האָב געדינט
אינ דעפארטאמענט, האָב איך שטענדיק אזוי געטראכט: אָט איז איצט
פרימאָרגן, דערנאָכ וועט זיין פאטאָג, דערנאָכ וועט מען דערלאנגען
וועטשערע און — צייט שלאָפן גיין!

נאָר די דערמאנונג וועגן וועטשערע האָט אָנגעיאָגט אפ פיידן אן
אומעט און האָט אָפגעהאקט דעם געשפרעך אין סאמע אָנהייב.
— געהערט האָב איך פון איינעם א דאָקטער, אז א מענטש קאָן זיך א
לאנגע צייט נערן מיט זיינע אייגענע זאפטן, — האָט איין גענעראל ווי-
דער אָנגעהויבן.

— וויאזוי איז?

— אָט אזוי, זיינע אייגענע זאפטן פאשאפן אסוואָרע אנדערע זאפטן,
יענע ווידער פאשאפן נאָכ זאפטן און אזוי ווייטער, ביז די זאפטן לאָזן
זיך, ענדלעך, אינגאנצן אויס...

— וואָס־זשע איז דעמנט?

— דעמנט דארפ מען איינעמען א וואָסער נישט איז שפייז.
— טפו!

מיט איין וואָרט, וועגן וואָס די גענעראלן האָבן נישט גענומען ריידן,
זיינען זיי שטענדיק ארופגעקומען אפ דער פראגע פון עסן. און דאָס
האָט נאָכ מער צערייצט זייער אפעטיט. זיי האָבן פאשלאָסן: אופהערן די
געשפרעכן און, דערמאנט זיך אָן דער געפונענער צייטונג „מאָסקאווס-
קיע וועדאָמאָסטי“, האָבן זיי זיך מיט גרויס כיישעק א נעם געטאָגן ליענען.
„נעכטן, — האָט מיט אן אופגערעגטער שטימ געלייענט איין גענע-
ראל, — איז פאם געערטן שעפ פון אונדזער אלטער הויפטשטאָט געווען
א פֿיערלעכער ווארמעס. דער טיש איז געווען געגרייט ווונדערלעך
פרעכטיק פאר הונדערט פארשוין. די געשאנקען פון אלע לענדער האָבן
פאשטימט זיך פאגעגענען אפ אָטאָ דעם צויפערלעכען יאָנטעוו. דאָ איז
געווען אי דער „שעקסנער גאָלדענער סטערלעט“, אי דער וויכאָוויק פון
די קאווקאזער וועלדער — דער פאזאן, אי רויטע פאָזימקעס, וואָס זיינען
איין פעווראל כוידעש אזא זעלטענע זאך פא אונדז אפן צאָפן...“

— טפו זאָל דאָס ווערן, גאָטעניו! נישט שוין זשע, אייער עקסעלענצ,
קאָנט איר נישט געפינען עפעס אן אנדער זאך צום ליענען? — האָט פאר-

צווייפלט אויסגעשריגן דער צווייטער גענעראל און, אוועקגענומען בא דעם כאווער די צייטונג, האָט ער איבערגעלייענט פּאָלגנדיקס:
 „מע שרייבט פון וויאטקע: איינער פון די אַרטיקע טוישווימ האָט אויסגעפונען פּאָלגנדיקן אַריגינעלן אויפן, וויאזוי קאָכנ פיש-יויכ: מע דארפ נעמען א לעבעדיקן שלייען און אימ אפריער אָפּשמייסן, דערנאָכ, ווען דער לעבער וועט זיך בא אימ פון הארצקלעמעניש פארגרעסערן...“
 די גענעראלן האָבן אראָפּגעלאָזט די קעפּ. אלץ, אפּ וואָס זיי האָבן ניט געווענדט זייערע בדיקן— אלץ האָט גערעדט וועגן עסן. זייערע איי-גענע געדאנקען האָבן, ווי סאָנימ, אפּ זיי געלאָקערט, ווייל ווי זיי האָבן זיך ניט געפלייסט צו פארטרייבן די געדאנקען וועגן ביפשטעקסן, פלעגן זיך אָבער די דאָזיקע געדאנקען מיט גוואלד דורכשלאָגן א וועג.
 און מיטאמאָל האָט בא דעם גענעראל, וואָס איז געווען א לערער פון קאליגראפיע, א בליץ געטאָן א ליכטיקער געדאנק...
 — און ווי מיינט איר, אייער עקסעלענץ, — האָט ער געזאָגט מיט פרייד, — ווען מיר זוכן זיך דאָ אָפּ א פויער?
 — ס'הייסט, וויאזוי... א פויער?
 — נו, יא, א פראָסטן פויער... ווי געוויינלעך פויעריש זינען! ער וואָלט אונדז גלייך אי בולקעס דערלאנגט, אי וואלדהינער געכאפט, אי פיש!

— המ... א פויער... נאָר וווּ נעמט מען אימ, אז ער איז ניטאָ?
 — וואָס הייסט ניטאָ קיין פויער — א פויער איז אומעטומ דאָ, מע דארפ אימ נאָר א זוכ טאָן! מיסטאמע ליגט ער ערגעץ באהאלטן, וויל ניט ארבעטן!

דער דאָזיקער געדאנק האָט די גענעראלן אזוי אופגעמונטערט, אז זיי זינען אופגעשפרונגען צעפאטלטע און זיך געלאָזן זוכן א פויער.
 לאנג האָבן זיי ארומגעבלאָנקעט איבערן אינדזל אָן שום דערפאָלג, נאָר, ענדלעך, האָט א שארפער רייעך פון קלייענברויט און פון זויערן שאָפּן-פעלצ ארופגעפירט זיי אפּ א שפור. אונטער א בוימ מיטן פויכ ארום און מיט א פויסט צוקאָפּנס איז געשלאָפּן א פויערעץ זייער א גרוי-סער און האָט אפּ א סאמע כוצפעדיקן אויפן זיך אויסגעדרייט פון אר-בעט. די גענעראלן זינען געוואָרן גוואלדיק אופגעבראכט.
 — שלאָפסט, דו פויליאק איינער! — זינען זיי אָנגעפאלן אפּ אימ: —
 עס הייבט דיך ניט אָן צו ארן, וויזט אויס, וואָס צוויי גענעראלן גייען

דאָ אויס פֿונ הונגער שוין דעם צווייטן מעסלעס! טייקעם גיי צו דער ארבעט!

דער פויערעץ איז אופגעשטאנען. עס זיינען, זעט ער, שטרענגע גענעראלן. געוואלט האָט ער אָפּטראָגן די פיינער זיינע. נאָר זיי, די גע- נעראלן, האָבן זיך אינאיינעם אָנגעשעפעט און ניט אָפּגעלאָזן. און ער האָט אָנגעפאנגען פאר זיי צו ארבעטן.

צום אלעם ערשט, איז ער ארופגעקראָכן אפ א פוימ און האָט אָנגע- ריסן פאר די גענעראלן צו צענדליק עפל פון די סאמע צייטיקסטע און זיך האָט ער גענומען איינעם א זויערן. דערנאָך האָט ער זיך א גראָב געטאָן איין דער ערד און האָט ארויסגעקריגן פון דאָרטן קארטאָפּל. דערנאָך האָט ער גענומען צוויי שטיקלעך האָלץ, האָט זיי א ריב געטאָן איינס אָנעם צווייטן און האָט ארויספאקומען פייער. דערנאָך האָט ער פון די אייגענע האָר געמאכט א נעץ און געכאפט א וואלדהונ. ענדלעך האָט ער צעלייגט א פייער און האָט אָפּגעפאקן אזויפיל פארשיידענע שפייזן, אז די גענעראלן איז אפילע געקומען א געדאנק, צי זאלן זיי ניט אויב אימ, דעם פאראזיט, געבן א שטיקעלעך כוילעק?

די גענעראלן האָבן צוגעזען דעם פויערס פלייסן זיך און דאָס הארץ האָט זיך אינאיינעם זיי געפרייט. זיי האָבן שוין פארגעסן, אז נעכטן זיינען זיי שיר ניט געשטאָרבן פאר הונגער, זיי האָבן זיך געטראכט: אָט וויאזוי ס'איז גוט צו זיינן גענעראלן, — וועסט אינערגעץ ניט פאר- פאלן ווערן.

— צי זיינט איר צופרידן, הערן גענעראלן? — האָט א פרעג געטאָן דער פויערעץ, דער פויליאק.

— צופרידן, ליבער פריינט, מיר זעען דיין פלייס, — האָבן געענטפערט די גענעראלן.

— וועט איר דערלויבן איצט אָפרוען?

— רן זיך אָפּ, טיערער, נאָר פלעכט אויס פריער א שטריקע-

לע.

דער פויערעץ האָט גלייב אָנגעקליבן ווילדע קאָנאָפליעס, איינגענעצט זיי אינאיינעם, צעקלאפט און צעקוועטשט, און צו אָוונט צו איז געווען פארטיק א שטריק. מיט דער דאָזיקער שטריק האָבן די גענעראלן דעם פויער צוגעפונדן צו א פוימ, ער זאל ניט אנטלויפן, און אריין האָבן זיי זיך געלייגט שלאָפן.

ס'איז אוועק א טאָג און נאָכ א טאָג. דער פויער איז געוואָרן אזוי פלינק אינ דער ארבעט, אז ער האָט זיך אויסגעלערנט אינ זשמעניע זופ קאָכן. אונדזערע גענעראלן זיינען געוואָרן פריילעך, זאט, זיי זיינען געוואָרן פוכקע און ווייס אפן לייב. זיי האָבן גענומען שמועסן, אז אָט לעבן זיי זיך דאָ אפ אלעמ גרייטן, און אינ פעטערבורג דערווייל וואקסט אלץ אונ וואקסט דאָס געלט פונ זייערע פענסיעס.

זיי זוכן אָפ דעם נומער „מאָסקאווסקייע וועדאָמאָכטי“, זעצן זיך אוועק אינ שאַטן און ליינען אימ דורכ פונ טאָוול ביז טאָוול, וויאזוי מע האָט געגעסן אינ מאָסקווע, געגעסן אינ טולע, געגעסן אינ פענזע, געגעסן אינ ריאזאן — און ס'הויפט זיי גאָרניט אָן צו נודען.

פריער צי שפעטער, נאָר די גענעראלן האָבן זיך פונדעסטוועגן פאר- בענקט. אלץ אָפטער און אָפטער האָבן זיי זיך גענומען דערמאנען אָן די קעכנעס, וואָס זיי האָבן אינ פעטערבורג איבערגעלאָזט, און פלעגן שטילערהייט אפידע לאָזן א טרער.

— וואָס טוט זיך, לעמאָשל, אצינד אפ דער פאָדיאטשעסקע, אייער עקסעלענצ? — פלעג פרעגן איינ גענעראל דעם צווייטן.

— רעדט שוין ניט, אייער עקסעלענצ, — האָט געענטפערט דער צוויי-טער גענעראל. — מאמעש דאָס הארצ גייט אויס.

און זיי האָבן גענומען דעם פויער מאטערן: איינמאָל פאר אלע מאָל ער זאָל זיי פרענגען אפ פאָדיאטשעסקע! וואָס-זשע מיינט איר! ס'האָט זיך אויסגעלאָזט, אז דער פויער ווייסט אפילע, ווו די פאָדיאטשעסקע געפינט זיך. ער איז דאָרט געווען, האָט געטרונקען פיר און וויינ, ס'איז גערונען איבער די ליפן, נאָר אינ מויל איז ניט אריין!

— דאָס זיינען מיר דאָך די פאָדיאטשעסקער גענעראלן! — האָבן זיך די גענעראלן דערפרייט.

— און איך, אויב איר האָט ווען געזען: א מענטש הענגט פארן הויז אינדרויסן, אינ א קעסטל אפ א שטריק, און שמירט די וואנט מיט פארב, אָדער ער גייט אומ איבערן דאך ווי א פליג — אָט א יענער אָ דאָס פין איך טאקע! — האָט געענטפערט דער פויער.

און דער פויער האָט גענומען פאקלערן, וויאזוי די גענעראלן זיינע צו דערפרייען דערפאר, וואָס זיי האָבן אימ, דעם לידיקגייער, אָנגעטאָן קאוועד און זיינ פויערשע מי ניט פארמיסעט! און ער האָט אויסגעפויט א שיפ, ניט קיין שיפ, נאָר א קיילע אזא, וואָס מע זאָל אפ איר קאָנען

אויבערשווימען אלע יאמען און אָקעאנען אויף ביז דער פּאָזיאַטשעסקע גאָס.

— זע קאַרשט, דו בעסטע, זאַלסט אונדז ניט דערטריןקען. — האָבן די גענעראלן געזאָגט, דערווענדיק, ווי דאָס שיפל וויגט זיך אפּ די כוואליעס.

— זינט רויק, הערן גענעראלן, טאיז ניט דאָס ערשטע מאָל! — האָט דער פויער געענטפערט און האָט זיך גענומען גרייטן אין וועג אריין. דער פויער האָט גענומען ווייכן שוואנען-פּונ און מיט דעם אויסגע- בעט די דעק פון שיפל. אויסגעבעט, האָט ער אנדערגעלייגט אפּן דעק די גענעראלן, האָט זיך איבערגעצילעמט און אוועקגעשווימען. וויפּל שרעק די גענעראלן זיינען אויסגעשטאנען אין וועג פון שטורעם און פּונ ווינטן פארשיידענע, וויפּל זידל-ווערטער זיי האָבן אריינגעלייגט אין פויער פאר זיין לידיקייטערשאפט, — דאָס איז ניט צום באשרייבן און ניט אויסצודערציילן. און דער פויערעץ ער טרייבט אלץ דאָס שיפל און שפּיזט די גענעראלן מיט הערינג.

אָט איז שוין, ענדלעך, די מאמעניו-נעווא, אָט איז דער שיינער קאטערינע-קאנאל און אָט איז אויך גרויס-פּאָזיאַטשעסקע גאָס! די קעכ- נעס האָבן מיט די הענט א פּלעסקע געטאָן, ווען זיי האָבן דערזען, ווי די גענעראלן זייערע זיינען געוואָרן אָפּגעגעסן, אויסגעכאַליעט און פּריילעך. די גענעראלן האָבן זיך אָנגעטרוגען מיט קאווע, זיך אָנגעגעסן מיט פּוטער-בולקעלעך און אָנגעטאָן די מונדירן. אוועקגעפּאָרן זיינען זיי אין מעלכע-באנק, און וויפּל געלט זיי האָבן דאָרט אָנגעזשעפּרעוועט — איז מיט קיין מויל ניט אויסצוריידן און מיט קיין פען ניט צו באשרייבן. איז דעם פויער האָט מען פּונדעטטוועגן אויך ניט פארגעסן. מע האָט אים ארויסגעשיקט א קעלעשעק-בראָנפן און א זילבערן פיטאקל: פּריי זיך, פויערעץ!

דער ראָב, וואָס האָט געזוכט יוישער אונ גענאָד.

דער אלטער ראָב האָט מיטן גאנצן הארצן זינעם געווייטיקט. מע
 ראָט אויס דאָס קראָענ־פּאַלק: זוער עס קאָן נאָר א האנט אופהייבן, דער
 שלאָגט. וואָלט מען דערמיט כאַטש א נוצן אויסן געווען. איז זיין — מ'איז
 אויסן נאָר שפּאס.

אויב די קראָען אלייג האָבן עפעס אָנגעווירן דעם קוראזש, אָפהענטיק
 געוואָרן. ניטאָ טויג דאָס אמאָליקע געווייטע קראַקען; טיזעצן זיב אויס

קראָענ א טשאטע אפ ג בערעזע און קראקענ גלאט אינ דער וועלט אריינ:
אָט, הייסט עס, אָט זיינען מיר! זעלבסטפארשטענדלעך, אז טייקעפ איז —
פאפ! — און א צענדליק אָדער צוויי צענדליק פון דער טשאטע זיינען
קאפוט.

קיינ עסן צו זאט, ווי אמאָל, איז איצט אויכ ניטאָ. די וועלדער ארום
און ארום — שוין אויסגעהאקט, די זומפן — אויסגעטריקנט, די כייס —
פארטריבן. ערלעכעהייט איז אומעגלעך געוואָרן זיך דורכצולעבן.
גענומען האָט דאָס קראָענ-געזינדל אומשנאָרענ איבער די גערטנער,
סעדער, אינ די פי-שטאלן. און דערפאר איז ווידער — פאפ! און דער-
פון באקומט זיך ווידער, אז א פאָר צענדליק קראָענ זיינען גלייך ווי אפ
דער וועלט ניט געווען! א גליק, וואָס די קראָענ קינדלעך אָפט, אַניט
וואָלט ניט געווען, ווער זאָל דעם טורעמפאלק¹, דעם שפארבער און
דעם אָדלער צינש צאָלן.

אז דער אלטער הייבט אָן צו שטראָפן דאָס יונגווארג און עס לערנען:
קראקעט ניט גלאט אינ דער וועלט אריינ! פליט ניט אינ קיינ פרעמדע
גערטנער! — הערט ער בלויז איינ ענטפער: גאָרניט פארשטייטו ניט,
אלטער טערעך, אינ דער היינטיקער וועלט! ניט גאנווענען קאָן מען ניט
היינטיקע צייטן. אויכ אינ דער וויסנשאפט ווערט געזאָגט: האָסט ניט
וואָס צו עסן — טאָ מאכ עפעס א געדריי, אלע טוען איצט אזוי. אז ס'הייבט
נאָר אָן שאַרען, כאפן מיר זיך אופ פון די נעסטן און — גלייך אינ
וואלד אריינ, נישטערן אויס אלע וויגקעלעך און דו זאָלסט זאָגן, ס'זאָל
כאָטש זיינ א זייכער פון א פאָזימקע, פון א פיגעלע, אָדער פון א כייס
א געפייגערטער. אפילע די ווערעם זיינען אויכ טיפ ערגעץ אינ דער ערד
פארקראָכטן.

דער אלטער ראָב הערט אויס די רייד און בלייבט שטיין טיפ פארזונג-
קען אינ געדאנקען. ער געדענקט אפ זיינ לעבן שווערע צייטן. ער גע-
דענקט, ס'זיינען געווען יאָרן, ווען די קראָענ האָבן לאנג ניט געהאט וואָס
צו עסן. אָן א שיר קראָענ זיינען דעמלט אומגעקומען. נאָר דעמלט איז
געווען א געזעץ: דו האָסט נעגל — קאָנסטו רייסן שטיקער פון דיינ אייגן
לייב — נאָר קיינ פרעמדס טשעפע ניט. עמעס, מע האָט שוין דעמלט
ארויסגעזען, אז ניט לאנג וועלן די קראָענ אזא לעבן קאָנען אויסהאלטן,
זען, ווי אנדערע לעבן א גוטן טאָג, און אליינ אויסגיין פון הונגער —

¹ טורעמפאלק — Кречет

פון אזא מין זאכ קאָן באַ וועמען איר ווילט דאָס האַרצ פאַרלויפן מיט בלוט.

און ס'איז טאקע די וויסנשאפט צו הילפ געקומען: פאק אריין, וואָס דו קענסט. וווּ און ווען דו קענסט! האָט זיך דיר אַינגעגעבן די וואָליע דײַנע אָנשטאַפּן—פּלי זיך אַרום פּרײלעך און זאַט, האָט זיך נײט אַינגע-געבן—איז הענג א דורכגעשאַסענער אינ א גאַרטן, אָנשטאַט א סטראשידלע! אפּ דערופּ איז מילכאַמע!

ווען זײַן אַלטער טאַטע האָט אים א יוגן, ערשט פון די פּעדערן, אהער פון ווײַטע קאַנטן אַראָפּגעפּראכט, האָט דאָ נאָך געהערשט א פּולע פּרײ-הײט. אזויפיל וואלד און וואסער—מיטן אויג ניט צו כאפן. אינ וואלד—אַלערדיי יאַגעדעס, כײעס, פּייגל—אַלצדינג אַיפּערגענוג; אינ די וואסערן האָט אומעטום געווימלט מיט פּיש. פּונקט ווי אַיצט, איז אַן עלטסטער אַי-בער די פּייגלען דעמלעט געווען דער שפּאַרפּער. נאָר דער דעמלטיקער שפּאַרפּער איז זײַן גאַנצ לעבן געווען זאַט אַיפּערן האלדז און איז גע-ווען פּראָסט באַ זיך,—אזוי פּראָסט, אַז בײַז הײַנטיקן טאָג גײען אומ אַנעקדאַטן וועגן זײַן פּראָסטקײט. ער פּלעג, עמעס טאַקע, ליב האָבן א נאַש טון יונגיקע קראַעלעך, אָבער ער פּלעג עס טאָן מיט יוישער: הײַנט פּלעג ער צושלעפּן א קראַעלע פון אײַן נעסט, און מאַרגן—שוין פון אַן אַנ-דער נעסט. און אַז ער זעט, אַז דער נעסט איז אַן אָרעמער, א כאַרעווער, פּליט ער אַינגאַנצן אוועק מיט גאַרניט. אויך די שטייערן זײַנען דעמלעט געווען ניט קײַן שווערע: צו אַן אײַ פון יעדער נעסט און צו א פּעדער פון יעדער פּליגל און פון יעטוידער צענדליק נעסטן—א ראַבל—דעם אַדלער אַ מאַטאַנע. אָפּגעקומען דעם כויוו—איז שלאַפּ זיך רויק.

נאָר וואָס ווײַטער האָט זיך עס אַלץ מער און טיפּער געפּיטן. דער מענטש האָט ליב געקריגן אָט די פּרײע ערטער און האָט אָנגעהויבן פון דעם, וואָס ער האָט געלאָזן אינ גאַנג די האַק. און די וועלדער זײַנען שייטער געוואָרן, די זומפן האָבן זיך גענומען פאַרצײען, דער טײַך—אײַן טריקענען. באַ די טײַך-ברעגן האָבן זיך צוערשט באַוויזן קליינע ייִשווימ, דערפּער, פּריצישע הויפּן, די קלעפּ פון דער האַק האָבן געהילכט אינ די וואלד-טיפּן און צעשטערט דאָס געוויינדעכע רויקע לעבן פון די כײעס און פון די פּייגל.

די עלטסטע פּונעם קראַען-שייוועט האָבן שוין דעמלעט פּאַרויסגעזאָגט, אַז ס'רוקט זיך אָן עפעס ניט קײַן גוטע צײַט, נאָר דאָס קראַעשע יונג-

ווארג איז א פריידיקס אומגעפלויגן ארום די מענטשלעכע הייזער, ווי עס וואלט באגריסט אָט די נייע איינווינער. ס'איז זיי, די יונגע הערצער, דערעסן געוואָרן די אלטע געבאָטן פון די אור־עלטערן. די וואלד־טיפן זיינען זיי נימעס געוואָרן, ס'האָט זיך געגלוסט עפעס נייע, ווונדערלעכס, אומבאקאנטס. די קראַען האָבן זיך פארטיילט אפ פארטייען. ס'האָבן זיך אָנגעהויבן קריגערייען, סינע און רויגען.

איניינעם מיט דעם זיינען אויך פאָרגעקומען ענדערונגען אין די הער־כערע ספערן. ס'האָט זיך ארויסגעוויזן, אז דער אלטער שפארבער שטייט ניט אפ דער הייך פון זיינע אופגאבעס. די הויפט־שעפן האָבן אימ א נאָמען געגעבן—אלטער קאַלפעק. קראַען האָבן זיין מאכט ניט אנערקענט און האָבן פאמיליאריש אימ אין די אויערן אריינגעקראקעט פארשיידענע נארישקייטן.

דער שפארבער, ווידער, אַנשטאָט דעם, ער זאָל מאכט א סאָפ צו דעם פון אָנהייב אָן, פלעגט ער גוטמוטיק פינטלען מיט די אויגן און זיך וויצן לען: אָט וועט באדן אָנקומען די רעפאָרמע, וועט מען אייך שוין ווייזן, ווער עלטער איז! ענדלעך, איז די דערווארטע רעפאָרמע אָנגעקומען. דעם אלטן האָט מען מעשאליעך געווען, און אפ זיין אָרט האָט מען פאר אן עלטסטן אריינגעשיקט נאָך גאָר א יונגן שפארבער, און אימ צוהילפ, קע־די צו פארשטארקן דעם קאָנטראָל, האָט מען צוגעשטעלט א טורעמפאלק. די נייע עלטסטע זיינען אראָפגעקומען צו די קראַען און מיט זיי גע־רעדט הארבע רייד. „איך וועל פון אייך מאכט א מאָטשינקע“, — האָט דער שפארבער א הוקע געטאָן, און דער טורעמפאלק האָט צוגעגעבן: „און איך אויך“. אָפגעזאָגט, האָבן זיי געמאָלדן, אז די שטייערן ווערן אין פאר־גלייך מיט פרייער דרייפאך פארגרעסערט, האָבן ארויסגעגעבן שטייער־בויגנס און — זיינען אוועקגעפלויגן.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן אן עמעסער כורבן. די קראַען האָבן אומצו־פרידן געוואָרטשעט. „שטייערן לייגט מען ארום אומדערבארעמדיקע און קיינ נייע גיטער טיילט מען ניט אויס!“ — האָבן זיך געטראָגן קוילעס איבערן וואלד; ניט דער שפארבער, ניט דער טורעמפאלק האָבן אפ דעם באקלאָגן זיך פון די קראַען קיינ אכט ניט געלייגט און האָבן ארויסגע־שיקט רויטפילעך ⁽¹⁾ כאפן די רעכילעסטרעיער, וואָס פארשפרייטן פוס־טע קלאנגען צווישן אוילעם. אסאך נעסטן האָט מען דעמלט כאַרעו גע־

⁽¹⁾ רויטפילעך — Копчик

מאכט, פיל קראָענ האָט מען גענומען אינ געפענקעניש און געוואָרפן פאר די וועלפ און פאר די פוקסן.

מע האָט געמיינט, אז די קראָענ וועלג זיך דערשרעקן און ברענגען צו טראָגן דעם צינש אפ די וויידלען, די קראָענ אָבער האָבן פונ שרעק נאָר געציטערט און טרויעריק געקראַקעט: נאט, קוילעט, שיסט, נאָר קיינ צינש האָבן מיר ניט פונוואַנען צו געבן.

אָט אזוי איז עס ביז היינטיקן טאָג: די קראָענ ווערן רוינירט, און די מעלוכישע קאסע ווערט ניט פולער. ווען א קראָ געלינגט אפילע עפעס צושלעפן, נעמט עס אויך דער רויטפּיטל אָפּ באַ איר אפן וועג. מיט איינ וואָרט, ס'אזוי שלעכט, אז ערגער קען שוין ניט זיין! באַקלערט האָבן די קראָענ צו זוכן זיך נייע ערטער און האָבן ארויסגעשיקט פליצערס פאָרויס אויסצופאָרשן. די פליצערס זיינען אוועקגעפלוויגן, נאָר צוריק האָבן זיי זיך ניט אומגעקערט. עפשער האָבן זיי פארבלאָנדזשעט, עפשער האָבן אפן וועג די רויטפּיטלעך זיי דערשטיקט און עפשער זיינען זיי גלאַט פון הונגער אויסגעגאן. א שפּאס אויסצורעדן— פון אן איינגעזעסן אָרט זיך אוועקלאָזן פליען ערגעץ אינ דער ווייסער וועלט אריין! ניטאָ שוין איצט קיינ פרייע ערטער! דער מענטש איז אומעטומ אריינגעדורנגען! אויך אימ איז ענג געוואָרן. ער גייט מיט דער האַק פאָרויס: די וועלדער קרעכצן, די כייסע לויפן אוועק, און ער— פון פרי ביז נאכט קאָרטשע וועט ער די פעניאַקעס, רייניקט דעם באָדן, טעסעט זיך א שטוב, און באַ נאכט אינעם ערד־שטיבל ציטערט ער פון קעלט און פון הונגער און ווארט, ווען וועט אמאָל פונעם גאנצן האווען זיינעם זיך שוין באַקומען עפעס א טאָלק.

דער אלטער ראָב האָט געטראכט געטראכט און זיך, סאָפקאָלסאָפּ, אָנגעטראכט: מע דארף פליען און מעלדן דעם גאנצן עמעס. ער איז אָבער אלט און שוואַך— צי וועט ער דערפליען? דער וועג איז דאָך א גרויסער, צוערשט דארף מען גיין מיט א באַקאָשע צום שפּארבער, דער־נאָך צום שטורעמפאלק און, לעצטנס, צום שוליק, וואָס האָט אינ יענער צייט געוועלטיקט איבער די קראָענ, געווען ווי א מינ שעפּ פונעם קאנט. פונדעסטוועג האָט ער, סאָפקאָלסאָפּ, אינ איינעם א פרימאָרגן גאנצ־פרי זיך אופגעהויבן פונעם נעסט און איז אוועקגעפלוויגן. ער גיט א קוק— דער שפּארבער זיצט אפ א הויכער, הויכער סאָסנע שוין אן אָפגעגע־טענער און רייניקט מיט די נעגל דעם פּיסק.

— א גוט מאַרגן, אלטיטשקער, — האָט אימ דער שפארבער גוטמוטיק באַגריסט, — נאָך וואָס ביסטו געקומען?

— געקומען בין איך פאר דיר, פאר דיין עקסעלענצ, דעם עמעס מעלדן, — האָט זיך הייס צעקראַקעט דער אלטער ראָב, — דאָס קראַענ-פאָלק גייט אונטער! גייט אונטער! דער מענטש ראָט אימ אויס. די צינשן די אומ-דערבארעמדיקע מאַכן אָן כורבן, די רויטפּיסלעך דערגייען די יאָרן... דאָס קראַענ-פאָלק שטארבט, אונד, וואָס זשיפען נאָך, — זיי האָבן ניט, מיט וואָס זיך צו דערנערן.

— אזוי גאָר! עפּשער האָבן זיך אָט די אלע אומגדיקן צו די קראַען גענומען דערפון, ווייל איר זינט פויל און נאהלעסיק?

— דו וויסט אליין, אז באַ אונדז איז קיין פוילקייט און נאכלעסיקייט ניט פאראן. פון פרי ביז נאכט זוכן מיר און נישטערן און קוקן ארויס געפינען עפעס שפּיין. מיר לעבן אין ארבעט, אין מי, ווי אָרנטלעכע קראַען-ען דארפן לעבן. די זאך איז גאָר, וואָס ערלעכערהייט איז אומגעלעך געוואָרן עפעס צו קריגן.

דער שפארבער האָט זיך אפ א רעגע פארקלערט, ווי ער וואָלט זיך גע-וואקלט דאָס עמעסע וואָרט ארויסצוזאָגן. גאָר, סאָפּקאָלסאָפּ, האָט ער עס ארויסגעזאָגט:

— מאַכט עפעס א קונצ, א געדריי!
דער דאָזיקער באשלוס אָבער האָט דעם ראָב ניט באַפרידיקט, נאָר נאָך מער אופגערעגט.

— איך ווייס, אז איצט-לעבט מען דורכויס אזוי מיט קונצן, — האָט ער הייס אָפּגעענטפערט: — די קראַען אָבער זינען פראַסטע לייט — זיי קאָנען עס ניט. אנדערע גאנווענען מיינאָנען, און סיגייט אָפּ גלאט, און א קראַען, אז זי שלעפט צו עפעס פאר א קאָפּיקע — קומט איר דערפאר טויט. דו באַרעכנ זיך גאָר, איז דאָס ניט קיין פארברעך: פאר א קאָפּיקע — טויט. און דו זאָגסט אונדז נאָך: מאַכט עפעס א קונצ! דו ביסט אונדז צוגעשיקט געוואָרן פאר אַן עלטסטן, זאָלסט זען, מע זאָל אונדז ניט קריוודען, לאָזט זיך אויס — דו ביסט דער ערשטער רוינירער און אונטערדריקער! ביז-וואנען וועלן מיר למדן? ווייל אויב מיר...

דער ראָב האָט זיך דערשראָקן און ניט דערזאָגט: קאָנטיק, אז ס'איז ניט קיין גרינגע זאך — זאָגן דעם עמעס.

נאָר דער שפארבער איז, ווי געזאָגט, געווען זאט און האָט אפ דעם
וומגעבעטענעם גאסט געקוקט גוטמוטיק.

— איך ווייס, פארשפאָרסט זאָגן — האָט ער זיך אָנגערופן — די דאָזי-
גע ליד הערן מיר שוין לאנג, נאָר דערווייל איז נאָך גאָט א פאָטער...
ו'ו נעם אָבער אָט וואָס אינ אכט: געקומען ביסטו דעם עמעס אויסדער-
וויילן, און האָסט זיך באַם ערשטן וואָרט פארהאקט... האָסטו טאקע אלץ
'ערציילט?

— לעסאטע אלץ. — האָט דער ראָב געענטפערט מיטאַא געפאלענעם מוט.
— נו, איז וועל איך זיך אָטוואָס ענטפערן: דער עמעס דינער אי-
זיין לאנג. אלעמען באוויסט; ניט נאָר אייך, קראָען, נאָר אויך די רויט-
יסלעך, די שפארבערס און די שוליקעס. ער איז אָבער ניט צוגעפאסט
אר אונדזער צייט, און דעריבער וויפל דו זאָלסט וועגן אימ ניט מעלדן
אָטש גיי און שריי אפ אלע ראָגן — וועט פון דעם גאָרניט ארויסקומען,
ו'ו ווען ס'וועט קומען די צייט, ווען דער עמעס וועט זיך אליין אנט-
ו'לעקן — דאָס ווייס דערווייל קיינער ניט. האָסט מיך פארשטאנען?

— איך האָב פארשטאנען איינ זאך: געקומען איז אן אונטערגאנג אפ
עם קראָען-פאָלק, — האָט פארביטערט געענטפערט דער ראָב.

— נו, וויבאלד דו האָסט ניט פארשטאנען, טאָ לאָמיר מיט דיר נאָך א
מועס טאָג. דו טינעסט, אז דער מענטש טוט אייך אַיזראָטן. איז שוין-
זע זינען מיר, פייגל, אימשטאנד גיין קעגן מענטשן. דער מענטש האָט
ו'לווער צוגעטראכט — היינט וואָס קאָנען מיר דערום ענטפערן? דער
ענטש האָט צוגעטראכט פולווער און שיסט אינ אונדז: וואָס אימ פאר-
לוסט זיך, דאָס טוט ער מיט אונדז. מיר זינען געגליכן צו פויערלימ,
ז אלערליי אויפאנימ און פון אלע זיטן שיסט מען אינ זיי. דאָס
ט א שאָס דער אייזנבאן, דאָס א נייע מאשינ, דאָס אן אומגערעטעניש,
אָס א שפאָגל-נייער שטייער, און זיי — איבערגעקערט זיך אפ דער אַנ-
זרער זיט און גאָרניט. וויאזוי האָט זיך עס באקומען, וואָס פלוידער-
ק האָט אריינגעקראָגן אינ זינע הענט דעם אייזנבאן און בא אימ,
עם פויער, איז געוואָרן אינ קעשענע מיט א גריווינקע ווייניקער — איז
פינצטערער מענטש אימשטאנד דען דאָס צו פארשטיין? און די זאך
ז גאָר א פאָשעטע: פלוידערוואק האָט פולווער צוגעטראכט און די פויע-
מ, זיי קענען נאָר, ווי די ווערעם, אינ מיסט זיך רויען. נו, אויב דו ביסט
וואָרעם, טאָ לעב ווי א וואָרעם פאסט צו לעבן. איר, קראָען, אז אייך

מאכט זיך א וואָרעם, טוט איר אימ דאָך אויך זײַן רעכט. פאטראכט זיך
נאָר! וואָס וואָלט איר געזאָגט, ווען ער הייבט אופ אפ אייך א גוואלד— צי
וואָלט איר ניט די ערשטע געשטוינט: זע נאָר, א וואָרעם אזא, אונ ער
עפנט נאָך א מויל! אָט אזוי איז עס, אלטיטשקער! ווער עס האָט מער
קויעכ— דער איז גערעכט. איצט האָטו צעקײעט ?

— איז, הייסט עס, דער אויסוועג— קאפאָרע ווערן? אכ, ס׳ארא אכזאָ-
רײַעס עס ליגט אינ דײַנע ווערטער!— האָט דער ראָב מיט וויי זיך אָנגערופן.
— מײַנע ווערטער זײַנען אכזאָרײַעסדיק צי ניט אכזאָרײַעסדיק— ניט
אינ דעם גײט עס. די זאך איז אינ דעם, וואָס אויך איך האָב דיר ארויס-
געלייגט דעם עמעס אפן טיש. ניט דעם עמעס, וואָס דו זוכסט, נאָר דעם,
וואָס איטלעכער דארפ בא היינטיקע צײַטן נעמען אינ אכט. נאָר לאָמיר
שמועסן ווייטער. די זאָגסט, אז די רויטפּיסלעך כאפן בא אייך אויס אינ
דער לופטן דאָס עסן, אז איך אליין, דער שפארבער, מאכ כאָרעווי אײע-
רע נעסטן, אז ניט מיר פארטיידיקן אייך, נאָר מיר ברענגען אייך אומ.
וואָס זשע מײַנסטו: איר ווילט עסן— מיר ווילן אויך עסן. ווען איר
וואָלט געווען שטארקער— וואָלט איר אונדז אופגעגעסן. מיר זײַנען
שטארקער— עסן מיר אייך אופ. דער עמעס איז דאָך אזוי, דו האָסט
מיר דײַנ עמעס געמאָלדן, אונ איך דיר— מײַנעם; מײַנ עמעס איז אזא,
וואָס מע זעט אימ פאר די אויגן, אונ דײַנער שוועבט אומ ערגעץ אינ די
וואָלקנס. פארשטייסט ?

— נאָר אומקומען דארפ מען! אומקומען!— האָט געטײנעט דער אל-
טער ראָב, וואָס האָט קימאט ניט באגריפן דעם אייגנטלעכן באטייט פונעם
שפארבערס רעדעס, נאָר ער האָט אינסטינקטיוו געפילט, אז אינ זײ איז
פאראנען עפעס א גוואלדיקע אכזאָרײַעס.

דער שפארבער האָט פאטראכט דעם ראָב פון קאָפּ ביזן עק. אונ אזוי
ווי ער איז געווען זאט, האָט זיך אימ פארוואָלט א שפאס פראווען מיטן אלטן.
— איך קאָן דיך אופעסן, אויב דו ווילסט, — האָט ער א זאָג געטאָג;
נאָר דערזען, ווי דער ראָב איז אינסטינקטיוו אָפגעשפרונגען אפ צוריק.
האָט ער ווייטער געזאָגט:— ווייס איך וואָס! ביסט מאָגער-אונ אלט— וואָס
פאר א שפײַז ניסטו! אנו, צעשפיליע נאָר דאָס וועסטל.
דער ראָב האָט צענומען די פליגל אונ איז אליין דערשטוינט געפליבן:
הויט אונ ביינער, ניט קײן פּוּכ אונ ניט קײן פעדער— א הונגעריקער
וואָלף אפילע וואָלט זיך אויך אפ אזא פויגל ניט קוואפען.

— אַט זעסט, וואָס ס'איז געוואָרן פון דיר, און דאָס אלץ איז דערפאר, זומל דו זוכסט דעם עמעס. ווען דו וואַלסטו געלעבט אזוי ווי א ראָב דארפ לעבן, אָן טראַכטענישן — וואַלסטו אזוי דען אויסגעזען? אגעוו, שוין גענוג זיך אָנגערעדט. איר קלאַגט זיך, אז די צינישן, וואָס מע נעמט פא אַיך, קראַען, זינען אומדערפארעמדיקע — ס'איז אויך אן עמעס. אָבער גיב אליין א טראַכט: פא וועמען דען נעמען? די שפּערלעך, בלויערלעך, טשיזשיקעס, פינסן קענען עפעס געבן? צי די וואלדהינער, אויערהענער, ווילדגענדז, פיקהאַלצן, קוקוס? די דאָזיקע ליט לעבן זיך יעדער באַזונדער און וועסט זיי אפילע באַטאָג מיט קייב ליכט ניט געפיי-נען. בלויז די קראַען לעבן קאַלעקטיוו, פונקט ווי די פויערימ, און דער-צו גיבן זיי אָן אופהער וועגן זיך צו וויסן — הינט וואָס־זשע איז דער כירעש, וואָס זיי זינען אריין אין די צעטלען ציניש־צאַלער? און ביסטו אריין אין צעטל פון די צינישניקעס — איז האלט זיך! אויב די לעצטע צייט זיי-נען די אקציון ווירקלעך שווערער געוואָרן, איז א סימען, אז אזוי דארפ זיין. די באַדערפענישן זינען גרעסער — ווערן די אקציון אויך גרעסער: פּרעג פא וועמען דו ווילסט, וועט ער דיר זאָגן. אַט אזוי איז עס, אלטי-טשקער! דו האָסט ארויסגעזאָגט דעם עמעס און איך וואָב ארויסגעזאָגט דעם עמעס; וועמעס עמעס איז שטארקער? — דאָס לעבן פון די קראַען גיט דערופ א קלאַרן ענטפער. נו, און איצט פלי זיך דיר צו זיך אהיים, וויל איך וויל כאפן א דרעמל.

דער ראָב אָבער איז צוריק אהיים ניט אוועקגעפּלויגן, נאָר ער האָט זיך אוועקגעלאָזן צום טורעמפאלק.

— סימעג זיך זיין, וואָס עס וויל זיך, — האָט ער זיך געטראַכט, ארבע-טנדיק שווער מיט די אלטיטשקע פליגל: — איך מוז דערפירן די זאך פיון סאָפ! אויב דער טורעמפאלק וועט פּיין עמעס ניט אָנעמען, וועל איך פליען צום שוליק אליין אויף אינ דער גובערניע, און פונעם עמעס וועל איך ניט אָפּטרעטן.

דער טורעמפאלק האָט געווינט אין דער טיפּ פּיין א באַרג־שפאלט, און ס'איז זייער שווער געווען צו-איימ צוטרעטן. אפ דער שוועל איז געזעסן א רויטפּיסל, א דעזשורנע, און האָט אופגענומען די געקומענע. דאָס מאַל איז דער דעזשורנע געווען דאָס רויטפּיסל איוואַן איוואַנאָוויטש, וואָס איז גוט פאקאנט געווען דער קראַען־קאַמפּאניע. דאָס איז געווען א בראַווער כעוורעמאן, אפן אויסזען א גוטמוטיקער, א צוגעלאָזטער, מיט

פיינע מאנירן אפילע. ער האָט ניט פיינט געהאט א פלאפל און א הוליע
טאָן ערגעץ אונטער א וואַלקנדל, א שפיל טאָן מיט מיידלעך-טענצערקעס
און אמאָל אפילע א טויווע טאָן א גוטן פרודער. נאָר די דאָזיקע גאנצע
גוטמוטיקייט האָט זיך פא אימ בלויו געהאלטן, קאָלומאן ער איז ניט גע-
ווען אפ זיין פאָסטן. ווי אָבער ער פלעגט נאָר צוטרעטן אויספילן זינע
פליכטן, פלעג ער זיך אפן שטעל בייטן. ער פלעג ווערן קאלט, שטרענג
און פינקטלעך פון אכזאָרעס. האָט מען אימ געהייסן דעריאָגן — איז
דעריאָגט, דערשטיקן — איז דערשטיקט. איז דער פויגל צוויי מאָל אזוי די
גרייס און צוויי מאָל אזוי שטארק ווי ער, גיט ער אזא פלי און א קוליע
זיך אפ אימ, אז יענעם כאפט אָן אנגסטן און ער הייבט אָן באצייטנס
שרייען און ציטערן. ביכלאל, אפ די פייגלען, וואָס ער האָט אמאָל גענו-
מען אין דער ארבעט, פלעגט אָנפאלן א שרעק, ווי מע פלעגט נאָר
זיין נאָמען דערמאנען.

— דו האָסט זיך ניט פארשלאָפן, אלטער? — האָט אימ איוואן איוואנאָ-
וויטש איראָניש באגריסט.

דער אלטער ראָב האָט פארשטאנען, אז דאָ איז מען שוין די זאך גע-
וואָרע געוואָרן. פא די פייגל זינען אויך פאראן אזוינע שפּאַנען, דורכ
וועלכע מע דערגייט ניט, נאָר דאָס, וואָס עמעצער טוט, נאָר אויך דאָס,
וואָס יענער טראכט פא זיך אין הארצן.

— וויפל דארף דעג אן אלטער מאן אינגאנצן שלאָפן! — האָט ער אָפ-
געענטפערט אבי אויסדרייען זיך.

— ביסט געקומען דעם עמעס מעלדן? — האָט רויטפיסל ווייטער זיך
אָנגערופן. — נו, יא, אייגנטלעך גערעדט, איז עס דיין זאך. איבערגעבן?
— יא, טו מיר אזא טויווע.

איוואן איוואנאָוויטש האָט געטאָן א פלי ארײַן אין בארג-שפאלט און
זיך דאָרטן געזאמט פא א שאַ צייט. דער ראָב האָט די גאנצע צייט מיט
הארצ-ציטער געווארט אפ זיין ארויסקומען. ענדלעך, איז ער ארויס-
געקומען.

— מע האָט געהייסן דיר זאָגן, — האָט ער ארויסגערעדט: — אז ס'איז
ניטאָ קיין צייט מיט דיר צו בעלעבעטשען. דער עמעס דינער איז שוין
פון לאנג אלעמען פאוויסט. און ס'ווייזט אויס, אז ניט אלצדינג איז דאָרטן
גלאט אינעם עמעס, וואָס ער קאָן אליין זעלבסט זיך ניט אנטפלעקן. דו
ביסט פון דער נאטור אן אומרויקער פארשוין. פארשפרייטסט פוסטע מיסעס

צווישן אוילעם. מע האָט שוין לאנג דיך געדארפט דערפאר אופעסן, ביסטו אָבער, פארשטייסטו מיך, אלט, דאר אונ אויסגעוועפט. דו קלייבסט זיך אוואדע צום געגנט-שעפ פליען?

— ניין, גאָר, וואָס רעדסטו...—האָט דער ראָב געוואָלט זיך אויסבאהאלטן.
— באהאלט זיך ניט! איך זע דיך אפ דורכ אונ דורכ! מיילע, פלי זיך!
זע נאָר, מע זאָל דיר דאָרט פאר דיין עמעס די אויגן ניט אויספיקן. זע, קאָרשט, זאָלסט ניט דערלייגן! שא, דו ווייסט, דאכט זיך, דעם וועג אויך ניט; זעסט אָט דאָרטן— א וואָלקנדל, איז אפ דעם דאָזיקן וואָלקנדל אויבן— דאָרטן איז עס.

כאָטש דאָס רויטפּיסל האָט אימ-שלעכט געווען געזאָגט, דאָך האָט דער ראָב באשלאָסן די זאך דערפירן ביזן סאָפּ. מיט א לאנגן געדרייטן וועג איז ער געפלויגן, גענעכטיקט אינ פארלאָזענע כיישע נאָרעס, געשפּיזט זיך מיט יאגעדעס, וואָס ער פלעג ווען עס איז אינ די בערג געפינען. ענדלעך, האָט ער זיך ארינגעשניטן אינ א וואָלקן אונ פאר זיינע אויגן איז אופגעשטאנען א צויבערלעך בילד.

עטלעכע באנאנד-שטייענדיקע בארג-שפיצן, באדעקטע מיט שניי, האָבן געפלאמט פון די שטראלן פון דער אופגייענדיקער זון. פונדערווייטן האָט עס אויסגעזען, ווי א מינ לעגענדארער שלאָס, וואָס צופוסנס בא אימ ליגן פארגליווערטע וואָלקנס, אונ דער דאך איז— אומענדלעכער הימלשער בלוי.

דער שוליק איז געזעסן אפ א פעלדן, ארומגערינגלט מיט א מענגע פארשידנארטיקע פייגלען. צו זיין רעכטער האנט איז געזעסן א ווייסער שפארבער, זיין געהילף אונ ראטגעבער; צופוסנס האָבן אומגעהאוועט טשינאָוויקעס פון פארשידענע ראנגען; פאָפּוגייען, געלערנטע שנייער-לעך אונ טשיזשיקעס; הינטן האָט א כאָר פון שטארן מיטגעטיילט די אינדערפרידיקע פאָטשט; בא א זייט אפ א באזונדערן בארג-שפיץ האָבן געדערמלט סאָוועס, פילינען אונ פלעדערמיין— זיי האָבן פאָרגעשטעלט מיט זיך א מינ גופערניאלן ראט; פונווייטנס האָט זיך געזען א כאָפּטע קראָען מיט שרייב-פעדערס הינטער די אויערן... זיי האָבן געקנאקט בא-פעלן, פאראָרדענונגען, מיטיילונגען אונ האָבן געהאלטן אינ איין גוואל-דעווען אונ פילדערן: יונגינקע הענער! צוויי פאר א צענער!

דער שוליק איז שוין געווען שטאָק אלט אונ האָט שוין פון אלטקייט קוימ געקענט עפענען דעם פּיסק. ווען דער ראָב איז געקומען אונ זיך

ארפגעלאָזן בא זיינע פיס, האָט ער פונקט ערשט געווען אָפגעגעסן און צומאכנדיק די אויגן, האָט ער געשאַקלט מיטן קאָפּ און האלב געדערעמלט, ניט געקוקט אפּן גאנצן גערויש און געפילדער. אָבער דעם ראָבס קומען האָט אָנגעמאכט א שטיקל גערודער צווישן די פייגלען, און דער שוליק האָט מאכעס דעם אן עפּן געטאָגן די אויגן.

— האָסט א באקאָשעלע, אלטיטשקער? — האָט ער דעם ראָב מילד א פרעג געטאָגן.

— איך בין געקומען פון זייער ווייט פאר דיין הויכגעשעצטקייט דעם עמעס מעלדן! — האָט דער ראָב אָנגעהויבן פייערלעך, נאָר דער טורעם פאלק האָט אים דאָ גלייב אָפגעשטעלט.

— פראווע ווינציקער ריטאָריק, — האָט ער דעם ראָב קאלט איבערגע-ריסן: — דערצייל די זאך, נאָר אָן פוצן — קלאָר, פראָסט, מיט א סיידער, וואָס ווילסטו?

גענומען האָט דער ראָב מיט א סיידער ארויסלייגן זיין באקאָשע: דער מענטש פארניכט און ראָט אויס די קראָען, די רויטפיסלעך, שפארבערט, טורעמפאלקן דערגייען די יאָר, די שטייען די אומבעראכמאָנעסדיקע רוינירן... און איטלעכט מאָל, ווען ער ענדיקט א פונקט, גיט דער שוליק א סקריפע מיטן פיסק און א מורמל:

— האָסט רעכט, אלטיטשקער!

דאָס הארצ בא דעם אלטן ראָב איז מאמעש געוואָקסן, הערנדיק די דאָזיקע באשטעטיקנדיקע ווערטער. ענדלעך, — האָט ער זיך געטראכט: — וועל איך ארויסקרייגן דעם עמעס, וואָס פון קליינווייז אופ האָב איך נאָכ אים געבענקט! איך וועל צודינען מיין פאָלק, איך וועל זיך שוין א סטאַרע טאָג פון זיינעטוועגן.

און וואָס מער עס זיינען געפלאָסן זיינע רייד, האָבן זיי אלץ פּייער-דיקער און פּייערדיקער געקלונגען. ענדלעך, האָט ער ארויסגעזאָגט אלץ, וואָס בא אים איז געווען אפּן הארצן, און איז אנשוויגן געוואָרן.

— האָסט אלץ ארויסגעזאָגט? — האָט אים א פרעג געטאָגן דער שוליק.

— אלץ, — האָט געענטפערט דער ראָב.

— באם שפארבער, באם טורעמפאלק פיסטו געווען מיט א באקאָשע?

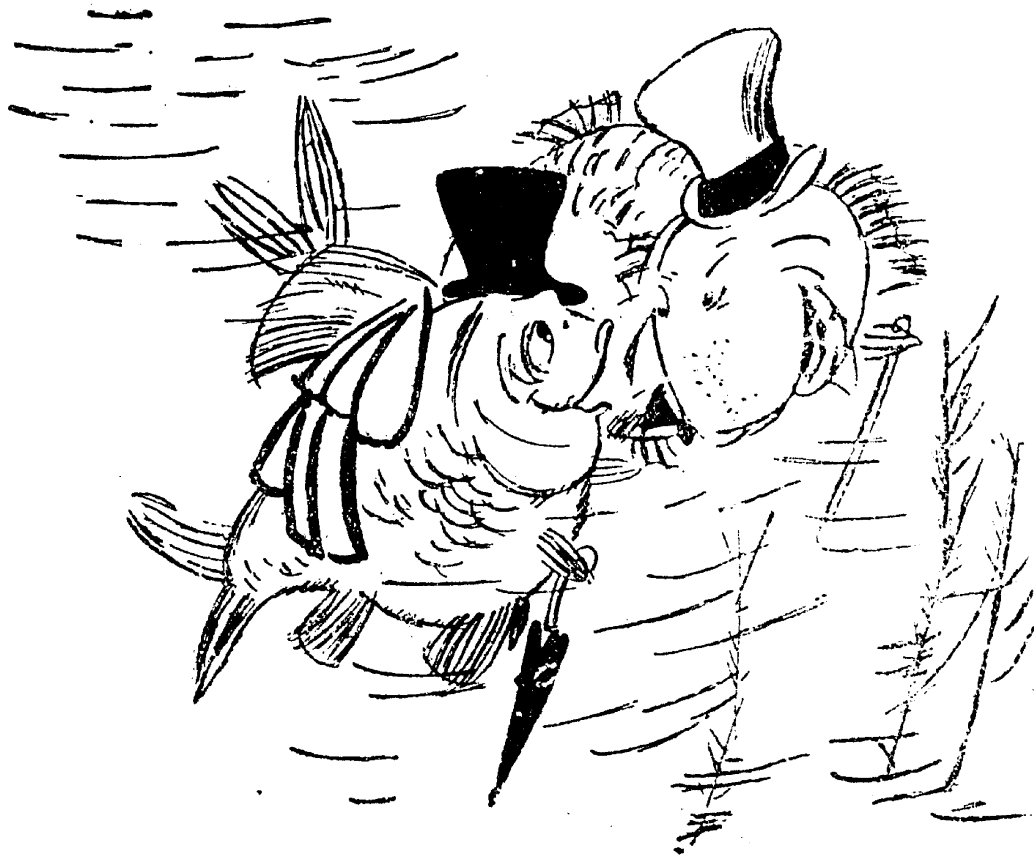
— געווען בא זיי אויך.

דער ראָב האָט קורצ דערציילט וועגן זײַן שמועס מיטן שפארבער
און אויך וועגן דעם, ווי ס'איז אימ ניט געלונגען זיך צו באגעגענען מיטן
טורעמפאלק.

— איז אָט וואָס איך וועל מיקויעך דיין עמעס דיר זאָגן, — האָט זיך
אַנגערופן דער שוליק: — שוין העכער 200 יאָר, אז איך זיצ אפ אָטאָ דעם
פעלדז. איז די זון, כאַטש איך קוק מיט א זײַט, נאָר איך זע זי... דעם עמעס
אַבער האָב איך ביז הייַנטיקן טאָג נאָך איך די אויגן קיינמאָל א קוק טאָג
ניט געקענט.

— פארוואָס איז? — האָט שטוינענדיק א קראקע געטאָן דער ראָב.
— אָט דערפאר, ווײַל א פויגל איז ניט בעקויעך זעם עמעס איך זיך
ארייַנעמען. ווער עס האַלט, אז ער קען איך זיך ארייַנעמען דעם עמעס,
דער דארף אויספילן, וואָס דער עמעס הייסט; מיר קאָנען ניט אויספילן,
דערפאר קוקן מיר אפ אימ קאָסע. מע טראכט זיך אלץ: עפשער וועט
דער עמעס אונדז אויסמײַדן!

ער האָט זיך א רעגעלע פארטראכט, דער שוליק, און ווײַטער געזאָגט:
— דער שפארבער, ער האָט דיך געזאָגט אכזאַר? עסדיקע רייד, נאָר
ריכטיקע. עמעס איז א גוטע זאך, אַבער ניט אלעמאָל און ניט אומעטומ
טויג זיך צו אימ צוהערן. אייניקע קאָן ער אראָפּפירן פון וועג, פאר אַן
דערע קאָן ער קלינגען, ווי א פאָרווירף פאראן אזוינע, וואָס וואָלטן
גערן דינען דעם עמעס, אַבער מיט הוילע הענט קען מען גאָרניט מאכן!
דער עמעס איז ניט קייַן ראָב — פארן עק וועסטו אימ ניט אָנכאפן. טו א
קוק ארום און ארום — אומעטומ איז קריג און מאכלויקעס: קיינער וועט
דיר ניט דערקלערן אקוראט, ווױהיך און נאָך וואָס ער גייט... ס'איז דער
פאר, ווײַל איטלעכער האָט זיך זײַן אייגענעם עמעס. ס'וועט זײַן אמאָל
א צײַט, ווען פאר איטלעכער באשעפעניש וועלן קלאָר ווערן די גרענעצן
פון דעם קרייַז, וווּ זײַג לעבן דארף זיך דרייען — דעמלט וועט בעמײַלע
ווערן אויס קריגערייען און איינעם מיט דעם וועלן, ווי א רויך, פאר
שווינדן אלע קליינלעכע „פערזענלעכע עמעסן“. ס'וועט זיך אנט
פלעקן אן איינהײַטלעכער און אופריכטיקער עמעס פאר אלעמען; ער וועט
קומען און פאלייכטן גאָר די וועלט. און מיר וועלן לעבן איך אכדעס און
איך ברודערשאפט. אָט אזוי איז עס, אלטער! און דערווײַל פלי זיך
געזונטערהייט און דערקלער די קראַען דאָרטן, אז איך פארלאָז זיך אפ זײַ
דורכויס, ווי אפ אן איזערנער פעסטונג.

ד ע ר ק א ר ע ס - ד ע ר א י ד ע א ל י ס ט

דער קארעס האָט מיטן יערש זיך געאמפערט. דער קארעס האָט גע-
 זאָגט, אז מע קען אָפּלעבן אַ לעבן בלויז מיטן איינעם עמעס. דער
 יערש האָט געטײַנעט, אז ניין, מע מוז אביסל אונטערפאלשעווען. אקר-
 ראַט, וואָס דער יערש האָט געמיינט מיטן וואָרט „אונטערפאלשעווען“ -
 איז ניט באַהויבט, נאָר יעדעס מאָל, ווען ער פלעג אָט דאָס וואָרט ארויס-
 ברענגען פון מויל, פלעג דער קארעס פון אָרט אופשפרינגען:

— ס'איז דאָך אָבער נידערטרעכטיק!

דעם יערשס ענטפער איז געווען:

— אַט וועסטו שוין זען!

דער קאַרעס איז א פֿיש א שטילער, איז גענויגט צו אידעאליזם (1):
 ניט אומזיסט האלטן פון אימ די מאַנאכּ א וועלט. ער ליגט זיך מיינסטנס
 אפּן סאַמע דנאָ פּונ טייך (דאָרטן, וווּ ס'איז שטילער), אָדער אינ אַן אָזע-
 רע אינ שלאַם אַינגעגראָבן און קריגט פּונ דאָרטן ארויס מיקראָסקאָפּישע
 מושעלן פאַר זיך דערנערונג. נאַטירלעך, אַז ליגנדיק אזוי, פאַלט אימ
 עפעס אַינ אינ קאַפּ, אַמאָל טאַקע אַן אַפיקאַרסישע זאַך. נאָר אזוי ווי די
 קאַרעסן דאַרפן די געדאַנקען זייערע אינ צענזור ניט צושטעלן, אינ פאַר-
 ליציע ניט רעגיסטרירן, נעמט קיינער אונטער קיין כּשאַד ניט זייער פאַר-
 ליטישע קאַשערקייט, און אויב מיר זעען יאָ, אַז פּונ צייט צו צייט מאכט
 מען אפּ קאַרעסן אַן „אַפּלאַווע“, איז עס ניט פאַר זייער פּריידענקען, נאָר
 דערפאַר, ווייל זיי זינען געשמאַק אפּן טאַם.

מיינסטנס כאַפט מען קאַרעסן מיט א גרויסער נעץ אָדער מיט א האַנט-
 נעץ. קעדי אָפּער דער פּישפּאַנג זאָל געלונגען, דאַרפ עס געטאַן ווערן
 מיט קאַפּ. געניטע פּישער קלייבן זיך אויס צוליב דעם די צייט גלייך נאָך
 א רעגן, ווען דאָס וואַסער איז קאַלעמוטנע. מע שפּרייט אויס די נעץ און
 מע נעמט קלאַפּן איבערן וואַסער מיט שטריק, מיט שטעקנס—האַקלאַל,
 מע מאכט א טומל. אַז דער קאַרעס דערהערט א גערודער, מיינט ער,
 אַז דאָס לאָזט מען צו וויסן טאַן וועגן דעם טרוימפּ פּונ די פּרייע אידייען,
 הייבט ער זיך אַפּ פּונעם דנאָ און נעמט זיך נאָכפּרעגן, וויאזוי מאכט
 מען, ער זאָל זיך אויך קענען באַטייליקן אינ דער פּייערונג. און דאָ טאַ-
 קע פאַקט ער זיך אריין אינ פּעסל און ווערט א קאַרפּן פּונעם מענטשנס
 ווילדער פּרעסערישקייט. ווייל, איך כאַזער איבער, די קאַרעסן דאָס
 איז אַזאַ געשמאַקער מייכל (פּאַזונדערס געפּרעגלטע אינ סמעטענע), אַז
 די פּאַרשטייער פּונעם אַדל זינען מיט דעם גערן מעכאַבעד אפּילע גור-
 בערנאַטאַרגן.

וואָס איז שייַעך די יערשן, איז עס א פּיש אַזאַ, וואָס איז שוין געכאַפט
 אינ סקעפּטיציזם (2) און איז א שטעכיקער דערצו. ווען מע קאַכט אימ אָפּ,
 באַקומט זיך פּונ אימ א זעלטן געשמאַקע פּיש-יויך.

גענוי די מייסע, ווי ס'איז געשען, וואָס דער קאַרעס מיט דעם יערש
 האָבן זיך נאָענט באַקאַנט—ווייס איך ניט; איך ווייס נאָר, אַז טרעפּנדיק

(1) אידעאליזם—דאָ ווערט געמיינט: פּוסטע כּקירעס וועגן אידעאלן, אָן א וואַסער ניט
 איז קאַנקרעטן קאַמפּ פאַר אָס די אידעאלן.

(2) סקעפּטיציזם—צווייפל, אומגלויבן.

זיכ איינמאָל, האָבן זיי זיך גלייך אריינגעלאָזט אין א דיסקוסיע. איינמאָל
און צוויי מאל אזוי, דערנאָך איז זיי דער אייניענ געפעלן געוואָרן און
זיי האָבן אָפגעשטעלט א צייט פאר באַגעגענישן. זיי שווימען זיך צונויפן
ערגעץ אונטער א וואסער־דאָרן און הייבן אָן ארויסלייגן איינער פארן
אנדערן קלוגע דראָשעס. די פּלאָטיצעס, די וויספּיכלדיקע, וואָס שטיפן
דאָרט דערפּי, נעמען זיך דערווייל אָן מיט כאַכמע.

דער ערשטער פּלעג אָנהייבן די דיסקוסיע דער קאָרעס.
— איך גלויב ניט, — זאָגט ער: — אז קאמפ און קריגעריי איז א נאָרמאלער
געזעץ, וואָס העלפט מיט דער אנטוויקלונג פון אלעם לעבעדיקן אפ דער
ערד. איך גלויב אינעם פרידלעכע דערפּאָג, איך גלויב אין האַרמאָניע און
איך בין טיפ איבערצייגט, אז דאָס גליק איז ניט קיין פּוסטע פּאנטאזיע פון
טרוימערישע מויכעס, נאָר ס'איז אזא זאך, וואָס פריער אָדער שפעטער
וועט עס צו שטאנד קומען און וועט פארשפרייט ווערן איבער דער גאָ-
רער וועלט.

— זעצ זיך און ווארט! — האָט דער יערש פון אימ געלאכט.
דער יערש פּלעג רעדן קורצ, אומרויק. ער איז א פיש א גערוועזער,
אזעלכער, וואָס האָט, קאָנטיק, אסאך קריוודעס איבערגעטראָגן. ס'איז אימ
אָנגעזאָלעט אפן האַרצן... שטארק אָנגעזאָלעט! צו קיין האס איז עס נאָך
דערווייל־וואָס ניט דערגאנגען, נאָר באַ קיין נאיוון בלינדן גלויבן האלט
עס שוין ניט.

— איך וועל זיך טאקע דערווארטן! — האָט זיך אָנגערופן דער קאָ-
רעס: — און ניט נאָר איך אליין, אלע וועלן זיך דערווארטן. דער כוישעכ,
אין וועלכע מיר שווימען אומ, איז א רעזולטאט פון א ביטערער היסטאָריע
שער צופעליקייט. נאָר אזוי ווי איצט, א דאנק די נייסטע אויספאַרשונגעני-
אין די דאָזיקע צופעליקייט אפ דורכ און דורכ שוין אויסגעקלאָרט, קען
מען שוין אויך די סיבעס, וועלכע האָבן זיי ארויסגערופן, ניט האלטן
פאר אזוינע, וואָס מע קען זיי ניט באַזייטיקן. דער כוישעכ — דאָס איז א
פאקט א געשעענער, און די ליכטיקייט — דאָס איז די צוקונפט די געגאָר-
טע. און ס'וועט זיין ליכט, ס'וועט זיין!

— הייסט עס, וועדליק דו זאָגסט, וועט אָנקומען א צייט, ווען קיין
העכט וועלן אפידע גיט זיין?

— וואָס פארא העכט? — האָט זיך געוונדערט דער קאָרעס, וואָס איז
געווען אפ אזויפיל נאיוו, אז ווען מע פּלעגט פאר אימ אין די אויגן א

זאָג טאָג: „אפּ דערופּ איז דער העכט אינ יאמ, אז דער קאָרעס זאָל צי-
טערנ“, פּלעגט ער מיינען, אז דאָס איז א באַפּע-מייסע, ווי די אלע מייסעס
וועגן נימפעס אונ וואסער-מיידלעך אפּ אָנצושרעקן קליינע קינדער, אונ
האַט, נאטירלעך, דערופּ קיינ אכט ניט געלייגט.

— אכ, דו לעקיש איינער! וועלט-פּראָבלעמעס נעמסטו זיך לייזן אונ
דו ווייסט אפּילע ניט, אז ס'זיינען דאָ העכט אפּ דער וועלט!

דער יערש האָט מיט כוּיזעק א מאכ געטאָג מיט די פליס-פּעדערן אונ
זיך אוועקגעשווומען אהיימ. נאָר איז א קורצער צייט ארום זיינען זיי
זיך ווידער ערגעץ איז א שטיל ערטל צונויפגעשווומען (כיאיז דאָך דאָרטן
לאנגווייליק איז וואסער) אונ ווידער גענומען דיסקוסירן.

— די אויבערהאנט אינעם לעבן האָט דאָס גוטס! דאָס שלעכטס, —
האַט געטיינעט דער קאָרעס, — דאָס איז אזוי זיך אלפּיטאָעס דערלאָזט
געוואָרן; די הויפט-קראפט, זעסטו, וואָס מיר האָבן אפּ דער וועלט, בא-
שטייט איז גוטסקייט.

— זע נאָר היט די קעשענע!

— אכ, ס'ארא ניט פאסיקע אויסדרוקן דו באנוצסט, יערש! „היט די
קעשענע“ — וואָס קער זיך דאָס אָן אהער?

— מע וואָלט דיר, אינדערעמעטן, גאָר אינגאנצן ניט געדארפט ענט-
פערן, ווייל וואָס איז פאראן מיט דיר וואָס צו ריידן — ביסט א
לעמעך!

— ניינ, דו הער בעסער אויס, וואָס איך וועל דיר זאָגן. אז די וועלט
האַט זיך קיינמאָל ניט געהאלטן אפּ קיינ שלעכטס, וועגן דעם האָבן מיר
איז דער היסטאָריע. דאָס שלעכטס האָט שטענדיק געשטיקט, געוואָרן,
כאָרעו געמאכט, אומגעבראכט מיטן שווערד, אוועקגעלאָזט מיטן פּייער,
אונ א שאפנדיקע קראפט, זעסטו, איז געווען נאָר די גוטסקייט. די גוטס-
קייט איז געווענדעט געווען אפּ העלפן די אונטערדריקטע, זי האָט באפרייט
פונ קייטן, פונ פענטעס, האָט געוועבט אינעם הארצן פרוכטבארע געפילן.
וועב עס וואָלט ניט געווען אָט דער ווירקלעכער לעבנס-פאקטער, וואָלט
ניט געוועזן קיינ געשיכטע, ווייל וואָס איז דען אזוינס אינדערעמעסן
געשיכטע? געשיכטע — דאָס איז די באשרייבונג פונ דער באפריינג, פונ
דעם טרוימפּ פונעם גוטן אונ פארנונפטיקן איבער דעם שלעכטן אונ אומ-
זיניקן.

— אונ דו ביכט, קאָנטיק, דורכויס זיכער, אז דאָס שלעכטע אונ אומ-

זיניקע איז שוין געוואָרן צו שאַנד און צו שפּאַט, — האָט מיט כּוּיזעק א זאָג געטאָן דער יערהש.

— זיי זינען נאָך ניט געוואָרן, נאָר זיי וועלן ווערן — אינ דעם פּינ איב זיכער, און איב וועל זיכ ווידעראַמאָל טאַקע פאַרופּן אַפּ דער גע- שיכטע. פאַרגלייב דאָס, וואָס אמאָל איז געווען, מיט דעם, וואָס מיר האָבן איצט, און דו וועסט גלייב מאַסקימ זיין, אז ניט נאָר דאָס שלעכטס האָט זיכ אויסערלעך געפּיטן, איז ווייכער געוואָרן, נאר דער גאַנצער סכּוּם שלעכטס האָט זיכ פּאַדייטנדיק פאַרקלענערט. אָט נעם כּאָטש אונדזער פּי-ש-אויילעם. פּריער פּלעג מען אונדז כּאפּן אינ אלע צייטן און אמיינסטן אינ דער צייט פּונ פּי-ש-גאַנג, ווען מיר קריכן ווי פאַרדולטע אליין אריין אינ די נעצן. און איצט ווערט אנערקענט, אז טאַקע אינ דער צייט פּונ פּי-ש-גאַנג טאָר מען אונדז ניט פּאַנגען. פּריער, קאָן מען זאָגן, פּלעג מען אונדז פאַרניכטן מיט די סאַמע פאַרבאַרישע מיטלען. אינ אוראל, דערציילט מען, פּלעג אינ דער צייט פּונעם באַגאַרעווען (1) אפּ גאַנצע ווערסטן דאָס וואַטער רויט ווערן פּונ פּי-ש-בלוט. איצט אָבער — אויס. בלוז מיט האַנט-נעצן, מיט וואַראַטשעק-נעצן און ווענטקעס — ווייטער מיט קיינ שום זאַכ ניט! און אפּילע וועגן דעם גייט א רייד אינ די קאָ- מיטעטן: וואָס פאַרא נעצן? אינ וועלכע פּאַלן? צוליב וואָס?

— און דיר איז, ווייזט אויס, גרויסע נאַפּקעמינע, מיט וואָס פאַרא מיטלען מע וועט פּונ דיר מאַכן א פּי-שייניכ?

— וואָס פאַר א פּי-שייניכ? — האָט זיכ דער קאָרעס געוונדערט.

— אכ, די ערד זאָל זיכ נעמען! הייסט קאָרעס און האָסט וועגן פּי-ש- ייב ניט געהערט? וואָס פאַר א רעכט האָסטו וויפאַלד אזוי מיט מיר גאָר צו ריידן? אפּ צו פירן א דיסקוסיע, ארויסזאָגן א מיינונג דאַרפּ מען דאָך ווייניקסטנס אפּריער זיכ פאַקענען מיט די אומשטענדן פּונ דער זאַכ. וועגן וואָס רעדסטו, אייגנטלעך, אויב דו ווייסט אפּילע ניט אזא פּראָסטן עמעס, אז איטלעכער קאָרעס איז צוליב דעם געשאפּן, אז מע זאָל פּונ אימ מאַכן ווען ניט איז א פּי-שייניכ? א פּשיק... איב וועל זיכ דער- שטעכנ!

דער יערש האָט אָנגעשטעלט זיינע שטעכלקעס, און דער קאָרעס, אפּ וויפּל זיין צעקראַכנקייט האָט אימ נאָר דערלויבט, האָט זיכ גיב אראָפּ-

(1) באַגאַרעווען — אזא אויפן פּונ כּאפּן פּי-ש מיט דער הילף פּונ א לאַנגן שטעקן מיט א האַטשיק באַם שפּיץ.

געלאָזן אפּן דנאָ. נאָר אינ א מעטלעס ארום זינען די כאוויירימ-קעג-
נער זיך ווידער צונויפּעשווומען און פארפירט א נייעם געשפרעכ.
— די טעג האָט צו אונדז אינ פּוכטע אריינגעקוקט דער העכט, — האָט
געמאָלדן דער יערש.

— דער זעלבער, וועגן וועלכען דו האָסט א נומלטן דערמאָנט?
— נו יאָ. ער איז צוגעשווומען, אריינגעקוקט און זיך אָנגערופן:
„עפעס איז מיר דאָ שטארק שטיל! דאָ זינען מיסטאמע, סאַרעסן פא-
ראג“... און איז זיך אוועקגעשווומען.
— וואָס-זשע זאָל איך איצט טאָן?

— מאכ זיך גרייט — און גאָר. און אז ער וועט קומען צו שווימען און
אָנשטעלן אפּ דיר זינען אויגאנעס, איז נעג גוט צוגויפּ די ליסקעס מיט
די פליס-פּעדעדן און קרייך אריינ גלייך צו אימ אינ פּיסק אריינ.
— פארוואָס דארפּ איך עפעס קרייכען? ווען איך וואָלט אינ עפעס שול-
דיק געווען...

— דיינ שולד פאשטייט אינ דעג, וואָס דו ביסט א נאר, דערצו ביסטו
א פּעטער. און א נארישן און א פּעטן האָט גאָט אליינ געהייסן קרייכען
דעם העכט אינ פּיסק אריינ.

— אזא געזעצ איז אינ דער וועלט ניטאָ! — איז דער קאַרעס געוואָרן
שטארק אופגעבראכט: — דער העכט האָט אויך ניט קיין רעכט גלאט אזוי
אינ דער וועלט אריינ נעמען און איינשלינגען, ער דארפּ אפּרזער א דער-
קלערונג פּאָדערן. איז אָט וועל איך אימ געבן צו פארשטיינ, איך וועל
אימ דעם גאנצן עמעס ארויסלייגן אזוי, אז עס וועט אימ טרעפּן אינ דער
זיפּעטער ריפּ...

— איך האָב שוין דיר געזאָגט איינמאָל, אז דו ביסט א לעקיש און
איצט זאָג איך דיר ווידער: ביסט א לעקיש! און נאָכאמאָל א לעקיש!
און ווידעראמאָל א לעקיש!

דער יערש איז טאקע אפּ אן עמעס אינ קאס געוואָרן און האָט זיך
געגעבן דאָס וואָרט מער קיין כאווערשאפט ניט פירן מיטן קאַרעס. נאָר
אינ א פּאָר טעג ארום מע טוט א קוק — אהא! זיי האָבן זיך שוין ווידער
פאגענט — די געוויינשאפט טוט זיך אירט...

— אָט ווען אלע פּיש זאָלן ציזישן זיך מאכען איינ האנט... — האָט סווי-
דעספּול אָנגעהויבן דער קאַרעס.

נאָר דאָ האָט דעם יערש גופע אָנגעכאפט א ציטער. „וואָס פאר א

שמועסן פארפירט ער עס, דער טיפעש, — האָט ער א טראכט געטאָגן: —
אזויווי דו זעסט אים, וועט ער נאָך עפעס א פלוידער טאָג, און דאָ ער-
געצ ניט ווייט שפאצירט ארום דער קארפ. טוט א קוק, ער האָט פארקע-
רעוועט די אויגן אָן א זיַט, ווי סיגייט אים קרוימערשט ניט אָן און
אינדערעמעסן הערט ער זיך גאנצ גוט צו.

— פלאפל ניט אפ א קאָל וועגן אלצ, וואָס דיר קומט ארום אפן גע-
דאנק, — האָט ער מיטן קאָרעס אינגעט־מעט: — ניטאָ וואָס צו צעעפענען
א מויל. דאָס, וואָס מע דארפ, קען מען זאָגן אויך אינדערשטיל.
— איך וויל זיך ניט שושקען, — האָט דער קאָרעס געלאסן לויטער
פאָרגעזעצט: — איך זאָג אָפן, אז ווען אלע פיש זאלן צווישן זיך מאכט איין
האנט, איז דעמלט...

דער יערש האָט דעם פריינט זינעם גראָב איבערגעשלאָגן.
— מיט דיר צו רעדן דארפ מען זיך פריער אָנעסן מיט פאָפ! — האָט
ער זיך צעשריגן אפן קאָרעס, און גיך אָפטראַגנדיק זיך, איז ער אוועק-
געשוומען צו זיך אהיים.

ס'איז אים אי א פארדראָס געווען, אי ער האָט ראכמאַנעס געהאט אפן
קאָרעס. כאָטש ער איז א נאר, דער קאָרעס, פונדעסטוועגן איז ער דער
איינציקער, מיט וועמען מע קען אויסריידן א פאָר ווערטער. ער וועט ניט
אויספלאפלען, ניט פאראטן — בא וועמען נאָך איז היינטיקע צייטן פאראן
אזוינע מילעס? די צייט איז איצט ניט קיין זיכערע — א צייט, וואָס אפילע
אפ אייגענע טאטע־מאמע איז שווער זיך צו פארלאָזן. אָט נעמט די פלאָ-
טיצע, כאָטש אזוי, וואָס קען מען, דאכט זיך, וועגן איר זאָגן שלעכטס.
און פונדעסטוועגן וועט זי דיר, אזויווי דו זעסט זי, א פלוידער טאָג!
פון קארפן, יאָזן, שלמענס און דער איבעריקער פיש־מישפאָכע איז שוין
אָפגערעדט: פאר א ווערעמל זינען זיי גרייט זיך צו שווערבן בא וואָס
הייליק איז! אָרעמער קאָרעס געבעכ! אומזיסט־אומנישט וועט ער צווישן
זיי אומקומען.

— דו גיב נאָר א קוק אפ זיך, — האָט ער צום קאָרעס געזאָגט: — אָט, די
שאַ זאָל גאָרניט זיין, מיט וואָס קענסטו זיך פארטיידיקן? דער בויך איז
בא דיר א גרויסער, דער קאָפ א קליינער, א קאָפ ניט קיין איבערגעשפיצ-
טער, דאָס מויל — א ברעקל. אפילע די ליכקע, וואָס אפ דיר, איז אויך ניט
קיין ערנסטע. ביסט ניט קיין רירעוודיקער, ביסט ניט קיין ספריטנער —
ביסט א לעמעשקע: ווער עס חיל, קען געמען און דיך אופעסן!

— פארוואָס קומט מיך אופעסן, אז איך האָב זיך מיט גאַרנישט ניט פארוינדיקט? — האָט אלץ געטײנעט איינגעשפארט דער קאַרעס.
 — הער אויס, דו נארישע באשעפעניש! מע עסט דען אופ, פאר עפעס? —
 מע עסט דען אופ דערפאר, ווײל מע וויל באשטראַפן? מע עסט אופ דער־
 פאר, ווײל מע וויל עסן — און ניט מער. און דו, דאכט זיך, פיסט אויך א
 בעריע אפ קײען. ניט גלאט איך דער וועלט אריין גראַפסטו מיטן נאָז איך
 שלאמ. כאפסט מושעלן. זיי, די מושעלן, ווילן, בעבען, לעבן, און דו, דער־
 מעכ איינער, פון פרי ביז נאכט שטאַפסטו אָן מיט זיי דעם פויך דינעם.
 און, זאָג: וואָס פאר א זינד זײנען זיי קעגן דיר באגאנגען, וואָס יעטווידע
 רעגע רופסטו אויס אפ זיי דעם טויט? געדענקסט, דו האָסט אנומלטן
 געזאָגט: „הָט ווען אלע פיש זאָלן מאכן צווישן זיך איין האנט...“ וואָס
 וואָלט טאקע געווען, ווען אלע מושעלן מאכן צווישן זיך איין האנט, —
 עס וואָלט דיר געווען גוט, לעקעש איינער, צו לעבן אפ דער
 וועלט?

די פראגע איז געשטעלט געוואָרן אזוי אָפן און אזוי אומאנגענעם, אז
 דער קאַרעס האָט זיך פארשעמט און איז עטוואָס רויט געוואָרן.
 — נאָר מושעלן — דאָס איז דאָך... — האָט ער איך פארלעגנהייט א וואָרטשע
 געטאָן.

— מושעלן זײנען מושעלן און קאַרעסן זײנען קאַרעסן. די מושעלן זײ־
 נען א געשמאקער מײכל פאר די קאַרעסן און די קאַרעסן — פאר די
 העכט. אי די מושעלן זײנען ריין פון זינד, אי די קאַרעסן זײנען גאָט די
 נעשאַמע שולדיק, נאָר סײ די, סײ יענע דארפן שטענדיק זיך ריכטן...
 הונדערט יאָר נאָכאנאנד מעגסטו וועגן דעם טראכטן, וועסטו קיין אנדער
 זאך ניט צוטראכטן.

נאָך די דאָזיקע רייד דעם יערשם האָט דער קאַרעס זיך באהאלטן אפן
 סאמע דנאָ פון זומפ און גענומען טראכטן. ער האָט געטראכט און גע־
 טראכט, און דערווײל זיך מושעלן געשלונגען. און וואָס מערער ער שלינגט,
 אלץ מער גרוסט זיך אימ. ענדלעך, האָט ער זיך פאַרט דערט־
 ראכט.

— איך עס די מושעלן ניט דערפאר, ווײל זיי זײנען באגאנגען א זינד —
 דאָס האָסטו ריכטיק געזאָגט, — האָט ער דערקלערט דעם יערש: — איך עס
 זיי, די מושעלן דערפאר, ווײל זיי זײנען פון דער נאטור מיר צוגעשיקט
 געוואָרן פאר א מײכל.

— ווער האָט עס דיר אזוינס געזאָגט?

— קיינער האָט מיר ניט געזאָגט — אליין מיט מיין אייגענעם סיכל
פֿינ איך צו דעם דערגאנגענ. די מושעלן האָבן ניט קיין נעשאַמע, נאָר
דאמפּ; דו עסט זיי, און זיי באַגרייפֿן עס אפֿילע ניט. און עפעס זינען זיי
אזוי געבויט, אז אינ קיין פֿאל איז ניט מעגלעך זיי ניט איינשלינגען. דו
נעמסט אָן א פֿיסק מיט וואַסער — אהא, אינ בויך איז שוין פֿול מיט מר-
שילדן. אז איך כאפֿ זיי גאָרניט, זיי קריכן אליין אינ מויל אריין. נו, און
א קאָרעס, זעסטו — דאָס איז שוין גאָר עפעס אנדערש. ס'איז פֿאראן, ברור
דערקע, קאָרעסן, וואָס האלטן צען ווערשקעס די לענג. מיט אזא פֿארשוין
דארפֿ מען פֿריער א שמועס טאָן. איידער מען נעמט זיך אימ אופֿעסן, ס'ידן
ווען ער טוט אָפֿ א מ'עסע זאך — נו, דעמלט, פֿארשטייט זיך...

— אָט, ווען דער העכט וועט דיך איינשלינגען, וועסט שוין דעמלט
וויסן גראדע, וואָס דו האָסט צו טאָן. און דערווייל וואָלט גלייכער געווען,
דו זאָלסט צושווייגן.

— ניין, איך קלער אפֿילע ניט שווייגן. באַטש קיין העכט האָב איך אפֿ
מיין לעבן ניט געזען, נאָר לויט דעם, וואָס איך האָב געהערט זאָגן וועגן
זיי, איז פֿא זיי אויך ניט קיין פֿארשטאָפטע אויערן פֿארנ עמעס. זאָג מיר,
איך בעט דיך: ס'איז דען מעגלעך, אז אזא אומרעכט זאָל געשען! עס
ליגט זיך א קאָרעס, טשעפעט קיינעם ניט, און פֿלוצעם, קיינער ווייסט
ניט פֿאר וואָס און פֿאר ווען פֿאלט ער אריין צום העכט אינ בויך אריין!
איך קען עס ניט גלויבן בעשומיפֿן אינ דער וועלט.

— דו גלאָמפֿ איינער, אנומלטן האָט דאָך א מאָנאך פֿאר דינע אויגן
ארויסגעצויגן פֿונעם טייך צוויי פֿולע האנט-נעצן מיט אייערע ליט... וואָס
מיינסטו וועט ער מיט זיי טאָן — ער וועט זיך שפּיגלען אינ זיי?

— איך ווייס ניט. וואָס מיט די דאָזיקע קאָרעסן איז געשען, קאָן מען
נאָך אקוראט ניט וויסן: ס'קאָן זיין, אז מ'האָט זיי אופֿגעגעסן, און ס'קאָן
זייער שייג זיין, אז מ'האָט זיי אריינגעוואָרפֿן אינ סאזשעלקע, און זיי לעבן
זיך דאָרט א זיס לעבן אפֿ גרייטע קעסט.

— נו, אויב אזוי, איז לעב זיך דיר ווייטער אזוי, גרויסער העלד מיינער!
אזוי האָבן זיך געצויגן טעג נאָך טעג די דיסקוסיעס צווישן דעם קאָ-
רעס מיט דעם יערש, און ס'האָט צו זיי קיין סאָפֿ ניט גענומען.
— מע דארפֿ, אז די פֿיש זאָלן ליב האָבן איינס דאָס צווייטע! — האָט

דער קאַרעס געפריידיקט: — איינער פאר אלע און אלע נאר איינעם — אָט דעמלט וועט זיין די עמעסע הארמאָניע!

— איך וואָלט געוואָלט וויסן, וויאָזוי וועסטו מיט דער ליבע דינער צום העכט צוקומען! — האָט אים אָפגעקילט דער יערש.

— איך וועל צוקומען, ברודער! — האָט זיך דער קאַרעס געהאלטן פאָם זיניקן. — איך ווייס אזוינע ווערטער, אז יעדער העכט וועט פאָ מיר פאר איינ מינוט א קאַרעס ווערן!

— אנו, זאָג נאָר!

— כוועל אים פאַשעט און פראָסט א פּרעג טאָג: העכט, דו ווייסט וואָס אזוינס טוגנט אין, און וואָס פאר א פליכטן זי לייגט ארום, ווי צו פאָגיין זיך מיט נאָענטע?

— או, דערהאָרגעט אפּ טויט! ווילסט, וועל איך דיך פאר אָט דער קלוגער פראָגע מיט מיין שטעכלקעס דעם פויך דינעם דורכש טעכט.

— ניין, ניין! איך בעט דיך, טרייב ניט קיין שפּאַס מיט אזוינע זאכט!
אָדער אזא שמועס:

— ערשט דאן וועלן מיר, פיש, פארשטיין אונדזערע רעכט, ווען מע וועט פונ קליינזיין אופ אין אונדז דערצייען פירגערלעכע געפילן!
— צו וואָסער שלימאזל דארפסטו האָבן פירגערלעכע געפילן?
— פאָרט...

— „פאָרט“ — אָט אין דעם גייט דאָך עס, וואָס די פירגערלעכע געפילן האָבן א ווערט נאָר דעמלט, ווען פאר זיי איז דאָ אן אָפענע וועלט. וואָס וועסטו אין דער פלאַטע ליגנדיק מיט זיי מאכט?
— ניט אין דער פלאַטע, נאָר אין אלגעמיינ...
— צום פיישפיל?

— צום פיישפיל, ווען א מאָנאכ וועט פונ מיר וועלן מאכט א פיש-יויכ, וועל איך אים זאָגן: דו האָסט ניט, פאַטערל, קיין רעכט ארופלייגן אפּ מיר אָן שום געריכט אזא שרעקלעכע שטראַפּ!

— און ער וועט דיך פאר אָט דער האָזע אפּ דער סקאָוורעדע ארום-לייגן, אָדער אין הייסן פריסעק. ניין, פריינט! אפּ צו לעבן, זעסטו, אין דער פלאַטע דארפ מען האָבן געפילן ניט פונ א פירגער, נאָר פונ א ליי-מענעם גוילעם. באהאלט זיך בעסער ערגעץ אין דער געדיכטעניש און ליג און שווייג, פערדאטש איינער!

אָדער אזוי גאָר:

— פֿיש טאָרן מיט קיין פֿיש זיך ניט שפּייזן, — האָט דער קאָרעס גע-
רעדט ווי פֿון היצ. — פֿאַר די פֿיש אפֿ צו שפּייזן זיך האָט די נאַטור אזוי
אויך באשאפֿן א מענגע געשמאַקע מיכאָלימ — מושעלן, פֿליגן, ווערעם,
שפינען, וואסער־פֿליי; ענדלעך, קרעפֿטן, שלענג, פרעש; און אָט דאָס
גאַנצע גוטס איז פֿון דינעטוועגן.

— און פֿאַר די העכט וועגן זינען די קאָרעסן, — האָט אים אויסגע-
ניכטערט דער יערש.

— גיין, דער קאָרעס איז ניט פֿאַר קיינעמס וועגן. אויב די נאַטור האָט
אים ניט געגעבן קיין מיטלען אפֿ צו באשיצן זיך, אזויווי דיר, לעמאַשל,
הייסט עס, אז מע דארפֿ ארויסגעבן א ספעציעלן געזעצ, וואָס זאָל באַ-
וואָרענען זיין פֿערזענלעכקייט.

— נו, און אויב דער דאָזיקער געזעצ וועט ניט אויסגעפֿילט ווערן?
— דאַן דארפֿ מען פֿאַרעפֿנטלעכען א דערקלערונג: אזויווי די געזעצן
ווערן ניט אָפֿגעהיט, הייסט עס, אז ס'איז שוין פֿעסער אינגאַנצן קיין גע-
זעצן ניט ארויסגעבן.

— וועט שוין זיין רעכט? —

— איך קלער, אז פֿאַר אסאך וועט עס זיין א פיזיען און א שאַנד.
טעג נאָך טעג האָבן זיך אזוי געצויגן, און דער קאָרעס האָט אלץ גע-
בעפעט. אן אנדערער אפֿ זיין אָרט וואָלט דערפֿאַר געכאַפֿט א שוואַל אין
נאָז, און ער — גאָרניט. ער האָט זיך אָנגעהויבן אזוי איבערנעמען, אז ער
האָט שוין גאָר אינגאַנצן פֿאַרגעסן, וווּ ער האַלט אין דער וועלט. ער האָט
זיך אלץ אזוי אריינגעלאָזט אין פֿאַנטאַזיעס, ביז איינמאָל איז צו אים פֿלוי-
צעמ געקומען דער קאַרפֿ מיט א יעד'ע: מאָרגן באווייליקט דער העכט
אַרפֿאַקומען אהערצויצן, איז זע־זשע, קאָרעס, גלייך קאַיאָר זאָלסטו זיך
צושטעלן אָפֿגעבן דינוועכעזשנן!

דער קאָרעס איז דאָך בא זיך ניט אַראָפֿגעפֿאַלן. ערשטנס, האָט ער
וועגן העכט זיך אָנגעהערט אזויפֿיל פֿאַרשיידענע זאַכן, אז ער איז אליין
ניגערין געווען מיט אים זיך צו פֿאַקענען; און, צווייטנס, האָט ער גע-
וויסט, אז ער פֿאַרמאָגט אזא צויבער־וואָרט, וואָס ווען גאָר ער זאָל עס
ארויסזאָגן, ווערט דער סאַמע פיזער העכט גלייך פֿאַרוואַנדלט אין א קאָ-
רעס. און אפֿ דעם דאָזיקן וואָרט האָט ער טאַקע זייער אסאך אויסגע-
שטעלט.

זענדיק די דאזיקע פארגלויבטקייט, האָט אפילע דער יערש זיכ גע-
נומען פארטראכטן, צי איז ער ניט ווייט פארגאנגען אינ דער נעגאטיווער
ריכטונג.

עפּשער טאקע אינדערעמעסן ווארט דער העכט נאָר אפּ דעם,
מיזאָל אימ ליב קריגן, מע זאָל אימ געפן געטרײַע אײצעס, אריינטראָגן
די ליכט פון אופקלערונג אימ אינ מויעכ אריינ? עפּשער איז ער גאָר,
דער העכט... א ווילער? דער קאָרעס אליינ איז, מעגלעכ, ניט אזא טאמ,
ווי ער ווייזט אויס לויטן אויסערלעכען אויסזען זײנעם, נאָר פארקערט, ער
פויט זיכ, עפּשער, זײנ קאריער באטראכט, מיט א כעזשכּען? אָט מאָרגן
וועט ער קומען צום העכט און אימ גלייכ א וואָרפ טאָג אינ פאָנעם אריינ
דעם רײנעם עמעס, וועלכע ער האָט אפּ זײנ לעפּנס טאָג פון קײנעם ניט
געהערט, און דער העכט וועט נעמען און זאָגן: אָט דערפאר, וואָס דו,
קאָרעס, האָסט מיר געזאָגט דעם רײנעם עמעס, באלוינ איכ דיכ מיט אָט
דעם שטיק טײַך — זײ דו איבער אימ דער עלטסטער!

אפּ מאָרגן אינדערפרי איז דער העכט טאקע געקומען צו דער מינוט.
דער קאָרעס קוקט אפּ אימ און ווונדערט זיכ: וואָס פארא רעכילעס מע
האָט וועגן דעם העכט זיכ אָנדערציילט, און ער, דער העכט, איז גאָר א
פיש ווי אלע פיש! דער מויל איז נאָר בא אימ פּיז די אויערן, און דער
אָרגל איז אזא פונקט פאר אימ, פארג קאָרעס, ער זאָל אדורכ-
קריכן.

— איכ האָב געהערט זאָגן, — האָט זיכ אָנגערופן דער העכט: — אז דו
ביסט, קאָרעס, זייער א קלוגער און ביסט א גרויסער בעריע אפּ האלטן
רעדעס. ווילט זיכ מיר מיט דיר א דיספוט פארפירן. הייב אָן!
— איכ טראכט מיינסטנס וועגן גליק, — האָט באשיידן, נאָר מיט ווערדע
געענטפערט דער קאָרעס: — אז ניט איכ אליינ, אז אלע זאָלן זײנ גליקלעכ,
אז אלע פיש אינ אלע וואסערן זאָלן זײנ פריי צו שווימען, און אויב א
וועלכע סיניט איז פיש וועט זיכ פארגלוסטן זיכ אייניורען אינ בלאָטע, איז
זאָל ער זיכ ליגן אינ בלאָטע.

— המ... און דו מיינסט, אז אזוינס איז א מעגלעכע זאכ?

— ניט נאָר איכ מײנ, נאָר אלע מינוט ריכט איכ זיכ אפּ דעם.

— זײַם פּינשפּיל, איכ שווימ און פאנאנד מיט מיר... א קאָ-

רעכ?

— טאָ וואָס־זשע איז?

— און ערשטן מאל הער איך עס... און אויב איך וועל זיך אויסקערע-
ווען און דעם קארעס... אופעסן?

— ניטאָ אזא געזעצ, אייער עקסעלענצ, דער געזעצ זאָגט אָפּן: מושעלן,
מוקן, פליגן און פליגעלעך— דאָס זאָל זײַן די זײַנערונג פון די פיש.
און אויסער דעם זײַנען אין פארשידענע שפעטערדיקע אָנווייזונגען
פארעכנט געוואָרן פאר שפּײַז: וואסער-פליי, שפינען, ווערעם, זשוקעס,
פרעש, קרעפטן און אנדערע וואסער-באשעפענישן. נאָר ניט קײַן פיש.

— דאָס איז ווינציק פאר מיר. קארפּ! זאָג נאָר, סײַז טאקע פאראן
אזא געזעצ? — האָט זיך א ווענד געטאָן דער העכט צום קארפּ.

— א שוינ-פארגעסענער, אייער עקסעלענצ, — האָט זיך בערייעש אויס-
געדרייט דער קארפּ.

— איך האָב עס טאקע געוויסט, אז אזא געזעצ קען ניט געמאָלט זײַן.
נו, און אפּ וואָס נאָך ריכטטו זיך יעדע מינוט?

— און נאָך ריכטט איך זיך, אז די גערעכטיקייט וועט טרומפירן. די
שטארקע וועלן ניט דריקן די שוואכע, די ריכע— די אָרעמע. אז אָט וועט
אופקומען אזא אלגעמיינע זאך, וואָס אלע פיש וועלן אפּ דעם קוקן ווי
אפּ זייער אינטערעס, און יעדערער וועט טאָן דאָס, וואָס עס פאָדערט זיך
פון אימ. דו, העכט, ביסט דער שטארקסטער און פלינקסטער פון אלעמען,
וועסטו אפּ זיך נעמען אויך א גרעסערן טייל ארבעט. און מיר, דעם קאָ-
רעס, וועט אָנגעוויזן ווערן א באשיידענע ארבעט, לויט מײַנע באשיידענע
פײַקייטן. יעדער פאר אלע, און אלע פאר יעדערן— אָט ווי אזוי עס וועט
זײַן. ווען מיר וועלן זיך פעסט האלטן איינער פארן אנדערן, וועט אונדז
שוין קײַנער אין זאך ניט קענען פארנארן. וועט זיך נאָר ערגעץ באווייזן
א נעץ, וועלן מיר גלייך מאכן די פלייסע: ווער אונטער א שטיין, ווער
אפּן סאמע דנאָ אין שלאם, ווער אין א הייל אָדער אונטער א קלאָץ, און
סײַוועט, ווי מיר דאכט, אויסקומען זיך אָפּזאָגן פון פיש-זיך!

— דאָס ווייס איך ניט. די מענטשן זײַנען ניט גאָר קײַן גרויסע בא-
לאַנימ זיך אָפּזאָגן פון דעם, וואָס זײ האלטן פאר געשמאק. נו, דאָס איז
א מײַסע אפּ ווייס איך ווען! נאָר אָט וואָס: דו האלטסט, הייסט עס, אז
איך וועל אויך דארפן ארבעטן?

— דו אויך, פונקט ווי אלע.

— און ערשטן מאל הער איך אזוינס. גיי שלאָפּ זיך אויס.

זי האָט ער זיך אויסגעשלאָפּן, דער קארעס, זי גיין— אלנפאלס, קײַן

סייכל איז אימ ניט צוגעקומען. ארום האלבן טאָג איז ער ווידער געקומען
אפן דיספּוט און ניט פּלויז ער האָט זיך ניט דערשראָקן — ער איז נאָך
געווען אסאך האָפּערדיקער ווי פּריער.

— קלערסטו, אז איך וועל ארבעטן און דו וועסט געניסן פון מיין
מי? — האָט אימ אָפּן א פּרעג געטאָן דער העכט.
— אלע איינער פונעם צווייטן... פון דער אלגעמיינער, פון דער גע-
מיינזאמער מי...

— איך פארשטיי: „איינער פונעם צווייטן“... און, אגעו, אויך פון
מיר... המ! איך קלער, פונדעסטוועגן, אז דו רעדסט ניט קיין פּינע רייד.
קארפ! ווי הייסן זיי, אזוינע רייד, אפן היינטיקן לאָשן?
— ציציליזם, אייער עקסעלענצ!

— איך האָב טאקע אזוי געקלערט, אז דאָס איז עס. שוין א שטיק צייט,
אז איך הער: דער קאַרעס כארנעמט זיך מיט פונטארישע רעדעס! טראכט
איך מיר: לאָמיך אליין א הער טאָן מיט מיינע אויערן... לאָזט זיך אויס
אַט א וועלכער דו ביסט!

ארויסזאָגנדיק דאָס, האָט דער העכט אזוי אויסדריקלעך א פאטש גע-
טאָן מיטן עק איבערן וואסער, אז ווי טאמעוואטע דער קאַרעס איז ניט
געווען, האָט ער זיך דאָך אָנגעשטויסן.

— איך, אייער עקסעלענצ, מיינ גאַרניט, — האָט ער דערשראָקן גע-
שטאמלט: — דאָס נעמט זיך פון דער פּראָסטקייט מיינער...

— יא, יא, פּראָסטקייט, זאָגט מען, איז ערגער פון גנייווע. ווען מען
זאָל לאָזן די נאַרָנימ, וואָלטן זיי אלע קלוגע פון דער וועלט אומגעבראכט
מ'האָט מיר אָנדערציילט פון דיר גאנצע פּעק, און דו ביסט זיך א קאַרעס
ווי אלע קאַרעסן — ניט מער. איך שמועס מיט דיר עפּשער קוימ פינפּ מי-
נוט און דו האָסט מיר שוין דערעסן פּיז צום טויט.

דער העכט האָט זיך פארקלערט און האָט עפּעס אזוי געהיימניספול א
קוק געגעבן אפּן קאַרעס, אז יענער האָט שוין אינגאנצן פארשטאנען.
נאָר דער העכט איז נאָך, וויזט אויס, נאָכן נעכטיקן אָנפּרעסן זיך געווען
זאט און דערפאר האָט ער א גענעצ געטאָן און גלייך אָנגעהויבן כראָפּען.
נאָר דאָסמאָל איז דעם קאַרעס שוין ניט אָפּגעגאנגען אזוי גלאַט. ווי
נאָר דער העכט איז אנשווינגן געוואָרן, האָבן אימ ארומגערינגלט קארפּן
פון אלע זייטן און אימ גענומען אונטער א וואכ.

טארנאכט, די זון האָט נאָך ניט פּאוויזן זיך זעצן, איז דער קאַרעס

דאָס דריטע מאָל געקומען צום העכט אפ א דיספוט. נאָר געקומען איז
ער שוין אונטער א וואכ און דערצו עטוואָס א צעשעדיקטער. נעמלעך:
אפן פארהער האָט אימ דער שלמען צעפּיסן דעם רוקן א. א שטיק עק.
נאָר דער קאַרעס איז נאָכ אלץ בא זיכ ניט אראָפּגעפאלן, וויל ער
האָט נאָכ געהאט איב רעזערוו דאָס מאגישע וואָרט.

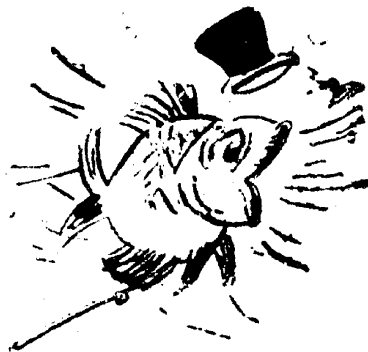
— כאָטש דו ביסט מיר א קעגנער, — האָט ווידער דער ערשטער אָנגע-
הויבן דער העכט: — נאָר, זעט אויס, אז ס'איז שוין בא מיר א שוואַכקייט
אזא: איך האָב ליב דיספוטן, א שרעק! איז אינ א גוטער שאַ, הייב אָן!
דערהערט אָט די ווערטער, האָט דער קאַרעס דערפילט, אז דאָס הארץ
האָט זיך אינ אימ צעפלאמט. פאר איינ מינוט האָט ער אינגעצויגן דעם
בויך, א צאפל געטאָן, א פאטש געגעבן מיטן רעשטל עק איבערן וואסער
און, קוקנדיק דעם העכט גלייך אינ די אויגן אריין, האָט ער מיט אלע
קויכעס א געשרי געטאָן:

— דו וויסט, וואָס איז אזוינס טוגנט?

דער העכט האָט דאָס מויל צעעפנט פאר פארווונדערונג, אוואָמאטיש
האָט ער וואסער א זופ געטאָן און, ניט האָפנדיק גאָר בעדייע אינצושלינגן-
גען דעם קאַרעס, האָט ער אימ אינגעשלונגען.

די פיש, וואָס זיינען פּיגעווען בא דער דאָזיקער געשעעניש, זיינען אפ
א רעגע געפליבן געפלעפט, נאָר באד זיינען זיי צו זיך געקומען און
צוגעשווומען צום העכט — געווירע ווערן, צי איז אימ וויל באקומען די
וועטשערע, צי האָט זיך אימ ניט געשטעלט אינ האלדן. און דער יערש,
וואָס האָט דאָס אלץ פאָרויסגעזען און פאָרויסגעזאָגט, איז ארויסגעשווי-
מען פאָרויס און האָט פּייערלעך אויסגעשרינגן:

— אָט ווי אונדזערע דיספוטן זעען אויס!

דער האָז מיטן קלאָרן פארשטאנד

דאָס איז געווען א געוויינלעכער האָז, נאָר זייער א גרויסער כאַכעם. געדענקט האָט ער אזוי קלוג, אז אייזלען האָבן אימ געמעגט מעקאנע זיין. זיין טעווע פּלעג זיין: זיך פארקלייבן אונטער א קוסט, מע זאָל אימ ניט ארויסזען, און שמועסן מיט זיך אליין.

— יעדער כּייע, — זאָגט ער: — ווערט געגעבן אזא לעבן, ווי איר קומט. דעם וואָלפּ — א לעבן פון א וואָלפּ, דעם לייב — א לעבן פון א לייב און דעם האָז — א לעבן פון א האָז. עס געפּעלט דיר יאָ, צי עס געפּעלט דיר ניט — קיינער פרעגט נא דיר ניט: לעב זיך און א סאָפּ. און אונדזעריקן,

א האָז, אשטייגער, כטארען זיך אלע פארצוקן. האָבן מיר, דאכט זיך, א גרונט צו קומען זיך באקלאָגן דערופ? פונדעסטוועגן, אויב מע זאָל די זאך באטראכטן מיט סיכל, איז א גרויסע פראגע, צי אזא מיין סאָרט אָנ־קלאגע קען מען האלטן פאר ריכטיק. ערשטנס, דער, וואָס פארצוקט, ווייסט, פארוואָס און צוליב וואָס ער פארצוקט, צווייטנס, ווען די אָנקלאגע אונדזערע זאָל אפילע זיין א ריכטיקע, וועט מען אונדז סיי ווי ניט אופֿ־הערן כאפן און עסן. מער, וויפל מע דארפ, וועט מען אונדז ניט עסן, און וויפל מע דארפ — וועט מען אונדז אומפאדינגט אופעסן. די סטאטיס־טישע טאפעלן, וואָס ווערן ארויסגעגעבן פא דעם אינערן־מיניס־טער...

דאָ פלעגט דער האָז געוויינלעך איינשלאָפן, ווייל די אייגנשאפט פון דער סטאטיסטיק איז שוין געווען אזא, אז דער האָז פלעג פון איר אָנ־ווערן דעם פאוויסטזיין. אויסגעשלאָפן זיך אָבער, האָט ער זיך ווידער גע־נומען כקירען.

— מע עסט אונדז און מע עסט, און מיר, האָזן, פרוכפערן זיך און מערן זיך יעדער יאָר אלץ מער. פון דעם איז געדורנגען, אז מיר, האָזן, זיינען אויך ניט קיין טיפשימ. און, טו א קוק סיי זומער, סיי ווינטער אפ דער לעוואדע — האָזן האלטן איין איין ארומשפרינגען אהיין און אהער. און אז מיר פארקלייבן זיך איין קרויט, איין האָבער אָדער מיר כאפן זיך צו צו יונגע עפלביימער, קאָנען מיר, אייגנטלעך, אזוינס אָפטונ, אז מע זאָל אונדז אויך האָבן צו געדענקען. יא, אויך אפ אונדז, האָזן, דארפ מען גאנץ גוט אכטונג געבן. ניט אומזיסט שרייבט זיך איין די טאפעלן, וואָס ווערן ארויסגעגעבן פאם אינערן־מיניסטעריום...

ווידער שלאָפן, ווידער אופגעכאפט זיך און — ווידער געדאנקען פון האָזישן סיכל האיאָשער. אָט די קלוגע כקירעס האָבן פא דעם האָז קיין סאָפ און קיין עק ניט געהאט. דאָ אזא איינפאל, דאָ אזא מיין סוואַרע — און אלץ פלעג פא אימ ארויס גוט.

איינמאָל איז ער אזוי געזעסן אונטער א קוסט, און ס'איז אימ איינ־געפאלן א בראוויר טאָג פאר דער האָזיכע מיט זיין סיכל האיאָשער. האָט ער זיך אוועקגעשטעלט אפ די הינטערשטע לאַפּקעס, אפן שפיץ קאָפּ די אויערן אָנגעשטעלט, מיט די פעדערשטע פיסלעך גענומען מאכן קונציקע פיגורן און פונעם מויל האָבן זיך פא אימ גענומען שיטן ווערטער, ווי ארבעט.

— מיר, האָזן, — האָט ער אָנגעהויבן: — מיר קאָנען זיך, אייגנטלעך, אָפלעבן גאָר א וויל לעבן. בא אונדז איז פאראן כאסענעס, בא אונדז איז פאראן טענצ, יאָנטעוו טרינקען מיר פיר, אז מיר ווילן, צעשטעלן מיר וועכטער אפ צען ווערסט ארום און ארום און מיר פילדערן. איז א וואָלפ דערהערט דעם טומל און קומט צולויפן: „ווער האָט עס געזונגען?...“ איז פארשטייט זיך, — ווער ווהיין עס קען! האָסט באוויזן אָפציען די ביי-נער — איז פראווע זיך ווידער א יאָנטעוו; אניט — וועט ער דיך אופעסן, דער וואָלפ — א פאקט! דערצו קען מען גאָרניט מאכן. ריכטיק, האָזיכע? — אויב ס'איז נאָר ניט קיינ ליגן, איז דאָס אוואדע עמעס, — האָט גע-ענטפערט די האָזיכע, וואָס אָט דער האָז איז בא איר געווען שוין דער צענטער מאן און אלע אירע פריערדיקע ניין מאנען זיינען פאר אירע אויגן ניט מיט זייער טויט פון דער וועלט געגאנגען.

— מע דארפ זאָגן דעם עמעס, אז די וועלפ זיינען א מיסעס פאָלק! — האָט ער ווייטער גערעדט, דער האָז. — זיי ליגט נאָר רויב אינ קאָפּ. וויפל מאָל האָב איך געזאָגט און איך די צייטונגען געשריבן: פאני וועלפ! אָנ-שטאָט גלייך מיטאמאָל קוילען דעם האָז, איז שינדט נאָר אָפּ פון אימ דאָס פעלעכל, וועט ער אייך אינ א צייט ארום נאָך איינ פעלעכל געבן! הא-גאם די האָזן פרוכפערן זיך שטארק, פונדעסטוועגן, אויב מע זאָל נעמען און אויסקוילען היינט איינ טייטשקע האָזן און מאָרגן א צווייטע — וועט דיר א האָז אפן מארק אָנשטאָט 20 קאָפּיקעס גלייך ווערן א האלב קערבל! אָט, ווען די וועלפ וואָלטן אזוי, ווי עס דארפ צו זיינן, צוקומען: פאני האָזן! צי וועט איר ניט זיינן אזוי גוט היינט צום וואָלפישן טיש דערלאנגען האָזן עטלעכע צענדליק שטיק? — אָ, מיט פארגעניגן, פאני וואָלפ! עי, סטא-ראָסטע! אנו, טרייב זיי נאָר ארויס, די דאָזיקע, וואָס זיינען איצט אפ דער ריי! — און אלץ וואָלט בא אונדז געווען געזעצלעך, ווי עס פאדארפ צו זיינן. אי די וועלפ, אי די האָזן — ביידע וואָלטן געווען באוואָרנט, סיי מיר, סיי איר, סיי פון איינ זייט, סיי פון דער צווייטער זייט... אכ, פאני, פאני! דער האָז האָט גערעדט גערעדט און שיר זיך אינגאנצן ניט פארעדט, נאָר פלוצעם האָט ער דערהערט ניט ווייט אינעם גראָז עפעס א שאָרב. ער גוט א קוק — אהא, די האָזיכע האָט שוין לאנג געמאכט פלייטע, און א פוקס, א שמאד-קאָפּ, האָט זיך צעלייגט אפן פויך און פויזעט גלייך צו אימ, פונקט ווי ער וואָלט זיך קלייבן מיט אימ, מיט דעם העול, א שפיר פארפירן.

— אכ, ס'ארא קלוגער האָז דו ג'יסט! — האָט דער פוקס דער ערשטער גענומען-ריידן: — פא דיר איז אזא זיס לאָשן, אז דאָס גאנצע לעבן וואָלט איך דיך גערן געהערט און ס'וואָלט זיך אלץ נאָך און נאָך געוואָלט הערן! דער האָז איז געווען א קלוגער, דאָך איז ער די ערשטע רעגע געבליבן געפלעפט. ער איז שטיין געבליבן אפ די הינטערשטע לאפעס, ווי אן אויס-געמאָלטער, — עס איז שווער געווען צו זאָגן — צי ער קוקט זיך א זועג אויס אפ מאכט פלייטע, צי ער שטייט זיך און טראכט: אָט האָסטו דיר א געלעגנהייט א קוק צו טאָן אפ דיין אייגן לעבן מיט אן עמעטן סייכל האיאָשער...

— דו ווילסט עפעס אינ מויל אריין, פעטערל? — האָט דער האָז א פרעג געטאָן, סטארענדיק זיך ארויסווייזן וואָס ווינציקער שרעק.
— נו, וואָס רעדסטו! גאָט איז מיט דיר! איך בין זאט — איבערן האלדז!
דערנאָך עפּשער, נאָר דערווייל — גאָט פּאהיט! גוט מאָרגן דיר, העזל, זי געגריסט!

דער פוקס האָט אפ א הינטישן שטייגער זיך אוועקגעזעצט און אויך דאָס העזל אינגעלאדן זיך זעצן. דער האָז האָט ארונטערגענומען די פיס-לעך אונטער זיך. ארונטערגענומען אזוי, און כקירעט מיט זיך אליין: „הייסט עס, ווי איך האָב זיך געריכט, אזוי טאקע האָט זיך עס פאקומען, איטלעכע כּייע האָט זיך איר לעבן אפ דער וועלט: דער לייב — א לייביש לעבן, דער פוקס — א פוקסיש לעבן, דער האָז — א האָזיש לעבן. אנו, האָ-זיש לעבן מינס, ראטעווע אצינד ארויס!“

און דער פוקס, גלייך ווי ער וואָלט געוויסט דעם האָזס געדאנקען, ער זיצט, דער פוקס, און האלט אינ איין לויבן דעם האָז.
— פונ וועלכע קאנג ביסטו, אזא פילאָסאָפ, אראָפגעקומען צו אונדז?
— איך בין, פעטערל, ערשט ניט לאנג פונ גאָר ווייט ווי אָן א קאָפּ אהער געקומען צו פלויגן. פא זיך אינ קאנט האָב איך מיר, קען מען זאָגן, געלעבט זייער גוט. איך האָב מיר געהאט א מישפּאָכע, פאלעפאטישקייט און דאָס גלייכן. אפן הויפּ פאמ פאָרעצ לעם די פערד-שטאלן האָבן מיר אָפּ געלעבט אינ היי דאָרטן א גאנצן ווינטער, א מעכנייע; גאטאָג פלעגן מיר שלאָפן און פאנאכט — די קליאַנען, די עפליימער הריזען. געווען איז עס שוין סאמע ערעו פריילינג, פונקט די צייט, ווען מע דארפ זיך שוין קלייבן אינ וואלד אריין אפ דאטשע, איז צו אונדז אינ היי א וואָלפּ אראָפּ געקומען. „וואָס זינען עס דאָ פארא כּייעס? מיט וואָס פארא רעכט?

ווער האָט אייך א דערזויבעניש געגעבן?..." איך בין, דעם עמעס זאָגנדיק, אנטלאָפּן, נאָר די האָזיכע מיט די העזעלעך...

— כ'האָב געהערט וועגן דעם. דער וואָלף איז מיינער א מעכוטן, האָט ער מיר דערציילט: „אנומלטן, זאָגט ער, האָב איך פארצוקט א גאנצע מיש-פאָכע האָזן, דער האָז אליינ אָפּער איז אנטלאָפּן, איז עפּשער, מעכוטן, וואָלטן מיר אימ איניינעם אופגעזוכט?" ערשט דו ביסט עס טאקע אָט דער האָז. זאָג, דאָס ווײַב האָט דיר פאנק געטאָן, מיסטאמע?

— איך געדענק שוין אליין ניט. כ'האָב דערפילט, אז מע דארף לויפן — און בין געלאָפּן. געקומען בין איך צו לויפן אהער און געטראָפּן א האָז זיכע אן אלמאָנע: קומ, האָב איך איר געזאָגט, לאָמיר ביידע לעבן איניינעם! און מיר האָבן גענומען אזוי לעבן. געלעבט האָבן מיר צווישן זיך לייטיש, ניט צו פארזינדיקן, און איצט איז זי, ווי דו זעסט, אנטלאָפּן און איך בין געבליבן.

— אכ, ס'ארא ביטער הארץ דו ביסט, נעפעכ! ווארט אויס, לאָמיר זי נאָר פאקן.

דער פוקס האָט א גענעצ געטאָן, פון דער גרינג א פיס געטאָן דעם האָז אינ לאַפעטקע (דער האָז האָט זיך געמאכט ניט וויסנדיק), זיך אוועק-געלייגט מיט א זייט, דעם קאָפּ פארוואָרפּן און גענומען זשמורען מיט די אויגן.

— זע נאָר, ווי די זון פאקט אזוי געשמאק, — האָט דער פוקס פוילבלעך געמורמלט: — פונקט ווי זי וואָלט געווען טאָן עפעס א וויכטיקע ארבעט! איך וועל, העזל, כאפּן א דרעמל, און דו זעצ זיך צו אביסל נעענטער דערווייך און פלאפל זיך.

זיי האָבן אזוי געטאָן. דער פוקס איז אנדרעמלט געוואָרן, און דער האָז האָט זיך געזעצט אפּ אזא אויפן, אז ווען דער פוקס זאָל וועלן, זאָל ער אימ מיט זיינ מאַרדע קאָנען דערלאנגען, און ער האָט אָנגעהויבן, דער האָז, מייסעס דערציילן.

— איך בין, פעטערל, בעטעווע, ניט קיין איבערקליבער, — האָט ער גע-זאָגט: — איך בין גרייט זיך לעבן אפּיווי. ס'איז קיין דריי יאָר ניטאָ נאָכ, אז איך לעב אפּ דער וועלט, און איך בין שוין קימאט האלב רוסלאנד אויסגעווען. אז ווי נאָר דו נעמסט זיך ערגעץ פארפונדעווען, — יאָגט עס גלייך אָן א וואָלפּ אָדער א סאָווע, אָדער יעגערס קלייבן זיך אפּ דיר מאכט אן אָנפאל. איז — וויטער געלאָפּן, געבראָכט דעם קאָפּ, און — זיך

גענומען אינגארדענען באנימט ערגעץ אינא א גייעמ קאנט. נאָר איך קלאָג זיך ניט דערופ, וויל איך פארשטיי, אז דאָס האָזישע לעבן איז אזא. און אז איך פארשטיי ניט, לויפ איך סיוויס, אפילע ניט פארשטייענדיקער- הייט. ס'איז די מיטע פונקט ווי מיט די פויערימ אינא אונדזערע קאנטן. יענער קליבט זיך שוין שלאָפן גיין, ערשט מען קלאפט אימ אינא די פענצ- סער—טוק-טוק! עי, פעטערל, פאָר ארויס מיט דער פור דינער! אינא דרויסן איז א קעלט, א זאווערוכע, דאָס פערדל זינס קאמ וואָס סע זשי- פעט, און ער פאקט אָן א פולע פור מיט סאָלדאטן, שפאנענדיק אליין לעבן דער פור א ווערט צוואנציק צופוס. אינא א מעסלעס ארום דו טוסט א קוק—ער האָט זיך שוין אהיימ אומגעקערט, דער פויער; די קינדער א צוקערלעקעכל געבראכט, דעם וויב—א טיכל אפן קאָפ און אלעמען אינינעם—הארצווייטעק. דו גיב בא אימ א פרעג, וואָס דאָס דאָזיקע באטייט? וועט ער דיר ענטפערן: דאָס באטייט א פויערש לעבן אפ דער וועלט. אזוי איז אויך מיט אונדז, האָזן. מיר עקזיסטירן ווי ניט אינא קיי- נער האָט זיך נאָך דאָס לעבן ניט גענומען. מיר זינען, ווי דו זעסט, שטענדיק און אלע מאָל גרייט... א יאָ, פעטערל, ס'איז עמעס וואָס איך זאָג? אַנשטאָט אַן ענטפער האָט דער פוקס שטיל א ביל געטאָן, ווי פון שלאָפ. דער האָז האָט מיט א זיט קאָסע א קוק געגעבן: איז ער ניט אינגעשלאָפן, דער פעטערל? צי האָט דער האָז טאקע אינא זינען געהאט געפינען א געלעגנהייט און אָפטראַגן די ביינער—וועגן דעם איז מיר שווער צו זאָגן, האגאמ ס'איז מעגלעך, אז אויך אזא סאָרט פאָליטיק גייט אריין אינא דער לעבנס-פראָגראַם פון א האָז. דאָך, כאָטש דער פוקס האָט ניט נאָר די אויגן פארזשמורעט, נאָר ער האָט זיך אויך אויסגעצויגן אפן רוקן און האָט, דער אויסוורפ, אפילע די פיט צעפיאלעט. האָט דאָך דער האָז בעכוש זיך אַנגעשטויסן, אז דער פוקס פראוועט, אייגנטלעך, מיט אימ קאָמעדיעס.

— איך וועל דיר דערציילן, — האָט דער האָז ווייטער גערעדט: — ווי א פעטער מינער האָט געדינט בא א סאָלדאט. דער סאָלדאט האָט אימ גע- כאפט נאָך גאָר א פיצעלע און ער האָט אימ אויסגעלערנט אלע סאָלדא- טישע גענוג. האלטן די ביקס, אויסשיסן, מארשירן, פויקן גאנצפרי אפ אופשטיין—אלצדינג האָט ער שוין געקענט, ווי א וואסער. זי פלעגן ארומפאָרן צוזאמען איבער די מערק און פראווען טעאטער. און דערפאר פלעגט מען זיי געבן ווער אן אײ, ווער א קאָפיקע, ווער א שטיקל ברויט.

אָט דער דאָזיקער סאָלדאט האָט דעם פעטער מינעם אויסדערציילט וועגן זײַן לעבן. „געווינט האָב איך, זאָגט ער, אינדערהיים פֿאַ די עלטערן, האָט דער טאטע מיך אײנמאַל געשיקט צו רעכט מאכט דעם שליטן צו ווינטער-צו. פֿאַריכט איך מיר אזוי דעם שליטן, זינג זיך לידלעך, רויכער די ליולקע — פֿלוצעם קומט ארום אפֿן הויפֿ דער דעסיאטסקע⁽¹⁾: „גיי, סע־מיאַן, איך וואָלעסט ארײַן, מע רופֿט דיך צום פֿריזיוו פֿאַר א סאָלדאט. ווי איך פֿינ געשטאנען, אזוי פֿינ איך אוועקגעגאנגען; גוט כאָטש, וואָס איך האָב באוויזן די ליולקע איך קעשענע ארײַנצולייגן. איך פֿינ אוועקגעגאנגן גען אונ אז איך האָב זיך אומגעקערט צוריק איך צוואנציק יאָר ארום⁽²⁾, האָב איך ניט געטראָפֿן קײַן זײַכער פֿון קײַן שטוב אונ פֿון קײַן היים — גאַרניט...“ איז אָט, — האָט טיפֿזיניק צוגעגעבן דער האָז: — ווי דאָס לעבן פֿונעם פֿויער טוט זיך א דרײַ! אָט איז ער א פֿויער אונ אָט — א סאָלדאט, אי דאָס אי יענצ ווערט אָנגערופֿן לעבן אפֿ דער וועלט. אזוי איז אויך מיט אונדז, האָזן...

— וואָס הייסט, מע גיט דען אײַך אויך אָפֿ פֿאַר סאָלדאטן? — האָט א פֿרעג געטאָן דער פֿוקס, ווי ער וואָלט זיך ערשט אופֿגעכאַפֿט פֿון שלאַפֿ. — נײַן, אונדז עסט מען אופֿ, — האָט דער האָז געענטפֿערט ווי ווייט מעגלעך האָפֿערדיקער.

— איך מײַן אויך אזוי, ווייל וואָס זײַנט איר טארא סאָלדאטן! אויך דעם פעטער דינעם האָט דער סאָלדאט, מיסטאמע, לעסאַפֿ אופֿגעגעסן? — נײַן, דער סאָלדאט איז געשטאַרבֿן, אונ דער פעטער איז צו יענער צײַט אנטלאָפֿן. געקומען איז ער אהיים, נאָר ער האָט שוין קײַן האָזישע ארבעט ניט געקענט טאָן — אָפֿגעווינט זיך. אונ די מומע האָט אים אומ־זיסט האָדעווען ניט געוואָלט. איז האָט ער זיך אײַנמאַל אָנגעטראכט: „כיוועל גײַן אפֿן מארק אונ דאָרט פֿראווען קאַמעדיעס“. ווי נאָר אָבער ער האָט אָנגעהויבן שפֿילן א „קאוואַלעריסטישן מאַרש“ אפֿן פֿויק — האָבן הינט אים צעריסן!

— רעכט אפֿ אים: צו וואָס איז אן אוילעם באַמרויקן. אײַגנטלעך, קלער איך, האָט דער פעטער דינער פֿון לאנג געוויסט, אז מע וועט אים ווען עס איז אופֿעסן, אויב ניט קײַן הינט, איז א וואָלפֿ, ניט קײַן וואָלפֿ.

(1) דעסיאטסקע — א פֿויער, וואָס פֿלעגט אויסגעוויילט ווערן צו הילפֿ דער פֿאַליצײ.

(2) דער האָז רעדט פֿון יענער צײַט, ווען די מיליטערי־דינסט האָט געדויערט ניט וויג־ציקער פֿון צוואנציק יאָר.

איז א פוקס, א רעזאָליוציע קריגט איר אלע איינע. זאָג מיר נאָר, אָקאָרשט, וואָס פארא פוקסן זײַנען דאָ באַ אייך אינ קאנט? בײַזע, מיסטאמע?
— באַ אונדז זײַנען דאָ די פוקסן, דעם עמעס זאָגנדיק, זײער בײַזע. אייך האָב זיך מיט קײן פוקס נאָענט ניט באַגעגנט. אייך האָב איינמאַל נאָר געזען, ווי א יעגער האָט פאר מײַנע אויגן געכאַפט א פוקס אונ, כײַמוז זיך מײַדע זײַן...

דער האָז האָט געוואָלט זאָגן, „כײַהאַב זיך דערפרייט“, נאָר ער האָט זיך פאַרכאַפט אונ איז געבליבן דערשראָקן. דער פוקס האָט אָפּער געטראַפּן, וואָס דער האָז האָט געוואָלט זאָגן.

— אַ, סײַ אראַ פלוטזויגער דו ביסט! — האָט דער פוקס אימ פאַרגע- וואָרפּן אונ אימ אזא שטאַרקן פּיס געטאַן אינ זײַט, אז פונ דער ווונד האָט גענומען רײַנען פלוט.

— אַכ, — האָט דער האָז א געשרײַ געטאַן פאר יײַטעק. גלייך אָפּער האָט ער זיך גענומען אינ די הענט אונ זיך פּעריעש-רירעוודיק פאַרענט- פּערט: — דאָס האָב אייך, אייַער- גנעדיקײַט, געמײַנט די דאָרטיקע פוקסן. וועגן די היגע פוקסן, זאָגט מען, אז זײ זײַנען ווײַלע.
— קלערסט אזױ?

— סײַ אַן עמעס. פאַראיאָרן איז באַ אונדז אינ וואַלד א העזל איינס א יאָ סעם געבליבן, איז האָט עס איינער א פוקס, פאַרשטייט, צוגענומען אונ צוזאַמען מיט די אייגענע קינדער אויסגעהאָדעוועט.

— אופגעהאָדעוועט, הייסט עס, אונ ארויסגעלאָזן? ווי-זשע, זאָג מיר, געפּינט ער זיך אצינד, דער יאָסעם אייַערער?

— ווער ווייסט אימ, ווי ער איז אהינגעקומען... פאַרפאלן געוואָרן ערגעץ. ער האָט גענומען גאנווענען, זאָגט מען, אונ האָט זיך פאַרדרייט. אַן אלטער פוקס זאָל אימ טאַקע דערפאַר האָבן אופגעגעסן.

— אייך האָב אימ אופגעגעסן, דאָס פּינ אייך טאַקע דער דאָזיקער פוקס, וועגן וועלכן דו האָסט געהערט. ניט דערפאַר אָפּער האָב אייך אופ- געגעסן, ווײַל ער האָט זיך פאַרדרייט, נאָר דערפאַר, ווײַל זײַן צײַט איז געקומען.

דער פוקס האָט זיך אפ א רעגע פאַרטראכט, האָט א ליאסקע געטאַן מיט די צײַן אונ געפאַקט א פלוי. דערנאָך איז ער ניט געײַלט אופגע- שטאַנען, זיך אָפּגעטרייסלט אונ גוטמוטיק א פרעג געטאַן באַם האָז:
— ווי מײַנסטו, וועמען וועל אייך אצינד נעמען עסן?

דער האָז איז געווען א כאַכעם. נאָר ער האָט זיך ניט אָנגעשטויסן,
אָדער ריכטיקער געזאָגט, אינ קאָפּ איז אימ אדורכ א געדאנק: „דאָס לעבן
פון א האָז... אָט, עס הייבט זיך שוין אָן!“ — עס האָט זיך אימ אָבער אזוי
שטארק ניט געוואָלט גלויבן אין דעם, אז ס׳א שרעק.

— איך ווייס ניט, — האָט דער האָז געענטפערט.
אָבער לויטן פּאָנעם און לויטן קאָל איז געווען קלאָר צו זען, אז ער
לייגט, דער האָז. דער פוקס איז דערפון אינ קאס געוואָרן און ניט אפּ
קאטאָוועס.

— אָט ס׳ארא ליגנער דו ביסט, — האָט געזאָגט דער פוקס. — מע האָט
מיר אָנדערציילט וועגן דיר מיסעס, אז דו ביסט אי א פּילאָסאָפּ, אי א
מינ טרעפער, לאָזט זיך אויס, אז דו ביסט סאכאקל א געוויינלעך פאס-
קודנע העזל! זיי ווייסן, אז דיך טאקע וועל איך נעמען עסן! דיך, פא-
ני, דיך!

דער פוקס האָט א שפאן געטאָן אפ צוריק און האָט געמאכט א מינע,
ווי אָט באלד וועט ער זיך א וואָרפ טאָן אפּן האָז און וועט אימ אופעסן.
נאָר באלד האָט ער זיך אוועקגעזעצט און גענומען מיט דער הינטערשטער
פוס זיך קראצן הינטערן אויער, אזויווי ס׳וואָלט גאָרניט געשען.
— דאָך, עפשער וועסטו זיך דערפארעמען? — האָט דער האָז שטיד
דערשראָקן געפרוּווט ארויסזאָגן א האשאָרע.

— וואָס ווייטער איז מיט דיר אלץ ערגער! — האָט זיך נאָך מער צע-
פּייזערט דער פוקס. — וווּ איז דאָס געהערט געוואָרן, אז פוקסן זאָלן פא-
רעמהארציק זיין און אז אפּ האָזן זאָל מען ראכמאַנעס האָבן? צי דען,
לעקיש איינער, לעבן מיר מיט דיר אונטער איין הימל, קעדי צו שפּילן
אינ בארעמהארציקייט... א?

— גראדע זינען אזוינע פאלן געוועזן, פעטערל! — איז דער האָז, אָנע-
מענדיק זיך מיט הארץ, באשטאנען אפּ דעם זיניקן. גלייך איז ער אָבער
פא זיך אָפהענטיק געוואָרן און ארמינגעפאלן אינ טרויער.
— אכ, ווען איך זאָל קאָנען נאָך לעבן! אכ, ווען איך זאָל קאָנען
כאָטש נאָך א האָרעלע לעבן!

דער פוקס האָט דערווייך צוגעגרייט פאר דעם האָז א ווירקלעך אנגע-
נעמענעם סיורפריז,

— הער אויס, דו געמיין העזל, — האָט געזאָגט דער פוקס: — איך האָב
געמיינט אינדערעמעסן, אז דו ביסט א פּילאָסאָפּ. ערשט איך זע, אז פון

איינ געדאנק בלויז וועגן טויט ווערט פונ דיר א טעל. איז אָט האָב איך
פאר דיר צוגעטראכט א פּריווילעגיע. איך וועל-אָפּגיין פּאַרויס א פיר
קלאפטער, וועל זיך אנדערזעצן מיטן הינטן צו דיר און וועל גאַנצע פינף
מינוט אפ דיר, אומווירדיקע בריע, גיט קוקן. און דו סטארע זיך איך דער
צייט דורכלויפן אזוי, אז איך זאָל דיך גיט פאקן. וועסטו באווייזן זיך
אויסדרייען- איז דיין מאזל; וועסטו גיט באווייזן- איז די רעזאָליוציע
פאר דיר גרייט.

— ווי פּינ איך עס, פעטערל, גאָר אזוינס בעקויעכ!

— טיפעש! אויב דו וועסט זיך אפילע גיט אויסדרייען, צייט אָבער
וועסטו דאָך געווינען. וועסט זיך מיט עפעס פארנעמען, זיך סטארען צו-
טרעפן, וועסטו די אנגסטן אפּיסל פארגעסן. ס'איז פונקט ווי מיט דעם
סאָלדאט אפ דער מילכאָמע: ער טרעפט צו און טרעפט צו און פלוצעם
טוטט א קוק- ער איז קאפוט!

דער האָז האָט געטראכט-געטראכט און געמוזט אנערקענען, אז דער
פוקס האָט גוט צוגעטראכט: איידער זיצן אזוי גאָרניט גיט טאָג, נאָר
ווארטן, מע זאָל דיך אפּעסן, איז שוין גלייכער פארצוקט צו ווערן בא
עפעס א באשעפטיקונג. אזא, אייגנטלעך, דארף ער טאקע זיין, דער עמע-
סער טויט פון א האָז, אָט אזוי איך רעכטן געלויב: פליסט פּייל-אויסן-
בויגן און פלוצעם- קאפוט.

— דו ווייסט אפילע גיט, וואָס מיט דיר טוט זיך, און מע האָט דיך
פלוצעם צעריסן אפ דער העלפט!- האָט זיך אויסגעמאָלט דער האָז און
האָט אווטאָמאטיש צוגעגעבן. און עפּשער...

— די דאָזיקע פּאַנטאזיעס לאָז אָפּ!- האָט אים דער פוקס געוואָרנט,
אַנשטויסנדיק זיך, וואָס פארא האָפּענונגען עס האָט א בליצ געטאָגן באמ
האָז איך קאָפּ, דו באגי זיך בעסער אָן פּאַנטאזיעס... איינס, צוויי, דריי!
פארלאָז זיך אפ גאָט און- הייב אָן!

דער פוקס האָט דאָס דאָזיקע אָפּגעזאָגט און איז אָפּגעגאַנגען פיר
קלאפטער פּאַרויס, אוועקזעצנדיק פריער דעם האָז מיטן הינטן צו א גע-
דיכטן קוסט, ער זאָל אפ צוריק בעשומיפן גיט קאָנען אנטלויפן- ער
זאָל נאָר לויפן פארבײַ אים, גיט אנדערש.

דער פוקס האָט זיך אוועקגעזעצט און זיך פארנומען מיט זיינע איין-
יאָגים, ווי ער גייט אים גאָרנישט אָן, דער האָז. נאָר באמ האָז איז קיין
שום סאָפעק גיט געווען, אז ווען דער פוקס זאָל זיך דערווייטערן אפילע

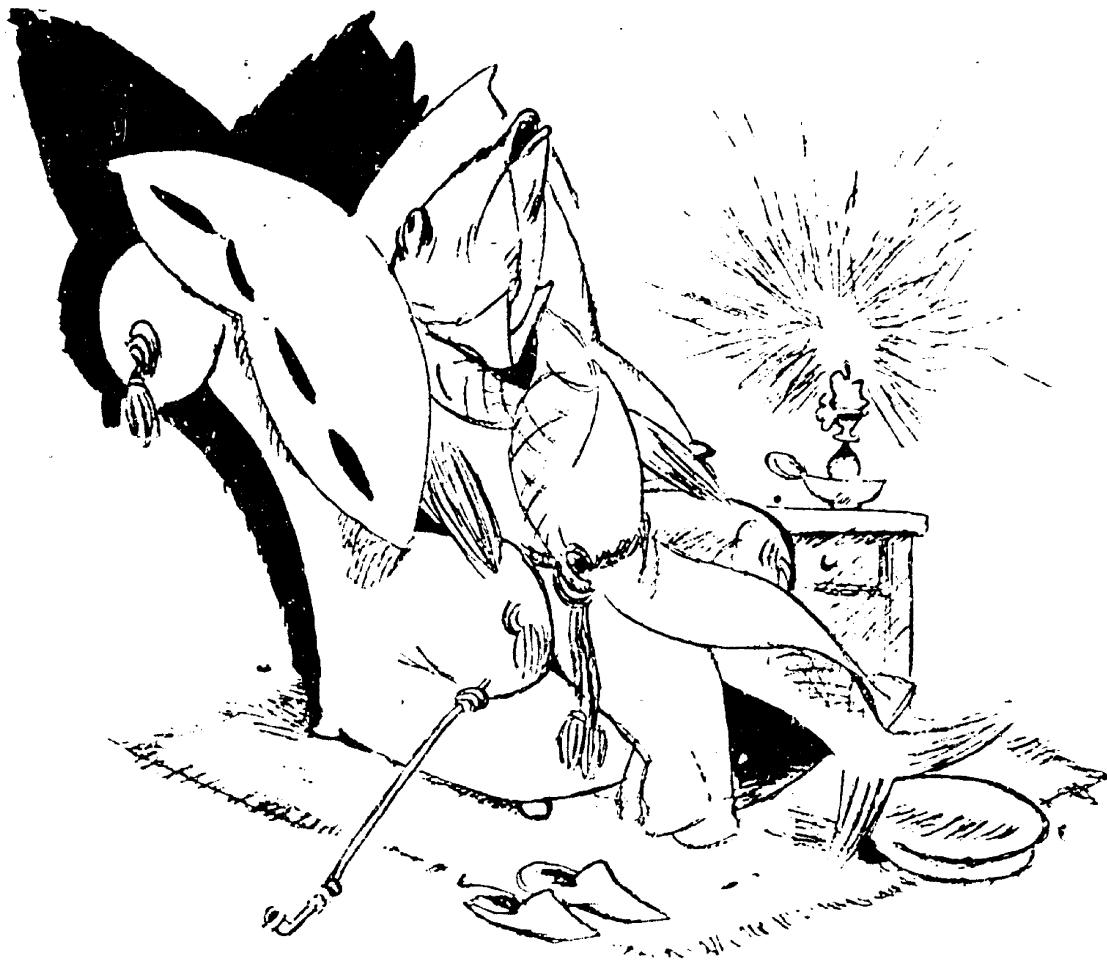
נאָכ אפ פיר קלאפטער, וועט אויך קיין איין מינדסטע באוועגונג דעם
האַזס פאר אימ ניט דורכגיין אומבאמערסט. דער האָז האָט זיך עטלעכע
מאָר א שטעל געטאָן אפ די פיס אונ צונויפגעלייגט די אויערן אפן רוקן;
עטלעכע מאָל האָט ער זיך צונויפגעדרייט אינ א קנול אונ זיך געקליבן
מאכט אן אויסערגעוויינלעכע שפרונג אזא, וואָס דורכ אימ זאָל ער זיך
גלייך באפרייען פון יעטוידער פארפאָלגונג. נאָר די זיכערקייט, אז דער
פוקס, ניט זעענדיק, זעט אלצדינג, האָט אימ געמאכט אָפהענטיק. פונדעסט-
וועג איז דער פוקס אפ זיין אויפן גערעכט געווען: דער האָז האָט ווירק-
לעך באקומען א האַזישע טועכצ, וואָס האָט אינ א באדמיטנדיקער מאָס
אימ די גטיסע פארגרינגערט.

ענדלעך, זינען די אָפגערעדטע פינף מינוט אדורכ, אונ דער האָז איז
אומבאוועגלעך געזעסן אפ זיין פריערדיק אָרט אינגאנצן פארטאָן אינ
באטראכטן זיין האַזישן איניען.

— אצינד, האָז, לאָמיר זיך שפילן! — האָט דער פוקס פאָרגעלייגט.
זיי האָבן אָנגעהויבן זיך שפילן. בא א פערטל שאָ איז דער פוקס אומ-
געשפרונגען ארום דעם האָז: אָט טוט ער אימ א פיס אונ איז שוין גרייט
אינגאנצן א ריס טאָן אימ באמ גאָרגל, אונ אָט טוט ער א שפרונג אינ א
זייט אונ פארטראכט זיך, ווי ער וואָלט, קלוימערשט, געקלערט אימ מויכל
צו זיין. פארן האָז איז אפידע דאָס אויך געווען א מינ איניען, ווייל אויפ
דער האָז האָט זיך ניט פארטיידיקט, האָט ער זיך דאָך פונדעסטוועגן מיט
די לאפקעס פארשטעלט אונ געקוויטשעט.

אינ א פערטל שאָ ארום אָבער איז אלצ געווען געענדיקט. אָנשטאָט
דעם האָז זינען געפליבן בלויז שטיקלעך פעל אונ זיין סייכל האיִאָשער
אז: „איטלעכע כײע האָט זיך איר לעבן אפ דער וועלט: א לייב — א לעבן
פון א לייב, א פוקס — א לעבן פון א פוקס, אונ א האָז — א לעבן פון א
האָז“.

ד ע ר פ י ס ק א ר ד ע ר ג ר ו י ס ע ר כ אָ כ ע מ

אמאָל איז געווען א פֿיסקאר. א קלוגן טאטן האָט ער געהאט אונ א קלוגע מאמע, האָבן זיי זיך פאוואָלינקע שטילערהייט זייער לעבן אינ טײַכ אָפגעלעבט אונ זינען צום העכט אינ פֿיסק ניט אריינגעפאלן, אונ מע האָט פון זיי קיין פֿישייך ניט געמאכט. זיי האָבן אויך דעם זונ זייערן געלאָזט א פארזאָג: „אויב דו ווילסט, מיין זונדל, האנאָע האָבן פון דיין לעבן, — האָט דער אלטער פֿיסקאר געזאָגט פארן טויט:—איז זיי שטענדיק אפ דער וואכ׳

דער יונגער פֿיסקאר האָט פֿארמאָגט א יאמ מיט כאַכמע. האָט ער אָנג־
געוויבן מיט זײַן קלוגן סײכל צו פֿאַטראַכטן אונ האָט דערזען, אז ווױניג
ער זאָל זיך ניט קערן אונ ווענדן— איז אימ אומעטומ קאפוט. ארומ אונ
רומ איז וואסער שווימען ארומ אזוינע גרויסע פֿיש; ער איז דער סאמע
קלענסטער צווישן זיי; די ערשטע פעסטע פֿיש קען אימ אײַנשלינגען, אונ
ער— קײנעם ניט. אז ער פֿאַרשטייט אפֿילע ניט: צי וואָס דארפֿ מען עס
אײַנשלינגען? אָט, דער קראַב, צום בײַשפֿיל, קען מיט זײַנע קלעמלעך אפֿ
דער העלפט אימ צעשנידן, א וואסער־פֿלוי קען זיך אימ אײַנעסן אינ
רוקן אונ פֿאַרמוטשען ביז טויט. אפֿידע די אײַגענע ברידערלעך, די פֿיס־
קארן, אז זיי דערזען, ער האָט געכאַפּט א קאַמער, גיבן זיי זיך אַ לאָז א
גאַנצע טיטשקע באַ אימ אויסכאַפֿן. כאפֿן אויס אונ הייבן זיך אָן רײַסן
צווישן זיך, אזוי אז נאָר זיי צעדרויבלען אימ אומזיסט, דעם קאַ־
מער.

נו, אונ דער מענטש?— סײַ אראַ אײַנגעגעסענע באשעפֿעניש דאָס איז.
וואָס פֿאַראַ דערפֿינדונגען האָט ער שוין ניט צוגעטראַכט ביכדיי אימ,
דעם פֿיסקאר, אומזיסט־אומנישט אומפֿרענגען! אי גרויסע נעצן, אי האנט־
נעצן, אי וואָראַטשעק־נעצן, אי אנדערע מינימ נעצן, אונ ענדלעך... די
ווענטקע! דאכט זיך אזא נאַרישקײַט— א ווענטקע— א פֿאָדעם, אפֿן פֿאָ־
דעם א האטשעק, אפֿן האטשעק— א וואָרעם אָדער א פֿליג ארופגעטשע־
פעט. אונ וויאזוי ארופגעטשעפעט? אפֿ א סאמע, קאָן מען זאָגן, אומנא־
טירלעכנ אויפֿן! אונ פֿונדעסטוועגן, זעט איר, פֿאַקן מיר זיך, פֿיסקארן,
מער פֿון אלץ דאַפֿקע אפֿ דער ווענטקע.

דער אלטער טאטע זײַנער האָט אימ זײַגן דער ווענטקע ניט אײַנמאַל
געוואָרנט. „מער פֿון אלץ זאָלסטו זיך, אַז פֿאַר דער ווענטקע!— האָט
ער געזאָגט:— ווײל כאַטש דאָס איז א גאַנצ נאַרישע אײַנריכטונג, איז מיט
אונדז, פֿיסקארן, דאָך אָפֿער אזוי, אז וואָס נאַרישער עס איז די אײַנריכ־
טונג, אלץ זיכערער פֿאַקט מען אונדז. מע גיט אונדז אַ קאַרפֿ א פֿליג, ווי
מע איז אויסן אונדז א לאשטשע טאָן; דו גיסט א כאַטש פֿליג— ערשט
איז דער פֿליג איז דײַן טויט!“

דערצײלט האָט ער אויך, דער אלטער, ווי ער האָט זיך אײַנמאַל שיר
ניט ארײַנגעפֿאַקט אין פֿיש־וויכ ארײַן. געכאַפּט האָבן זיי דעמלֿט פֿישערס—
אן ארטעל א גאַנצער; איפֿער דער גאַנצער ברייט פֿון טײַך האָט מען א
נעצ אויסגעשפֿרייט, אונ מע האָט זי אזוי א וואַרסט צוויי געשלעפֿט איבערן

סאמע דעק פון טײַכ. פיש האָבן זיך דעמלט ארײַנגעפאקט אזויפיל, אז
סײַא שרעק! העכט און אָקונעס, און קארפּן און פּלאַטיצעס און אנדערע
פיש, — אפילע די לעשטשן, די פּוילאקעס, האָט מען פון דער בלאַטע דאָרט
פונעם דעק אופגעהויבן! און פּיסקארן איז געווען דאָרטן — ניט איבער-
צוצײלן. היינט די שרעק, וואָס דער אלטער פּיסקאר איז אויסגעשטאנען,
בעשאַס מע האָט אים געשלעפט איבערן טײַכ, איז מאמעש ניט צו באשרײַבן.
ער פילט, אז מע פירט אים, — נאָר ער וויסט ניט ווהינ. פון איינ זײַט,
זעט ער — א העכט. פון דער אנדערער זײַט — אַן אָקונ; אָט-אָט, קלערט
ער, וועט אים דער אָדער יענער אופעסן. ערשט — זײַ טשעפען אים זײַט...
„איך קאָפּ איז דעמלט, ברודערל, ניט געדעגן קײַן עסן!“ איינ זאך נאָר
איז באַ אלעמען אינ געדאנק: געקומען דער טײַט! נאָר וויאזוי און פאר-
וואָס איז ער געקומען — פארשטייט קײַנער זײַט. ענדלעך, האָט מען די
עקן פון דער נעץ צונויפגענומען אינײַנעם, ארויסגעשלעפט זי אפן ברעג,
און מע האָט אָנגעהויבן די פיש פון די נעץ-וואַראַטשעקעס ארויסווארפן
אפן גראָז. אָט דאָ איז ער געווירע געוואָרן, וואָס הייסט אזוינס פיש-יײַכ.
אפן מיטן זאמד, זעט ער, פלאטערט עפעס רײַטס, גרויע וואַלקנס ציען
זיך פון אים אפ ארום, און סײַאיז אזוי הייס — מאמעש צום כאלעשן. אָן
וואסער איז אזוי אויך ניט גוט אפן האַרצן, און דאָ גיט מען נאָך צו היצ.
ער הערט, מע זאָגט: „א שײַטער“, און אפּ דעם דאָזיקן „שײַטער“ ליגט
עפעס א שוואַרצן, און די וואסער דאָרטן פולפעט זיך און דרייט זיך, ווי
דאָס וואסער אינ אן אָזערע אינ דער צײַט פון שטורעם. דאָס איז — ווי
זײַ רופן עס — „א קעסל“. צום סאָפּ האָט מען גענומען זאָגן: ווארפט די
פיש אינ „קעסל“ — וועלן מיר האָבן א „פיש-יײַכ!“ און מע האָט גענומען
דעם אוילעם אונדזערן אהינ ווארפן. דער פישער טוט א שמיצ ארײַן אהינ
א פיש — יענע טוט זיך לעכאטכילע א טוק אונטער, דערנאָך גיט זי א
שפּרונג ארויס, ווי פונעם זינען אראָפּ, דערנאָך טוקט זי זיך ווידער אונ-
טער און ווערט אנשטילט. זי האָט שױן, הייסט עס, פארזוכט דעם טאם
פון „פיש-יײַכ“. לעכאטכילע האָט מען געוואָרפן און געוואָרפן ניט איבער-
קלײַפנדיק, דערנאָך האָט אן אלטיטשקער איינער אפ אים, אפן פּיסקאר, א קוק
געגעבן און זאָגט: „וואָס פאר א נוצן וועט ער, אזא קלײַנער פּיסקליאק.
ברענגען דער פיש-יײַכ! זאָל ער נאָך אונטערוואקסן אינ טײַכ“, ער האָט
אײַ א נעם געטאָן פאר די זשאַברעס און אים אָפּגעלאָזן אינ דער פּרײַער
וואסער, און ער, ניט קײַן נאר, האָט ער זיך אוועקגעלאָזן שוואליאָם —

גלייך אהיימ! צוגעקומען אהיימ, ערשט די פיסקאריכע זיצט בא זיך אין
נאָרע ניט טויט ניט לעבעדיק און קוקט אפ אימ ארויס...
און דאָך, וויפל דער אלטער האָט דעמלט איינגעטיינעט, וואָס פּישייזיך
הייסט און אינ וואָס דאָס דאָזיקע באשטייט, פונדעסטוועגן איז אדייעם
זעלטן צו טרעפן אזוינעם, וואָס האָט וועגן פּישייזיך א קלאָרע פאָרשטע-
לונג!

נאָר ער, דער זון פונעם אלטן פּיסקאר, האָט דעם אלטנס לערע אויס-
געצייכנט פארגעדענקט און פארקריצט אין זיקאַרן. „זי שטענדיק אפ דער
וואכ, — האָט ער זיך געזאָגט: — אייט וועסטו קאפאָרע ווערן!“ — און ער
האָט גענומען ווי געהעריק לעבן אפ דער וועלט. ערשטנס, האָט ער זיך
ציגעטראכט אזא נאָרע, וואָס ער זאָל אין איר קאָנען אריינקריכן, נאָר
קיינ אנדערער זאָל צו איר ניט קאָנען צוקומען! די דאָזיקע נאָרע האָט
ער געעקבערט מיט דער נאָז זיינער א קיילעכיק יאָר, און וויפל שרעק
ער איז פאר אָט דער צייט אויסגעשטאנען, נעכטיקנדיק אמאָל אין שלאָם,
אמאָל אונטער א וואסער-דאָרן און אמאָל אין אָטשערעט. אויסגעקבערט
האָט ער זי, סאָפּקאָלסאָפּ, אן אנטיק, פיינ, פינקטלעך — און אן אָרט איז
דאָרטן געווען טאקע פאר אימ איינעם אליין. צווייטנס, האָט ער וועגן
דעם ארט לעבן זיינעם פאטראכט אזוי: באנאכט, ווען די מענטשן, די
כייסעס, די פייגל און די פיש שלאָפן — וועט ער זיך דעמלט מאכן א שפא-
ציר. און באטאָג וועט ער מיט ציטערניש אָפּזיצן אין דער נאָרע. נאָר
אזוויי אינ מויל אריין פונדעסטוועגן מוז מען עפעס נעמען און קיינ
מעשאַרטימ קען ער ניט האלטן, ווייל ער האָט ניט פונדעסטוועגן, וועט ער
ארויסלויפן ארום האלבן טאָג אנערעך, ווען אלע פיש זיינען שוין זאט,
און עפשער וועט אימ גאָט צושיקן א פליגעלע צי צוויי. און אויב גאָט
וועט ניט צושיקן, וועט ער זיך אָפּליגן א הונגעריקער אין נאָרע און
ווייטער ציטערן. ווייל — בעסער ניט עסן, ניט טרינקען, איידער זאטער-
הייט פלייבן אָן א קאָפּ.

און אזוי פלעגט ער טאָן. באנאכט, בא דער שיינ פונ דער לעוואָנע,
פלעגט ער פראווען זיין מאָציאָן¹, און באטאָג פלעגט ער אָפּליגן אין
נאָרע און ציטערן. ארום האלבן טאָג נאָר פלעגט ער ארויסלויפן עפעס
איבערכאפן — נאָר וואָס מע קען שוין צו האלבן טאָג פאקן! אינ דער צייט
איז אי דער קאָמער באהאלט זיך פאר דער היצ ערגעץ אונטער א בלאט,

² מאָציאָן — שפאציר.

אי דאס פליגעלע קריכט ארונטער ערגעצ אונטער דער קארע אונ בא-
האלט זיכ. פוישט ער נאָר אָן דעם בויכ מיט וואסער אונ — א כאָפּ!
גאנצע טעג ליגט ער אָפּ אינ דער נאָרע, שלאָפּט ניט קיין נעכט, וואגט
ניט דעם פיסן אראָפּצושלינגען אונ האלט נאָר אינ איין טראכטן: „איכ
לעב, דאכט זיכ? אכ! וואָס וועט עס נאָר מאַרגן זײַן?“
ער ווערט אנדרעמלט, ווי יעדע זינדיקע באשעפעניש, אונ אינ שלאָפּ
כאַלעמט זיכ אימ, אז ער האָט א לאָטעריי-בילעט, אונ דער בילעט זײַנער
האָט אויסגענומען 200 טויזנט. אויסער זיכ פונ גרויס סימכע, קערט ער
זיכ איבער אפ דער אנדערער זײַט — ערשט ער טוט א קוק, א גאנצע
האלבע מאָרדע האָט זיכ בא אימ פונ נאָרע ארויסגערוקט... וואָס וואָלט
געווען, ווען א בינ-פרעסערל איז דאָ נאָענט! ער וואָלט דאָכ אימ פונ דער
נאָרע ארויסגעשלעפט!

איינמאָל האָט ער זיכ אופגעכאפט אונ זעט: פונקט אנקעגן זײַן נאָרע
שטייט א קראב, שטייט אונ רירט זיכ ניט, פונקט ווי א פארקישעפטער,
אויסראטשענדיק זײַנע ביינערנע אויגן. בלויז די וואָנצעס זײַנע באוועגן
זיכ מיטן שטראַם פונ דער וואסער. אכ, האָט ער זיכ דעמלט אָנגענומען
מיט שרעק! אונ א גאנצן האלבן טאָג, ביז ס'איז רעכט פינצטער געוואָרן.
האָט אימ דער קראב אָפּגעווארט. אונ דער פיסקאר האָט דערווייל אלץ
געציטערט אונ געציטערט!

א צווייטן מאָל, פארן אופגיין פונעם מאַרגנשטערן, ער האָט נאָרוואָס
זיכ אינ נאָרע אומגעקערט, נאָרוואָס זיס א גענעצ געטאָן, האנאָע האָבן-
דיק באצײטנס פונעם זיסן שלאָפּ, וואָס אימ שטייט פאָר, — ער גיט א קוק:
הארט לעבן דער נאָרע איז מיטאמאָל פונ ערגעצ אויסגעוואקסן א העכט,
שטייט אונ קנאקט מיט די צײַן. דער העכט האָט אויכ א גאנצן טאָג אפ
אימ געטשאטעוועט, ווי ער וואָלט זאט געווען בלויז פונעם שטיין אונ
קוקן אפ אימ. ער האָט אָבער אויכ דעם העכט פײַן אָפּגעטאָן: ער איז
ניט ארויסגעקראָכן פונ נאָרע אונ פארטיק.

אונ דאָס האָט זיכ מיט אימ געטראַפן ניט איין מאָל אונ ניט צוויי מאָל,
נאָר מע קען רעכענען, אז קימאט אלע טאָג. אונ אלע טאָג האָט ער אינ
ציטערניש אָפּגעהאלטן טרומפן אונ זיגן, אלע טאָג פלעגט ער אויסרופן:
„א דאנק דיר, גאָט, איכ לעב!“

נאָכ מער: ער האָט ניט כאסענע געהאט אונ האָט קיין קינדער ניט
געהאט, האגאמ בא דעם טאטן זײַנעם איז גראדע געווען א גרויסע מיש-

פאכע. ער האט זיך אזוי געטראכט: דער טאטע, ער האט געקענט אפ לעבן
א לעבן שפילנדיקעהייט! איך זענע ציטן זיכען אויך די העכט געווען
מער גוט הארציקע, און די אקונצע האבן זיך אפ אזא קליינארט, זיי מיר,
ניט געקוואפעט. און ווען ער האט זיך שוין נאך אמאל געהאט אריינגע-
כאפט איך פיש-זויך, איז האט זיך האך אויך געפונען אן אלטיטשקער, וואס
האט אים ארויסגעהאט צוועט! איצט אפצד, אז די פיש איך טיך האבן זיך
אויסגענומען, זינען אויך פיסקארן אריין איך דער מאהע. דאך ליגט שוין
איך קאפ ניט צו פארפירן א מישהאכע. דו קלערסט, ווי אזוי אלייך באטש
זיך דורכלעבן.

און אזוי האט דער פיסקאר, דער גרויסער כאכעם, אפגעלעפט העכער
100 יאר. האט אלץ געציטערט און געציטערט. ניט קיין פריינט, ניט קיין
קריוויים האט ער ניט; זיט ער גייען צו צמעצן, ניט צמעצער קומט צו
איך. ער שפילט ניט איך קארטן, טרינקט ניט קיין וויינ, רויכערט ניט
קיין טייטן, יאגט זיך זיך נאך קיין שיינע מיידלעך. ער האלט נאך איך
אייך ציטערן און טראכטן: „געלויבט איך גאט! דאכט זיך, איך לעבן!“
אפילו די העכט האבן לעסען אים גענומען לויבן: אט, ווען אלץ זאלן
אזוי לעבן — וואלט טאקע בעצמעט איך טיך שטיל געווען! נאך זיי האבן
עס געזאגט אפ צו קיוון: זיי האבן געמיינט, אז נאך אזוינע לויב-ווערטער
וועט ער זיך קומען פארשטעלן — אט בין איך, הייסט עס: אזו דאך וועלן
זיי אים פאקן! נאך ער האט זיך אויך דורכ צווא שפיצל זיט געלעזט פאר-
גארן, און ער האט מיט זיין כאכעם ווידער אמאל טאקע פאגעקומען דעם
סוינעס שפיצלעך.

וויפל יאר טאין אוועק נאך די הונדערט יאר — איז זיט פארויסט, נאך
דער אלטער פיסקאר, דער כאכעם, האט סאסקאלטאט גענומען שטארבן.
ליגט ער איך גארע און טראכט: „געלויבט איך גאט, איך שטארב פיש
מיין אייגענעם טויט, פונקט אזוי ווי מיין טאטע און מיין מאמע זינען
געשטארבן.“ און ס'זינען אים געקומען אפן געדאנק דעם העכטס דער-
טער: „אט ווען אלץ זאלן אזוי לעבן, ווי אט דער כאכעם דער פיסקאר
לעבט...“ און, וואס וואלט אקארשט אינדערעמעסן דעמלט געווען?

גענומען האט ער די זאך איבערלייגן צו זיך איך קאפ, וואס איך ריב
געווען מיט געדאנקען, און פלוצלינג, פונקט ווי צמעצער וואלט אים אפ
אויפער א שפעטשע געטאן: „ווען מע זאל זיך האלטן צו אט דעם גאנג,
וואלט שוין פון פיסקארן ביכלאל לאנג קיין זיכער ניט געבליבן.“

ווייל צוליב דעם, אז פֿיסקארן זאלן אויך אפ ווייטער עקזיסטירן, דארפ
מען פארפירן א מישפּאָכע, און ער האָט עס ניט געטאָן. נאָר דאָס איז
נאָך ווינציק: צוליב דעם אז די פֿיסקארן־מישפּאָכע זאָל זיין א שטארקע,
אז אירע מיטגלידער זאלן זיין געזונטע און מונטערע, דארפ מען זען,
אז זיי זאלן דערצויגן ווערן אין זייער סטיכע, און ניט אין קיין נאָרע,
ווי ער איז קימאט בלינד געוואָרן פון שטענדיקער טונקלעניש. מע דארפ
זען, אז די פֿיסקארן זאָלן באקומען שפּיז אין א גענוגנדיקער מאָס, אז
זיי זאלן זיך ניט באהאלטן פון דער געזעלשאפטלעכקייט, נאָר זיי זאלן
איינער מיטן אנדערן זיין באפריינדעט און זיך אָנעמען איינער פונעם
צווייטן מיט גוטע מידעס און מיט אנדערע מילעס.

ווייל נאָר אזא לעבן קאָן פארפולקומען דעם פֿיסקארן־מיין און ניט
דערלאָזן, ער זאָל ווערן אויסגעצערט, פארוואנדלט ווערן אין פיש־
דרויב.

ניט גערעכט זיינען די, וואָס מיינען, אז האלטן פאר ווירדיקע פירגער
קאָן מען נאָר די פֿיסקארן, וואָס, געפלעפטע פון שרעק, זיצן זיי אין די
נאָרעס און ציטערן. ניין, די דאָזיקע זיינען קיין פירגער ניט, זיי זיינען,
ווייך גערעדט, אומנוצלעכע פֿיסקארן. קיינעם איז פון זיי ניט קאלט, ניט
ווארעם, קיינעם פארשאפן זיי ניט קיין קאָוועד, ניט קיין אומקאָוועד, ניט
קיין רום, ניט קיין ביזויען... זיי לעבן, פארנעמען אומזיסט אן אָרט אפ
דער וועלט און עסן אומזיסט פרויט.

אָט דאָס אלץ האָט זיך אימ פּאָרגעשטעלט אזוי דיטלעך און קלאָר, אז
ער האָט מיטאמאָל א הייסן פארלאנג באקומען: „לאָמיק קאָרשט פון דער
נאָרע ארויסקריכן און זיך לאָזן פראנק־אונ־פריי שווימען איבערן גאנצן
טייך!“ נאָר גלייך ווי ער האָט וועגן דעם א טראכט געגעבן, האָט ער זיך
דערשראָקן. און ער האָט אָנגעהויבן ציטערנדיקערהייט צו שטארבן. גע-
לעבט אין ציטערניש און שטארבט אין ציטערניש.

זיין גאנצ לעבן איז אימ אפ א רעגע דורכגעגאנגען פאר די אויגן.
וואָס פארא פריידן האָט ער געהאט? וועמען האָט ער אפ זיין לעבן גע-
טרייסט? וועמען האָט ער מיט אן אייצע צוגעדינט? וועמען האָט ער א
גוט וואָרט געזאָגט? וועמען האָט ער אין א נויט געהאָלפן, צוגעלאשטשעט,
באשיצט? ווער האָט געהערט פון אימ, ווער וועט אימ דערמאנען, אז ער
איז געווען אפ דער וועלט? און אפ אָט די אלע פראגן איז אימ אויסגעקו-
מען בלויז צו ענטפערן: קיינעם ניט, קיינער ניט.

ער האָט געלעבט און געציטערט — מער גאַרניט. אפילע אָט איצטער — דער טויט איז שוין אונטער דער נאָז און ער ציטערט נאָכ אלץ, אליין ניט וויסנדיק איבער וואָס.

איין נאָרע איז באַ אימ פינצטער, ענג, ניטאָ זיך וווּ אַ קער צו טאָן; קיינמאָל קומט אהיין ניט אריין קיינ שטראל פון דער זון, און עס פילט זיך ניט קיין ווארעמקייט, ער ליגט איין אָט דער פינצטערער נעצ אַ בליין־דער, און אויסגעמאטערטער, קיינעם גייט ער ניט אָן. ליגט און ווארט: ווען וועט שוין, ענדלעך, דער הונגע־טויט אינגאנצן באַפֿרענען אימ פון דעם אומנוצלעכע לעבן?

ער הערט, ווי פארבײַ זײַן נאָרע שלײַכע זיך דורכ אנדערע פיש — עפֿ־שער פֿיסקארן, אזויווי ער — און קיינער פון זיי אינטערעסירט זיך מיט אימ ניט, קיינעם פון זיי קומט גאָר אפן געדאנק ניט: לאַמיך קאָרשט אַ פֿרעג טאָן באַמ פֿיסקאר דעם כאַכעם, אפּ וואָס פֿאַר אַן אויפֿן האָט ער דאָס באַווײַזן אָפּצולעבן העכער הונדערט יאָר, און ניט דער העכט האָט אימ אײַנגעשלונגען, ניט דער קראַפּ האָט אימ מיט די קלעמלעך דורכגעשטאָכען און ניט דער פֿישער האָט אימ אפּ דער ווענטקע געפֿאַקט? זיי שווימען זיך פֿאַרײַ. און סײַקאָן זײַן, אז זיי ווייסן אפֿילע ניט, אז אָט איין דער דאָזיקער נאָרע פֿאַרענדיקט דער פֿיסקאר, דער גרויסער כאַכעם, זײַן לעבנס־פֿראַצעס!

פֿאַרדראָט־קער פון אלץ איז: מע הערט אפֿילע ניט, עמעצער זאָל אפּ אימ זאָגן, אז ער איז אַ שאַרפֿער כאַכעם. מע זאָגט פֿראַסט: „איר האָט געהערט וועגן דעם גוילעם, וואָס עסט ניט, טרינקט ניט, זעט זיך מיט קיינעם ניט, פֿאַרברענגט מיט קיינעם ניט און האַלט איין אײַן היטן דאָס לעבן זײַנס, וואָס איז אינגאנצן אָן טאַמ“. אסאך זאָגן אפּ אימ פֿאַשעט, אז ער איז אַ טיפֿעש און אַ מיִעסקײַט, און זיי ווונדערן זיך, וויאזוי דול־דעט גאָר דאָס וואסער אזא מיין גוילעם.

ער האָט געאַרבעט אזוי מיט די געדאַנקען און געדערעמלט. סײַהייסט ניט געדערעמלט, נאָר שוין אָנגעהויבן אויסגיין. איין די אויערן האָט אימ געקלונגען אַ פֿאַרנ־טויט־שעפֿטשען, זײַן גאַנצער קערפֿער איז אָנגעגאַסן געוואָרן מיט מיִדקײַט, און דאָ האָט ער גאַכאַמאָל דערזען דעם פֿרײַערדיקן קישעפֿדיקן כאַלעם. ער האָט אויסגענומען, קלוימערשט, צוויי הונדערט טויזנט, איז געוואָרן גרעסער אפּ אַ גאַנצן האַלבן ארשיין, און ער אליין גאָר שליינגט שוין העכט.

פאר דער צייט ספעך, וואס איז אלץ וואס זיך איז געבן אקציעס, האט זיך צופיסלעך די באדייע זינע אינגאנצן פון איער ינגליע ארויסגעליטעט, און פלוצעם איז ער פארשוונדן. וואס מיט אימ און פאר וואס זי איז העכט וואס איז אינגעשלינגען, צי א קלאב וואס איז מיט זיי קלעפלעך דורכגעשטעקט, אדער ער איז אליין מיט זיין אייגענעם פלייס געשטאנען און איז ארוםגעשחזמען אום דער פערטלאך - וועגן, וועל זינען קיין איינעם נישט פאר אן. מער פון אים צו גלויבן, און ער איז אליין גע- שטארבן, וועל וואס פאר א העכט וועט דאס צייטען דאס איינשלינגען א פיסקאר א קראנקן, א שטארבנדיקן און נאך אזא גרויסע באזעס דערצו?

דער גרערער טרערער

גשדנמ: האט ערן טהעזאהל, פאר א נועכטער באידער-קראמ מונעם
 מאסקווער סויכער פונ דער צווייטער גילדיען) ווארשטילאז, אונ האט

(1) א סויכער פונ דער צווייטער גילדיע - א סויכער פונ צווייטן ראטן די אפלידן איז
 צארישן רוסלאנד פלעגן איינגעטיילט ווערן אפ ראנגען (קאשעוואריעס) קשהנגיק פונ דער
 גרייט פונ זייער האכנאסע.

מיט א וואכ אויג געהיט דעם באלעבאָס גוטס. קיינמאָל איז ער פון דער
בודקע אינערגעז ניט אָפגעטראָטן; אפילע דעם פלאצ פון דער זשיוואָ-
דיאַרקע, וווּ די קראָם האָט זיך געפונען, האָט ער רעכט ניט אָנגעקיקט:
פון פרי ביז נאכט נאָר ער שפרינגט אפ דער קייט, נאָר ער פארגייט זיך
האוקענדיק!

און געווען איז ער זייער א קלוגער. ער פלעגט קיינמאָל אפ אייגענע
ניט בילן, נאָר אלץ אפ פרעמדע. ס'טרעפט, אז דעם באלעבאָס פערדטרימבער
קריכט אין שפייכלער האָבער גאנווענען, דרייט טרעזאָרל מיטן עק און
טראכט זיך: אסאך דארף ער דען האָבער! זאָל אָבער א דורכגייער
לעבן הויפ פארבייגיין צוליב זינעם און איניען, איז האָט ער נאָר דער-
הערט טריט, טרעזאָרל, איז גלייך: גוואלד, א גאנעוו!

דער סויכער וואָראַטילאָוו האָט טרעזאָרס געטרייטשאפט צוגעזען. ער
האָט געזאָגט: „אזא הונט איז טייערער פון גאָלד!“ און אלעמאָל ווען
ס'האָט זיך אימ נאָר געמאכט, גייענדיק אין קראָם, פארבייגיין דעם הונטס
בודקע, פלעגט ער אומבאדינגט זאָגן: טראָגט ארויס טרעזאָרן פאָמויעס!
און טרעזאָרל שפרינגט פון דער הויט פאר פרייד: שטענדיק גרייט צו
דינען, אייער הויכגעשעצטקייט! האמ-אמ! שלאָפט רויק, אייער הויכגע-
שעצטקייט... האמ... אמ... אמ... אמ!

געטראָפן האָט אפילע אמאָל אזא זאך: אליין דער פריסטאווי (1) איז צום
סויכער וואָראַטילאָוו אין הויפ אראָפגעקומען. איז האָט זיך טרעזאָרל אפ
אימ אויך ארופגעכאפט. האָט אופגעהויבן אזא גוואלד און אזא געפילדער,
אז אי דער באלעבאָס, אי די באלעבאָסטע, אי די קינדער — אלע זינען זיי
ארויסגעלאָפן. זיי האָבן געמיינט, מע ראבעוועט עמעצן; ערשט זיי טוען
א קוק — ס'איז גאָר א גאסט און אָנגעלייגטער!

— קומט אריין, אייער הויכגעבורט, ביטע! טרעזאָרל, שא! וואָס האָסטו
זיך, אויסוואָרפ, צעשריען? האָסטו ניט דערקענט? וואָס? אייער הויכגעבורט,
א קאפעלע בראָנפן! עפעס איבערבייסן!

— אדאנק אייך! א וויל הינטל בא אייך, ניקאנאָר סעמיאָנאוויטש!
א לייטישער הונט!

— ס'איז שוין איינמאָל א הונט! פאראן מענטשן, וואָס וועלן ניט פאר-
שטיין דאָס, וואָס ער פארשטייט!

(1) פריסטאווי — אזא טשינג פֿרֿי א פאליציי-באאמטן.

— ער האלט, קאנטיק, פון אייגנטום; און דאָס איז, וועדליק היינטיקע צייטן, זייער אנגענעם!

און אויסקערעווענדיק זיך דערנאָך צו טרעזאַרן, האָט ער צוגעגעבן:
— ביל, מיין פריינט, ביל! א מענטש אפילע, פארשטיסטו מיך, אויב
אזוינער וויל זיך נאָר ווי געהעריק פארעקאָמענדירן— מוז ער זיך פאר-
פליכטן היינט צו האווקען, זיי א הונט!

דריי מאָל האָט וואָראַטילאָו טרעזאַרן אויסגעפרוּווט, ביז ער האָט אימ
זיינ פארמעגן פולקום פארטרויט. ער האָט זיך אָנגעטאָן ווי א גאנעו (און
וונדערלעך, ווי ס'האָט אימ געפאסט!), האָט אויסגעקליבן א נאכט א מער
פינצטערע און איז אוועקגעגאנגען אין שפייכלער גאנווענען. דאָס ערשטע
מאָל האָט ער מיט זיך מיטגענומען א שקאַרינקע ברויט— געקלערט אימ
דערמיט אונטערקויפן— נאָר טרעזאַרל האָט די שקאַרינקע ארומגעשמעקט—
האָט זיך א לאָז געטאָן און אימ א כאפ געטאָן פאר דער ליטקע. דאָס
צווייטע מאָל האָט ער אימ א גאנצ רעדל קאַלבאס א וואָרפ געטאָן: „נא,
טרעזאַרעלע, כאפ!“— נאָר טרעזאַרל האָט אימ א פאַלע אָפגעריסן.
דאָס דריטע מאָל האָט ער מיט זיך מיטגענומען א פארפעצטן פאפירענעם
רובל. האָט געמיינט, אז דער הונט וועט זיך אפ געלט קוואפען, נאָר טרע-
זאַרל איז ניט קיין נאר און האָט אופגעהויבן אזא ליארעם, אז אלע הינט
פונעם גאנצן קווארטאל זיינען זיך צונויפגעלאָפן: זיי שטיצען און שטוי-
נען, וואָס האָט זיך עס דער פאלעפאטישער הונט אזוי צעפילט אפ זיינ
באלעבאָס?

אָט דעמלט האָט זיך סויכער וואָראַטילאָו צונויפגערופן די שטוב-
מענטשן און האָט פאר אלעמען אינ די אויגן זיך אָנגערופן צו טרעזאַרן:
— איך פארגלויב דיר, טרעזאַרל, מיין גאנצע זליבעדע: אי דאָס ווייב,
אי די קינדער, אי דאָס פארמעגן— היט! טראַגט ארויס גיכער טרעזאַר-
לען אביסל פאַמויעס.

זי ער האָט פארשטאנען, טרעזאַרל, דעם קאמפלימענט, וואָס דער באלע-
באָס האָט אימ געמאכט, זי דאָס איז שוין אזוי אינ דער הינטישער נאטור
צו האווקען ווי פון א פוסטער פאס— נאָר פון דעמלט אָן איז ער געוואָרן
א הונט אזא— עפעס גאָר איינער אינ דער וועלט. מיט איינ אויג דרעמלט
ער און מיטן צווייטן קוקט ער, זי קריכט עמעצער ניט אונטערן טויער;
איינגעמאטערט פון שפרינגען, לייגט ער זיך אנידער און קלינגט אָבער
אלץ נאָך מיט דער קייט: איך בין ניט אהינגעקומען אינערגעצ, איך בין

דאז אז מע פארגעסט אימ אנהאדעווען — איז ער זייער קאנטעט אמילע:
ווייל מע זאל נעמען א הונט אלע טאג האדעווען, קען זיך נאך, זאגט ער,
אזוינס טרעפן, אז פאר איינ וואג זאל ער ווערן אויסהונטן אז די שטוב
מענטשן טיילט אימ איין קלעפ — זעט ער אויך איין דעם איין פאר זיך
עפעס א נוצלעכע זאך, ווייל מע זאל א הונט ניט שלאגן, קאן זיך נאך
מאכן, ער זאל זיך אינעם פאלעפאס פארגעסן.

— מיט אונדז, מיט הינט, דארט מען זיך פאגיינישטרענג, — האט ער
געקוקהעט: — סיי אז סיי קומט — שלאג, סיי אז סיי קומט ניט — שלאג! און
אנלעך אס שפעטער! דעמלט נאך וועלן מיר, הינט, זיי עמעסע הינט
קורץ, סאזן געווען א הונט מיט פרינצפון און האט אזוי הייב געהאלטן
זיי פאן אז אנדערע הינט פלעגן אפ אימ קוקן, קוקן און אראפלאזן דעם
ווייל — ווי קען מען זיך צו אימ גלייבן?

וואס דארפ מען מער, ווי ער, טרענארל, האט ליב געהאט קינדער,
פונדעסטוועגן האט ער זיך אויך פונזיי ניט געלאזט פארפירן. ס'פלעגן
צוגיין צו אימ דעם פאלעפאס קינדער:

— קומ, טרענארלע, מיט אונדז שפאצירן!

— איך קען ניט אוועקגיין

— האסט מירע?

— ניט איך האב מירע, נאך איך האב קיין רעכט ניט אוועקגיין.

— קומ, נאך דו איינער! מיר וועלן דיך שטילערהייט... קיינער וועט
אפילע ניט זען!

— און ווו איז געוויסן?

ער קוקעט שט צו, טרענארל, דעם עק, און פאהאלט זיך אינ פודקע, קעדיי
צו זיי וויט פון אייניטלעך.

באחנדערס האט מען טרענארלען טייער געהאלטן דערפאר, וואס ער
האט אבסאליוט ניט פארמאגט קיין ערנגימ. מע קען ניט וויסן, צי האט
ער אפילע געהאט א פארשטעלונג וועגן יאנטוויימ און וועגן דעם, אז
פאסאכרימ פירט זיך, אז צו יאנטעוויי שטענען זיי מאטאָבעס זייערע
געטליכע דינער. ס'האט געמעגט זיין דער טאג פונעם הייליקן ניקאגאר
(ווען „אליינ דער פאלעפאס" איז אן אימעניק) אָדער פון דער הייליקער
אנפאטע (ווען „אליינ די פאלעפאסטע" איז אן אימעניצע), — ער שפרינגט
זיך אהן אפ דער קייט, אלצוינס, ווי איך און אַכעדיקן טאָג!

— ווער שוין אנשוויגן, נימעסע פריע, — טוט אים אימ אגעשריי אנמיסע
 קארפאונע: — דו ווייסט, וואס פאר א טאג עס איז הינט!
 — נישקאשע, זאל ער האווקען! — ענטפערט איר אפ מיט א שפאס
 ניקאנאד טעמיאנאוויטש: — דאס באגריסט ער מיכ מיט מיין געבורטס־טאג.
 האווקע, טרעזארעלע, האווקע!
 איינמאל פלויז האט איין אימ אופגעוואכט עפעס א מינ ערנ־גיין — דאס
 איז געווען דעמלט, ווען מע האט ראכליען, דעם באלעפאט בעהיימע, וואס
 פוצקעט זיך, אָנגעטאָן אַ גלאָק אפּן האַלדז, ווייל דער שטאַט־פּאַסטעכ
 האָט אזוי געהייסן. מע מוז מוידע זיין, אז ווען זי פלעגט ארומשפאנען
 מיט א קלינגערע איבערן הויפ, האָט ער איר טאַקע רעכט מעקאנע
 געווען.

— אָט, אזא מאזל, אונ פארוואָס? — האָט ער צו ראַכליען געזאָגט פאר־
 ביטערט — דיין גאַנצער פאַרדינסט באשטייט אין דעם, וואָס מע מעלקט
 אויס פון דיר א האלב עמער מילכ א טאָג, נאָר אינדערעמעסן גערעדט;
 וואָס איז עס פאר א פאַרדינסט! די מילכ איז פון דער נאַטור דיר גע־
 שענקט, ס'איז פון דיר ניט געווענדט; האַדעוועט מען דיכ גוט — גיסט
 אסאך מילכ, האַדעוועט מען דיכ שלעכט — הערסטו אופ צו געבן מילכ.
 מע זעט ניט, דו זאָלסט א קלאפ־טאָן א טלאָ אין א טלאָ צו דינען דעם
 באלעפאָס, און פונדעסטוועגן, אָט וואָס פאַראַ פּרעמיעס מע גיט דיר!
 און איך מאטער זיך טאַקע אליין טאָג ווי נאכט, דערעס ניט, דערשלאָפ־
 ניט און ביג פון אזא מיין לעבן שוין הייזעריק געוואָרן און אָנגעהויבן צו
 כריפען — און מע זאָל מיר כאָטש דערפאַר אַ גלעקעלע צוואַרפן! נאָ דיר,
 הייסט עס, טרעזאַרל, ווייס, אז מע שאצט דיין געטרײַשאַפט!
 — און די קייט איז באַ דיר גאַרניט? — האָט אים ראַכליע געפונען
 וואָס אָפּצווענטפערן.

— די קייט?
 אָט דאָ האָט ער ערשט פאַרשטאַנען. ביז אהער האָט ער געמיינט אז
 די קייט איז אַ קייט און ארויסגעוויזן האָט זיך גאָר, אז דאָס איז אַ מיין
 ספעציעלע צייכן, אז ער איז, הייסט עס, פון לעכאטכילע אָט גאָר
 געוואָרן — באלוינט געוואָרן איך דער צייט, ווען ער האָט דאָס ניט
 ניט פאַרדינט. און אז פון הינט אָן האָט ער נאָר פון איין זאך
 מען: מע זאָל די אלטע פאַראַסטעטע קייט (ער האָט זי שוין איין זאך
 בערגעביסן) אדאַפּעמען און קויפן אַ נייע, אַ פּעטטע.

און דער סויכער וואָראַטילאָוו, פּונקט ווי ער וואָלט אונטערגעהערט זיין באַשיידן-ערנגמיציקע גלוסטונג: פּונקט ערעוו דעם טרעזאַר-יאָנטעוו האָט ער גלוקליפּט אַ שפּאַגל-ניץ, אַ זעלטן גוט אויסגעשמידטע קייט און האָט זי, אלס סיורפּריז, צוגעטשעפעט צו טרעזאַרס האַלדזדרימען. ביל, טרעזאַרל, ביל!

און ער איז זיך פּאָדגאַנגען אין אזא גוטמוטיק פּאַרכלינענדיק בילן, ביז וועלכע עס בילן הינט, באַ וועמען די גאַנצקייט פּונד דער קראַמ, וועלכע דער באַלעבאַס האָט זיי אוועקגעשטעלט היטן, און זייער אייגענער ווילזיין איז פּאָ איינס און דאָס זעלבע.

אין אלגעמיין האָט זיך טרעזאַרן געלעבט אויסגעצייכנט, כאָטש פּונד צייט צו צייט איז עס אָן יעסוריים זיך ניט פּאָגאַנגען. צווישן הינט, פּונקט אזוי ווי צווישן מענטשן, שפּילן אָפּט כּניפּע, נאָכקריכערן און קינע אזא ראַליע, וואָס לויטן געזעצ האָבן זיי עס ניט פּאַרדינט. ניט איינמאָל האָט אויך טרעזאַרן געשטאַכט דאָס קינע-געפּיל. נאָר ער איז געווען שטאַרק מיט דעם באַווסטזיין פּונד זיין אויסגעפּילטער פּליכט און האָט קיין מוירע ניט געהאַט פּאַר גאַרניט. דאָס איז פּונד זיין זינט גאַרניט געווען קיין גרויסהאַלטערן, פּאַרקערט, ער וואָלט דער ערשטער גרייט געווען אָפּ-טרעטן דעם קאַוועד און דאָס אָרט דעם ערשטן בעסטן אַראָפּגעקומענעם באַרבאַס, וואָס וואָלט דערווייזן, אז אין פּראַט פּונד אומפּאַזיגבאַרקייט קומט אים די בכּוירע.

ניט איינמאָל האָבן באַרבאַסן — ניט פּאַרגינער, אי אַיינציקווייזן, אי אין קליינע טשאַטעס, זיך צונויפּגעקליבן פּאַם סויכער וואָראַטילאָוו אפּן הויפּ, האָבן זיך אויסגעזעצט פּונדווייטנס און ארויסגערופּן טרעזאַרן אַ גע-וועט. ס'פלעג זיך אופּהייבן אזא אומגעהייערער געוויי פּונדווייטנס, אז ס'פלעג אַרוּפּוואַרפּן אַ פּאַכעד אפּ אלע שטוב-מענטשן. נאָר דער באַלעבאַס פּלעג זיך צו אים נייגערען צוהערן, ווייל ער האָט פּאַרשטאַנען, אז ס'איז ניט ווייט די צייט, ווען מע וועט צו טרעזאַרן דאַרפּן האָבן אַ מיטהעלפּער. אין דעם דאָזיקן ווילדן כאָר האָבן זיך געלאָזט הערן ניט קיין שלעכטע שטימען, נאָר אזא שטימ, וואָס פּונד איר זאָל אַ כאַפּ טאָן פּאַם פּויכ פּאַר שרעק — אזא שטימ האָט מען ניט געהערט. עס האָט אַרעפּן אַ באַרבאַס מיט ניט קיין שלעכטע פּייקייטן, ער פּלעגט אַזוי אַרעפּן די מאָס אין האַווקען, אָדער ער פּלעג ניט דערהאַקען.

בעשאַס אזוינע געוועטן פּלעגט טרעזאַרן געווייטנס פּונד אַנשווינג ווערן,

ווי ער וואלט געגעבן זינע קעגנער א מעגלעכקייט זיך ארויסזאָגן, נאָר צום סאָם פלעגט ער ניט אויסהאלטן, און צו דעם אלגעמיינעם געוויי, וואָס איטלעכע נאָטע זינע האָט איידעם געזאָגט: זינע קינסטלעכער אָנ- שטרענגונג, פלעגט ער צוגעבן זיין אייגענעם, פרייע און אינגעהאלטע- נעם פיל. דער דאָזיקער פיל פלעג גלייך אלע ספייסעס באַזיטיקן. דער- הערנדיק אימ, פלעג די קעכנע גלייך ארויסטראָגן טרעזאָרן פאָ- מייס.

פונדעסטוועגן איז קיין זאך אפ דער וועלט ניט אייביק. איינמאָל אינ- דערפרי, גייענדיק פארבן דעם הונטס בודקע איג שפייכלער אריין, האָט וואָראַטילאָוס מעשאָרעס געטראָפן טרעזאָרן, אז ער שלאָפּט. אזוינס האָט נאָך מיט אימ קיינמאָל ניט געטראָפן. צי איז ער ווען עס איז געשלאָפן? מיסטאמע, געשלאָפן—דאָס האָט אָבער קיינער ניט געוויסט און קיינער האָט אימ אלנפאלס שלאָפן ניט געטראָפן. פארשטייט זיך, אז דער מעשאָרעס האָט וועגן דעם צופאל גלייך מיטגעטיילט דעם באלעבאָס.

דער סויכער וואָראַטילאָוס איז אליין ארויסגעגאנגען צו טרעזאָרן, האָט א קוק געגעבן אפ אימ, און, זעענדיק אז ער דרייט מיטן עק ווי א פאר- זינדיקטער, ווי ער וואָלט געזאָגט: איך ווייס אליין ניט ווי ארום איך בין צו אזא זינד געקומען!—האָט ער אָן קאס, מיט א שטימ פון מיטגעפיל זיך אָנגערופן:

— וואָס, אלטער, קלייבסט זיך שוין איך קיך אריין? אלט געוואָרן, שוואך געוואָרן? נו, גוט, זאָל זיין אזוי! דו וועסט אויך איך קיך צונוצ קומען.

פונדעסטוועגן, אזוי ווי עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל, האָט מען באשטימט זיך באַנוגענען מיט צווכן טרעזאָרן א מיטהעלפער. ס'איז גע- ווען ניט קיין גרינגע זאך; דאָך האָט מען, נאָך א היפשן קלאַפּאָט, בא- זיין פונדעסטוועגן אָפּצווכן בא די קאלוגער פויערימ עפעס אן אראפקע, וואָס האָט שוין פארמאָגט א גאנצ פּעסטע רעפּוטאציע.

מיר וועלן ניט נעמען באשרייבן, וויאזוי אראפקע האָט גלייך דער ערשטער אנערקענט טרעזאָרס אוטאָריטעט און האָט זיך אימ אינגאנצן אונטערגעוואָרפן, וויאזוי זיי האָבן זיך ביידע באַפריינדעט, וויאזוי מע האָט טרעזאָרן מיט דער צייט אינגאנצן אריבערגעפירט אין קיך, און וויאזוי, גיט געקוקט דערום, איז ער געלאָפן צו אראפקע און אימ אופריכטיק געלערנט די גענג פון אן עמעסן סאָכרישן הונט...

די צייט אָפּער איז געגאנגען, און טרעזארל האָט זיך אלץ מער און מער געקלערט. אפּן האַלדז איז באַ אימ אויסגעוואַקסן עפעס אַ מינ וואָליע, וואָס האָט אימ דעם קאָפּ געפּוּנג צו דער ערד, אזוי, אז ער האָט זיך מיט גרויס מי געקענט שטעלן אפּ די פּיס; די אויגן האָבן קימאט ניט געווען, די אויערן זינען געהאנגען אומפּאָועגלעך, די פּעל האָט זיך צו-גרייט און איז אויסגעקראַכן גאַנצע שטיקער. ער האָט אָנגעווירן דעם אפּעטיט, און די קעלט, וואָס האָט אימ שטענדיק דורכגענומען, האָט אימ געצווּנגען, נעפעך, זיך טוילען צום אויוון.

— ווי איר ווילט זיך אייך, ניקאַנאַר סעמיאַנאָוויטש, נאָר טרעזאַר האָט אָנגעהויבן קרעציק ווערן, — האָט די קעכּן איינמאַל מיטגעטיילט דעם סויכער וואָרטילאָו.

דער סויכער וואָרטילאָו האָט דאָס מאל קיינ וואָרט ניט געזאָגט. די קעכּן אָפּער האָט זיך ניט געסענט באַרויקן און האָט אינאָ וואָך אַרומ ווידער איפּערגעגעבן:

— מע דארף זען, אז די קינדער זאָלן זיך ניט אָנעמען פּונם טרעזאַר. ער איז אינגאַנצן קרעציק געוואָרן.

נאָר אויך דאָס מאל האָט וואָרטילאָו צוגעשווינגן אינאָ פּאַר טעג אַרומ איז זי, די קעכּן, אריינגעלאָפּן שוין אינגאַנצן אַ צעקאַסטע און האָט געמאַלדן, אז אויב מע וועט טרעזאַרן ניט צונעמען פּונם קיך, וועט זי מער קיינ איינ מינוט ניט בלייבן. און אזוי ווי די קעכּן איז געווען אַ בעריע צו קעכּן יונגע כאַזירימלעך מיט קאַשע, און וואָרטילאָו האָט דאָס דאָזיקע געריכט זייער ליב געהאַט, איז טרעזאַרס גוירל געווען גע-ליזט.

— ניט דערצו האָבן איך טרעזאַרן געגרייט, — האָט זיך אָנגערופן דער סויכער וואָרטילאָו מיט האַרץ: — נאָר, ס'ווייזט אויס, און דאָס שפּרייכ-וואָרט איז גערעכט: אַ ווונט איז באַשערט אַ הינטישער טויט... אינאָ טייך אריינזאָרטן טרעזאַרן!

און אָם האָט מען טרעזאַרן אַרויסגעפירט אפּן הויס. די שטובלייט אלע זינען אַרויס אַ קוק טאָן אפּ די מאַטערנישן פּונעם געטרײען הונט פּאַר טויט; אפּילע דעם באלעבאַס קינדער האָבן זיך אויסגעשטעלט וואָסן אינאָ די פּענצטער. געווען איז דאָ אויך אַראַפּקע און אז ער האָט דערזען זיינ אלטן לערער, האָט ער פּריינטלעך גענומען דרייען מיטן עק. טרעזאַר האָט פּונם אלטקייט קוים געשלעפט די פּיס און האָט קאַנטיק, גאַרניט פּאַר-

שטאנענ; נאָר ווען ער האָט גענומען צוקומען צום טויער, איז ער גע-
בליבן אָן קויכעס און מע האָט אים געמוזט שלעפּן איבער דער ערד פאר
דער גריווקע.

וואָס עס איז פאָרגעקומען דערנאָכ—וועגן דעם מאכט די געשיכטע
א שוויג. נאָר צוריק האָט זיך שוין טרעזאַר ניט אומגעקערט.
און אינגליכן האָט אראפקע גאָר אינגאנצן ארויסגעיאָגט טרעזאַרס גע-
שטאלט פונעם סויכער וואָראַטילאָוס הארצן...?

א ד אָ ר פ י ש ע ס ר י פ ע

(וילט איר, איז דאָס אויסגעטראַכט, און ווילט איר — אן עמעסע מייסטע).

אינעם דאָרפ סאָפאָניכע איז ארום האַלבן טאָג אויסגעפראָכט א סרייפּע.
 דאָס איז געווען אין יונ אינ סאמע ברענ פונ אקער-צייט. אי די מאנצ-
 פלעג, אי די ווייפער זיינען געווען אין פעלד. דערציילט האָט מען אזוי:
 געגאנגען איז פארבײַ דאָרם א זעלנער, האָט זיך צוגעזעצט אפ א פריזנע,

האָט אויסגערויכערט די ליוולקע זינע און איז אוועקגעגאנגען. און גלייך נאָך זיין אוועקגיין האָט זיך אָנגעצונדן.

דאָס דאָרפ האָט אָפגעברענט ביזן שפענט. בלויז א העלפט פון איין שורע געבליבן, ווו עס האָבן זיך געפונען די טווע-שפּיכלערס, איז גאנץ געבליבן. די פויעריג האָבן מיטאמאָל אָנגעווירן אלצדינג, וואָס זיי האָבן געהאט, און זינען געבליבן אָרעמעלייט. אינ פּייער איז אומגעקומען די באַנע פאראסקע און טאטיאנעס יינגעלע פעטקע. דערווען דעם גע- דיכטן רויך, האָבן די פויעריג און די פויערטעס גענומען לויפן ווי דולע פון פעלד, איבערקאָנדיק די פערד מיט די אקערס. נאָר ס'איז שוין ניט געווען וואָס צו ראטעווען. גוט כאָטש, וואָס דאָס פי איז ניט געווען אינ- דערהיים און וואָס דאָס מיסט האָט מען נאָרוואָס אפ די פעלדער ארויס- געפירט, ווען ניט דאָס, וואָלט טאקע נאָר אויסגעקומען זיך לייגן און שטארבן. די קליינע קינדער, וואָס די סרייפּע האָט זיי געטראָפן זיך שפילן אפ דער גאס, האָבן זיך געראטעוועט אינ טייך און האָבן שרעק- לעך גערעוועט. יונגע מיידלעך מיט פיצלעך קינדער אפ די הענט האָבן מיט שרעק ארויסגעקוקט אהיין צו די פארקוילטע הייזער און אנטפלוזטע סקעלעטן פון די אויוונט.

טאטיאנע איז געווען א יונגע און א מונטערע אלמאָנע. מיט א יאָר זעקס צוריק איז בא איר דער מאג געשטאָרבן, נאָר זי האָט די ווירטשאפט ניט אָפגעלאָזט. זי האָט געצאָלט דער געמיינדע פאר א האלבן ערד- כוילעך, האָט אליין געאקערט, אליין דאָס היי אראָפגענומען, אליין דאָס פרויט געשניטן. זי האָט געהאט אן איין און איינציקן זון פון אכט יאָר. פעטקע, וואָס איז בא איר געווען, ווי דאָס אויג אינ קאָפּ, און זי האָט שוין גענומען קוקן אפ אים, ווי אפ א קינפטקן פויער. ער אליין פלעג שוין קוקן אפ זיך, ווי אפ א פויער, און זאָגן:

— כוועל, מאמע, זיין א פויער... אן ערדארבעטער.

דאָס גאנצע דאָרפ האָט אים ליב געהאט. ער איז געווען א יינגל א שארפזיניקער, א מידדער, ער איז שוין געגאנגן אינ שול אריין. ס'פלעגט זיך מאכן, ער פלעג אים דאָרפ פארפייגן פארפיי עלטערע מענטשן:

— נו, וואָס, קליין פויער, העלפט דער מאמעלען? — פרעגן בא אים די אלטע.

— כ'העלפ.

די גאס האט מען אנגעשטעלט דערווייל מיט אלערליי פויגערשע שמא-
טעליעס — בא א פויגער איז אלצדונג טייער, אלצדינג קומט אים צונוצ.
איטלעכער הויז-באלעבאס האט אינמיטען מיט זיינע שטוב-מענטשן ארום-
געבלאנקעט אפ זיין אש און געשלעפט פונ דארטן אלץ, וואס ס'איז גע-
קומען צו די אויגן: און אלטע פאדעשווע, א פארזשאווערטן טשוואק, א
שטיקל שרייע, און אפגעבראכענע שטיק פונ אן אקער-איזן און דעס-
גלייכן.

בא אייניקע איז דער „אונטער-די-פאליצעס“ גאנצ געבליבן, נאר
אזוי ווי עס איז געווען א הונגער-צייט (דער טאנעס פונעם הייליקן פעטער),
איז דארט געווען פוסט. און איינער, וואס איז באקאנט געווען פאר אן
ארעמאן, וואס שלעפט זיך ארום שוין א יאר, צען איבער די היינער, האט
זיך אלץ געווארפן און געשריגן.

— ווו איז דאס קליין שקאטולקעלע מיינס? ווו? ווער האט דאס צוגענו-
מען? זאגט, ווער?

די אלטיטשקע אוודאטיע איז אומגעגאנגען היין און צוריק איבער דער
גאס און האט אלעמען געוויזן צוויי אפגעברענטע לאטער-בילעטן. אפ-
געברענט זיינען געווען די ברעגעס, און דער מיטן מיט עטלעכע קופא-
געס איז גאנצ געבליבן.

— מצ וועט עפשער ארויסצאלן! — האט זי מיכיי דער סטארקסטע גע-
טרייסט: — אט, מצ זעט אפילע די נומערן (אפ די גאנצ געפליבענע קופא-
געס); די באלעבאסטע זיינע, די פרייצטע, וועט זיך שוין דארטן איין פיי-
טער מישטאדל זיין.

די אלטע לייט האבן זיך צונויפגענומען איין איין קופע און האבן בא-
האנדלט דעם אומגליק פונ דער געמיינדע. דער הארצ-ווייטעק איז גע-
לעגן בא אלעמען אפ די פענעמער; בא אייניקע זיינען גערווען טרערן
פונ די אויגן. ס'איז באשלאסן געווארן: אלע אייניגע זאל מען גיין אין
שכיינישן דארף און בעטן, עס זאל אריינעמען צו זיך די אפגעברענטע,
ביזאנען עס וועלן גיט אויסגעבויט ווערן, כאטש וואסערע גיט איז צייט-
ווייליקע דירעס. דערגאכ האט מען דעם סטארעסטע אפ א פעהד רייפן-
דיק אויסגעריכט איין שטאט, איין דער „אופראווע“ אריין, נאך היקס און
נאך סטראכיר-געלט.

געקומען איז דער דארף-גאלעכ. ער איז געגאנגען צווישן די פריער-
האט זיי געטרייסט.

— ווער האָט דען אייך געגעבן? — גאָט! — האָט ער געזאָגט: — און צוגענומען? — אויך גאָט! צי דען קען עס מעגלעך זײַן, אז ער זאָל נישט וויסן.

די פויעריג האָבן זיך פאר אימ שוויגנדיק פארנייגט.
— און איר פאלט נישט אריין אין קיין ייעש! — האָט דאָס פאָטערל וויי-טער גערעדט: — מיט וואָס פארא רעכט? פאר וואָס? וויאזוי? ווער האָט עס אייך דערלויבט? די פי איז גאנצ, די לאנדווירטשאפטלעכע מאכשירימ זיינען גאנצ, דאָס מיסט איז ארויסגעפירט — וואָס דארפ אן ערדארבעטער נאָכ? און איר זינט נאָכ בארויגעז אפ גאָט! אָט וועט נאָכ די „אופראונצ“ ארויסגעבן געלט אפ אויספויען דירעס; די פריצטע וועט צושיקן פרויט פאר די, וואָס נייטיקן זיך! נו, איך אויך... צי דען בעט איך נישט גאָט פאר אייך? איך בעט נישט נאָר פאר אייך אליין גאָט — איך בעט פאר אלעמען. „פאר די אלע קריסטן פונעם פראוואָסלאוונעם גלויבן“ — אָט וויאזוי.
די פויעריג האָבן זיך ווידער פארנייגט, און דאָס בארעדעוודיק פאָ-טערל האָט ווייטער גערעדט:

— אז איר וועט אין אייערע הערצער טראָגן די מוירע פאר גאָט און איר וועט אָפט באזוכן גאָטס טעמפל, וועט איר אפילע נישט באמערקן, ווי גאָט וועט אייך אָפגעבן הונדערט מאָל אזויפיל. אפ פרויט איז האיאָר צו האָפן א גרויס גערעטעניש. דאָס ווינטער-קאָרן איז אויסגעצייכנט. די זומער-טוועס וועלן זיך מיט גאָטס הילפ פארבעטערן. איר וועט נאָכ צו-ארבעטן בא דער פריצטע אפ די לאַנקעס, וועט איר אויך האָבן היי. איר וועט ארויספירן א וואָגן אָדער צוויי פארקויפן — וועט בא אייך ווערן אפיסל געלט אין טייסטער; אינ א צייט ארום וועט איר ארויספירן אפיסל קאָרן אפן מאַרק — וועט ווידער ווערן געלט און, ענדלעך, אויך האָבער ארויספירן — איז ווייטער געלט. איבעראיאָר וועט איר אליין נישט אמערקן, ווי אפן אָרט פונ די כאטקעס, וואָס דאָס אכזאַריעסדיקע פיער האָט אומ-געפראכט, וועלן שיינענדיק שטיין נייע הייזער באקוועמע און גערוימע. און איר אלע וועט דאָרטן וווינען אין זיי און איר וועט דאנקען גאָט פאר דעם גענאָד, וואָס ער האָט מיט אייך געטאָן. אָט וועט איר זען.
און די פויערע טאטיאנע האָט הילפלאָז ארומגעשפאנט איבערן אש, די טליענדיקע העלצער צונויפגעשארט און געשריען:
— פעטי, א, פעטי, ווו ביסטו, טייערער? ענטפער אָפ!

און זי האָט ניט געהערט, ווי דער אייווערנאָטלדיקער אלטער קאליס-
טראַט האָט גערעדט צו איר:

— זע נאָר, צי איז ער ניט אנטלאָפֿן אינ וואַלד ארייַן? איך האָב אים
אנומלטן געזען. געזעסן בין איך אפֿ די טרעפלעך לעבן טווע-שפּיכלער
פונקט דעמלט, ווען די שטופֿ אייערע האָט זיך אָנגעצונדן. איך טו א
קוק: פעטקע דרייט, זיך איבערן צימער דאָרט, און דאָס העמדל זינס האָט
זיך פּאנאנדערגעפלאָזן. שרייַ איך צו אים: גיב א שטופֿ, טייערינקער, די
טיה, גיב א שטופֿן נאָר ער האָט זיך נאָך געדרייט און געדרייט, און דער-
נאָך האָט מען שוין ניט געזען גאַרניט. געוויס איז ער אינ וואַלד ארייַן
אדעקעבלאָפֿן פאר שרעק.

טאטיאנע אָפער האָט גאַרניט ניט געפילט, אויסער איינס: אז דאָס
הארצ ווערט איר צעריסן אפֿ שטיקער.

— פעטי, א, פעטי! וווּ ביסטו, טייערער? ענטפער אָפֿ! — האָט זיך צווישן
דער ריידער פֿונ די דאָרפֿסלייט געלאָזט הערן איר יאָמער.
ענדלעך, האָבן א פאָר מענטשן ראכמאַנעס געקריגן און זינען געקור-
מען איר צו הילפֿ. זיי האָבן פּאנאנדערגענומען די איינגעפאלענע סטעליע
און האָבן אונטער אירע טלייענדיקע שטיקער געפונען דעם טויטן קער-
פער פֿונ דעם ינגל. די זייט פונעם קערפער און פונעם פאַנעם, וואָס איז
געלעגן אפֿ ארום, האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט א העסלעכע שווארצע
מאַסע; פלויז יענע זייט, וואָס איז געלעגן צום דיל צו, איז געבליבן ניט
געריט.

טאטיאנע האָט זיך א וואקל געטאָן. ס'איז איר פינצטער געוואָרן אינ
די אויגן און פֿונ דער ברוסט באַ איר האָט זיך ארויסגעריסן א שוידער-
לעכער ווייגעשרייַ איבערן גאַנצן דאָרפֿ:
— גאָט, דו זעסט צי נייַן?

דעם דאָזיקן ווייגעשרייַ האָט אויך דערהערט דאָס פּאָטערל, און האָט
זיך געפילט, פארשטייט זיך, צוקומען מיט טרייסט-ווערטער.
— דו קלאָגסט זיך אפֿ גאָט? — האָט ער מיט א העפלעכע פאָרווירפֿ
געזאָגט: — נו, און פֿונ איעוון געדענקסטו? נייַן? איז אָט וועל איך דיר
דערמאָנען! ער איז געווען רייַך און באַרימט, האָט געהאט קינדער,
טשערעדעס און אויצרעס גאָלד — און מיטאַמאָל איז באַ אים, לויט גאָטס
פּארלאַנג, אלץ צוגענומען געוואָרן: אי די קינדער, אי דאָס פֿי, אי די
פריינט, און אלייַן איז ער קרעציק געוואָרן און, פארטריבן פֿונ שטאָט.

איז ער געלעגן אפ א קופע מיסט בא די טויערן פון שטאט. הינט האָבן געלעקט זינע ווונדן... הינט! נאָר בא דעם אלעמען, איז ניט נאָר ער האָט ניט געטראגן קיין האס אפ גאָט, נאָר ער האָט נאָכ שטארקער ליב גע- קריגן גאָט, זײַן פאשעפער. און גאָט, זעענדיק די דאָזיקע איבערגעגעבן- קײט זײַנע, האָט זיך אפ אימ אומגעקוקט. אינ א קורצער צײט ארום איז איעוו געוואָרן נאָכ געזינטער, נאָכ רײכער און נאָכ פארימטער איידער פריער. די טשערעדעס האָבן זיך געמערט, קינדער איז בא אימ געפאָרן געוואָרן גענוג, מיט איין וואָרט, אלצדינג...

אָבער אויך דעם גאלעכס אינריידעניש איז צו טאטיאנען דערגאנגען נאָר אינ דער פאָרם פון אן אומקלאָרן נימעסן ראש. זי האָט געווענדט די אויגן צו דער ליניע, וואָס טיילט אָפּ דעם גאנצ געפליבענעם טייל פון פעטקעס פאָנעם פון יענעם, פון דעם אָפגעברענטן טייל און האָט שטיל געמורמלט.

— גאָט! דו זעסט צי נײַן?

אינ דער דאָזיקער צײט האָט אינעם פריצישן הויפּ די גוטע פריצטע אנהאנדרייעווא קאפּיישטשיקאָווא געפּייערט איר געבורטס־טאָג. ס'האָבן זיך צונויפגעקליבן געציילטע, נאָר עמעסע פריינט: דער אדל־מארשאל קיפּיאשטשעוו מיט דער פרוי, דער איספראוויק שיפּיאשטשעוו מיט דער פלימעניצע און אויך איוואן איוואנאָוויטש גלאז, א מענטש א פארטיקור־ליארער (1), וועגן וועלכע מע רעדט, אז פאר אימ דארפּ מען זיך היטן מיט א וואָרט. נאָר אזוי ווי דאָ זײַנען אלע געווען מענטשן, וואָס פאר זײ דארפּ מען היטן די צונג (אנא אנדרייעווא אליין האָט געזאָגט, אז זי „דינט“ ערגעצ), האָט זיך איוואן איוואנאָוויטש אינ דער דאָזיקער קאָמ- פּאניע געפילט זייער באקוועם. דאָ זײַנען אויך געווען דער גאלעכ מיט דער גאלעכטע.

אנהאנדרייעווא איז געווען א גענעראלישע אלמאָנע, א פרוי פון א יאָר עטלעכע און פערציק, נאָכ א גאנצ שײנע. גערעדט האָט זי, ווי אלע רוס־ע דאמען, אפ פראנצויזיש. א לאנגע צײט האָט זי געלעבט אינ אויס־לאנד. די לעצטע צײט נאָר איז זי געוואָרן פאטריאָטיש און האָט ליב גע- קריגן „דאָס גוטע רוסישע פאָלק“. פארדרײאַרן איז זי אראָפגעקומען צו זיך אינ האַרביליע, און פון דעמלט אָן פאָרט זי אהינצו יעדן זומער. (א פארטיקליארער מענטש — אזא האָט סארנעמט ניט קיין מעלכע־שטעלע.

זי האָט דעם פארשטאַרבֿענעם מאַן אוועקגעשטעלט אַ מאַוואָליי אין סאָד
זי האָט געפֿעטן גאָט אלע טאָג. זי האָט מיט קיינעם קיין באַקאַנטשאַפֿט
ניט געהאַט, בלויז מיט די אויסגעפרוּווטע „אַנהענגער פֿון אַרדענונג“, זי
האָט קיין ווירטשאַפֿט ניט געפֿירט, נאָר אָפּגעגעבן די ערד די פֿויערימ
„אַפֿ דער האַלב“ און האָט, ווי עס ווײַזט אויס, געפֿראַוועט עקאָנאָמיע.
געהאַט האָט זי אַ זון פֿון אַ יאָר זעכצן, סעריאַזשע, אַ יוריסט, און אַן
אַכצניאַריקע טאַכטער — ווערעטשקע.

די פֿריצטע מיט די געסט האָבן זיך אומגעקערט פֿון קלויסטער און זײַ
נען געזעסן און געגעסן פֿרישטיק, ווען מע איז געקומען צו לויפֿן זאָגן,
אַז סאָפּאַניכע ברענט. דאָס פּאָטערל איז די רעגע אַהינ אוועק מוסער
זאָגן; די איבעריקע זײַנען צוגעלאָפֿן צו די פענצטער און האָבן געקוקט.
איבער דעם מוירעדיקן רויכ־וואַקן האָט מען קיין פֿלאַם ניט אַרויסגע־
זען, נאָר דער רויכ איז גלייך מיטן ווינט געפֿלויגן אין פֿריזישן הויפֿ
אַרײַן, און אין די צימערן האָט זיך געפֿילט זײַן פֿיטערער רײַעכ. מע האָט
אויך די מענטשן דאָרט ניט אַרויסגעזען, איבערן וועג אָבער זײַנען מען־
געס שכינישע פֿויערימ און הויפֿ־דינער געלאָפֿן צו דער סרייפֿע.

— ווי איר ווילט אײַך, מײַנע הערן, — האָט זיך ענדלעך אַנאַ אַנדריי־
עוונאַ אָנגערופֿן: — נאָר איך קאָן קיין גלייכגיטיקע צושויערן ניט בלייבן.
דאָס זײַנען דאָך — מײַנע פֿויערימ. שלעכטע מענטשן האָבן מיך מיט זיי
צעשיידט, ניט אַפֿ לאַנג, פֿאַרהאַפֿ איך — נאָר איך געדענק פֿונדעסטוועגן,
אַז זיי זײַנען מײַנע.

אָבער דעם דאָזיקן העלדנטאַט האָט מען איר ניט געלאָזן זי זאָל אַפֿ־
טאָן אײַנע אַליינ — די גאַנצע קאָמפּאַניע האָט אַרויסגעזאָגט דעם ווילן
מיטגיין מיט איר.

— און ביכלאַל איז עס אונדזער כויוו, — האָט פּאַרגעזעצט אַנאַ אַנדריי־
עוונאַ: — ווען דאָס זאָלן אפֿילע ניט זײַן מײַנע פֿויערימ, איז אויך אונדזער
הייליקער כויוו צו זײַן דאָרט, וווּ מענטשן לײַדן. מע האָט אונדז אַרעם
געמאַכט, מע האָט אונדז געקרויודעט... נאָר מיר האָבן עס אַלץ פֿאַרגעסן.
מיר געדענקען נאָר, אַז אונדזער קלענערער פֿרודער, וואָס לײַדט, שטרעקט
אויס צו אונדז די הענט!

דערוויסנדיק זיך, אַז מע האָט דעם טאָג געפֿאַקט פֿרויט פֿאַר די אַר־
פֿעטער און פֿאַר די הויפֿ־מעשאַרסימ, האָט זי געהייסן עטלעכע פֿרויט
צעשניידן אַפֿ ריפֿטלעך און אוועקטראַגן צו די אָפּגעברענטע פֿויערימ.

— מאַרגנ וועט איר ווידער אָפּפּאקן ברויט פאר די אייעריקע... נו, מע דארפ! איר פארגעסט נאָר ניט אריינצוטאָן זאלצ!
מיט איינ וואָרט, אלצ, וואָס זי האָט געקענט, האָט זי געטאָן אונ, ענדלעך, האָט זי דאָס טייסטערל מיטגענומען, זאָגנדיק: „דאָס איז— טאָ- מער מאכטזיך מע דארפ!“ אויך ווערעט שקע האָט, נאָכטוענדיק דער מוטער, מיטגענומען איר טייסטערל מיט די אָפּגעהיטע שיינענדיקע מאטפייעס. באַמ אריינגאנג אינ דאָרפ האָט זיך די קאָמפּאניע אָפּגעשטעלט, נאָר ווע- רעטשקע אונ די מאמוזעל שיפּיאשטשעווע האָבן זיך ניט איינגעהאלטן אונ זיינען אוועק אינ דער טיפּ גאס.

— זאָגט די פויערימלעך, אז איך שענק פונ זייערטוועגן צוויי טשעט- ווערטעס קאָרנ!— האָט זיי נאָכגעשרינג אַנא אנדרייעוונא.
אינ א מינוט פינף ארומ איז ווערעטשקע געקומען צו לויפן צוריק אינ- גאַנצן א פארוויינטע.

— אכ, מאמעניו!— האָט זי דערציילט:— דאָרט איז א פרוי דאָ אַן אָרעמע, איז בא איר א יינגל פארברענט געוואָרן— א זון! אכ, ווי שרעק- לעך!.. וואָס מיט איר טוט זיך דאָרטן! דער פאָטערל שטראַפט זי, אונ זי הערט ניט, זי האלט נאָר אינ איינ טיינען: „גאָט, דו זעסט צי ניינ?“ מא- מעניו! דאָס איז שרעקלעך, שרעקלעך, שרעקלעך!

— א ראכמאַנעס נעבעך; ס'ארא נערוועזע אָבער דו ביסט, ווערע!— האָט איר פאָרגעוואָרפן אַנא אנדרייעוונא. אזוי טויג ניט, מיינ פריינט! אומעטומ איז פאראן גאָטס האשגאָכע. דאָס דארפ מען פריער פונ אדז געדענקען! פארשטייט זיך... ס'איז א גרויסער פארלוסט; נאָר ס'טרעפן פארלוסטן פיל גרעסערע, אונ דאָך גיבן מיר זיך אונטער אונ דולדן! גע- דענקסט, פיימאקאָוס באַנקראָט אונ אונדזער געלט דאָרט... 6% געגעבן... נו, איז וואָס! צוריק גערעדט, מיט קיינ ווערטער אליין קען מען ניט זאט זיין, מיינע הערן!— האָט זי זיך געווענדעט צו די ארומיקע:— לאָמיר מאכנ א קלייניקע קאַלעקטע¹ לעטויוועס דער ליידנדיקער מוטער נע- בעך! ווער וויפל עך קען!

זי האָט מיט א ציטערנדיקער האנט פונעם טייסטערל ארויסגענומען א צענדליקע אסיגנאציע, זי האָט אוועקגעלייגט אפ דער דאָלאַניע אונ אויסגעשטרעקט די האנט. ווערעטשקע האָט גלייך אוועקגעלייגט איר גאַנצ-

¹ א קאַלעקטע— א געלט-זאַמלונג צווישן א קאַלעקטיוו, א, סקלאדטשינע.

טעמטערל. די געסט האָבן אויב ארויסגענומען עטלעכע דרייבנע אסיגנא' ציעס. נאָר איוואנאָוויטש גלאז האָט זיך אָפגעקערעוועט אָן א זיט און זיך אונטערגעפּיפט. ס'האָט זיך צונויפגעקליבן בא דרייסיק רובל.

— נו אָט, נעם אונ טראָג איר אוועק!— האָט אַנא אנדרייעווא גע- זאָגט צו דער טאַבטער, — זאָג איר דאָרט, אז ס'איז נאָך פאראן אפ דער וועלט גוטע מענטשן. דערמאן זי, די פויערימ נאָכאמאָל וועגן דעם קאַרנ... צוויי טשעטווערטעס! און דעם פרויט האָט מען זי געבראכט? הייס, מע זאָל צעטיילן! דאָס איז צו שטילן דעם ערשטן הונגער.

ווערעטשקע איז גיך אוועקגעלאָפן. איר האָט זיך איך דער מינוט אויסגעדאכט, אז זי איז א גוטער מאלעך, זי פאָכעט מיט זיבערנע פליגל איך דער לויטערקייט פונעם הימל, און מיט דרייסיק רובל איך די הענט. זי האָט געטראָפן טאטיאנען איך דעם אייגענעם צושטאנד וואָס פריער. יענע איז געשטאנען מיט פרייט צעעפנטע אויגן און האָט אווטאַמאטיש געמאַכט מיט די ליפן, ניט וויסנדיק, ווו זי איז איך דער וועלט. דאָס פאָטערל איז ווי פריער געשטאנען לעבן איר און דערציילט א פליישפיל פון דער געשיכטע פון די ערשטע הייליקע מארטירער איך דער צייט פון אבנאָר'עסדיקן ניראָנ'קייטער. פאר טאטיאנען האָט זיך נאָך ניט געשטעלט די פראגע: וואָס וועט מיט איר זיין? צי דארפ זי האָבן א שטוב, א פעלד און ביכלאל דאָס אלץ, וואָס האָט פון אהער אָנגעפילט איר לעבן, צי איר וועט אויסקומען אומוואנדלען איבער דער וועלט, ווי א באטראטשקע? און פלוצעם— א גוטער מאלעך.

— נא דיר, טיערע, די מאמעניו האָט געשיקט!— האָט ווערעטשקע געזאָגט, אויסשטרעקנדיק דאָס געלט.

טאטיאנען האָט גאָרנישט ניט פארשטאנען. זי האָט אפילע אפ דער נע- דאווע ניט א קוק געטאָן.

— נעם, אדעסניצע!— האָט דאָס פאָטערל געמוסערט:— גוטע פריצימ האָבן אפ דיר ראכמאַנעט און דו שאצסט עס גאָר ניט! אפילע די פויערימלעך האָבן זיך דערמיט פארינטערעסירט און האָבן גענומען איינרײדן.

— נעם, טאטיאנע, נעם, אז מע גיט! ס'וועט צונוצ קומען אפ א שטוב, נעם!

טאטיאנען האָט זיך הייך ריר ניט געטאָן.

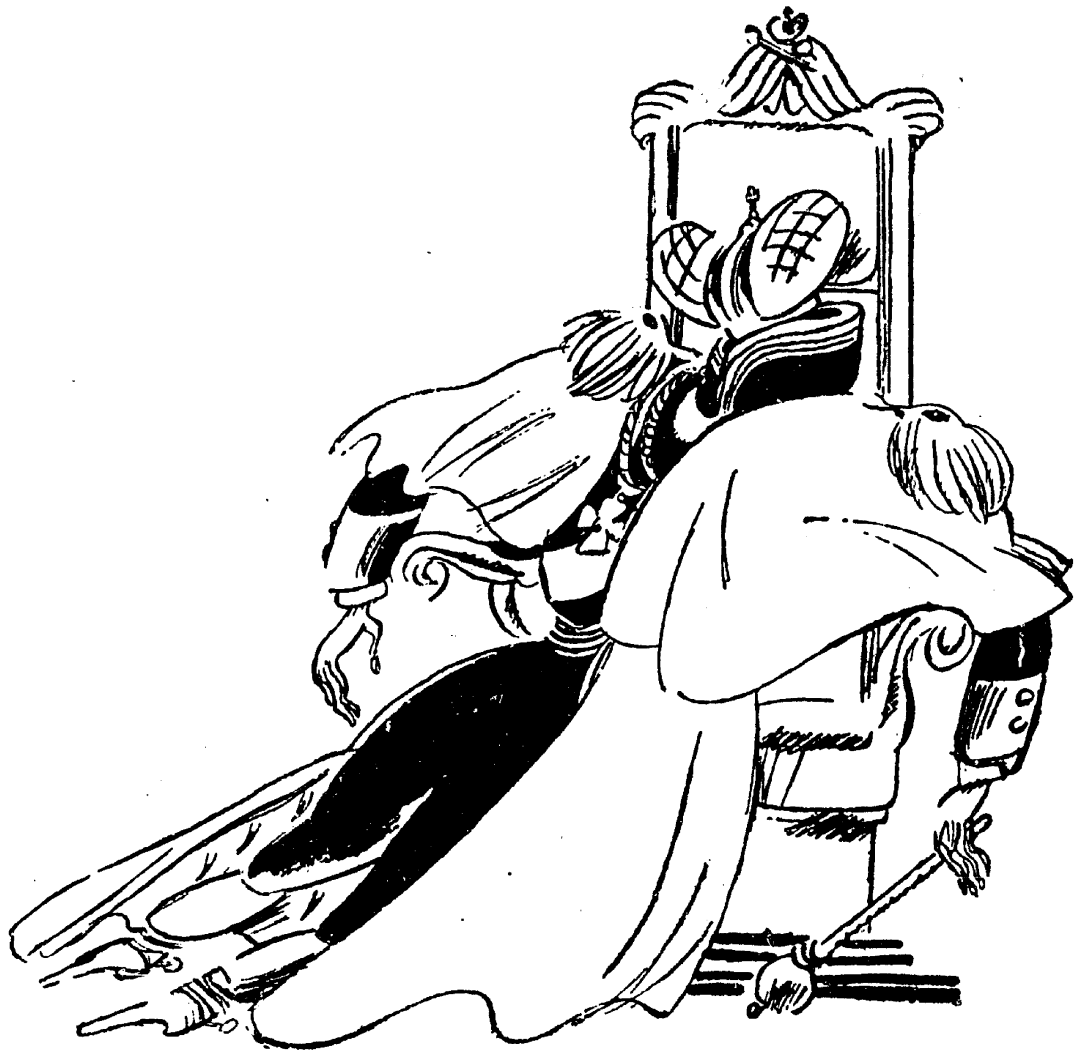
ווערעטשקע איז געשטאנען אביסל, דאָס געלט אפּ דער ערד אוועקגע-
לייגט און אוועקגעגאנגען א פארזאָרגטע. דאָס פאָטערל האָט דאָס געלט
אופגעהויבן.

— נו, אויב דו ווילסט נישט נעמען, — האָט ער געזאָגט: — וועל איך דאָס
צונעמען לעטוועס דעם קלויסטער. אָט איז בא אונדז די פאניקאדילע
אינגאנצן שוין אן אָפגעפאָרענע, איז וועלן מיר די אלטע פאָרן נאָ אפּ
ברוכווארג, און אינינעם מיט אָט דעם געלט אינשאפן א ניע... איי-
דעס, פראוואָסלאוונע מענטשן!

— מאמעניו, זי האָט נישט גענומען! — האָט ווערעטשקע געזאָגט און
טרערן זינען איר געשטאנען אינ האלדז.
מע האָט זיך געכידעשט.

— אָט דאָס רייעכל, דאָס פאסקודנע, עס איז נאָכ פונדעסטוועגן אינ
זיי פאראן! נאָכ נישט ארויסגעטריבן! — האָט סוידעספול א זאָג געטאָן
גלאז.

ד ע ר ר י ז

אינ איינעם א קעניגרייך איז א ריז געבוירן געוואָרן. די פאפע־יאגע
 האָט אימ געבוירן, מיט איר פרוסט האָט זי אימ געזויגן, אויסגעהאָדע־
 וועט, אויסגעכאָוועט, אונ אז ער איז אויסגעוואקסן מער ווי א ווערסט
 די הייב, איז זי אוועק אינ מיטפער אריינ זיכ אויסרוענ אונ אימ האָט זי
 אפ אלע פיר זייטן פון דער וועלט אָפגעלאָזט: גיי, ריז, טו אופ אפ דער
 וועלט העלדישע זאכנ.

פריער פון אלץ האָט זיך דער ריז, פארשטייט זיך, אוועקגעלאָזט אינ
וואלד אריין; דערזעט ער א דעמב איינער שטייט—האָט ער אימ מיטן
וואַרצל אויסגעריסן; דערזעט ער א צווייטער דעמב שטייט—האָט ער אימ
מיטן פויסט אפ צווייען צעשפאלטן; דערזעט ער, אדריטער דעמב שטייט
און אינ אימ איז א הייל פאראן, איז ער אריינגעקראָכט, דער ריז, אינ
הייל און איז אנשלאָפן געוואָרן.

דער גאנצער וואלד דער דעמבענער האָט קרעכצן גענומען פון זיינ
הילכיקן כראָפען, די ווילדע כמעט זינען זיך פון וואלד צעלאָפן, די פייגל
זיינען אוועקגעפלייגן; גופע דער שעד פון וואלד האָט זיך אזוי דער-
שראָקט, אז ער האָט א כאפ געטאָג די שעדיכע מיט די שיידימלעך אונטערן
אַרעם—און איז ניט געוואָרן.

און דער שעמ וועגן דעם ריז האָט זיך פארשפרייט איבער דער גאנ-
צער ערד. סײַ אייגענע, סײַ פרעמדע, סײַ פריינט, סײַ סאָנימ, האָבן זיך
ניט געקענט אָנווינדערן פון אימ: די אייגענע האָבן ביכלאל מוירע, וויל
אַן מוירע וואָס איז עס טאקע פאר א יעבן אפ דער וועלט? און א כוז
דעם איז נאָך פאראן א האָפענונג: אוואדע האָט זיך דער ריז אינ הייל
אוועקגעלייגט, קעדיי זיך אָנעמען אינ שלאָפ מיט נאָך מער קויכעס: „אַט-
אַט וועט ער זיך שוינ אופכאַפן, אונדזער ריז, און וועט אונדז בארימט
מאכט פאר דער גאנצער וועלט.“ די פרעמדע, פון זייער זיט ווידער,
האָבן מוירע: דו הערסט, סײַ ארא קרעכערען עס האָט זיך גענומען טראָגן
איבער דער ערד—ניט אנדערש, אז אינ „דאָזיקן“ לאנד איז א ריז גע-
בוירן געוואָרן! ער זאָל אונדז כאָטש קיינ כילעך ניט פארגעבן, אז ער
וועט זיך אופכאַפן!

און אלע ארומ גייען אפ די שפיץ פינגער און כאזערן שטיל: שלאָפ,
ריז, שלאָפ!

און אָט איז דורכגעגאנגען אזוי הונדערט יאָר, דערנאָך צוויי הונדערט,
דריי הונדערט און מיטאמאָל גאנצע טויזנט יאָר. א טשערעפאכע איז גע-
פאָרגעפאָרן און, ענדלעך, געקומען צופאָרן. א פלויערל האָט זיך פא-
רימט בארימט, און האָט טאקע אפ דערעמעסן דעם יאמ ניט אונטערגע-
צונדן. דעם פויער האָט מען געקאָכט געקאָכט, ביז מע האָט אינ אימ ווו
ער האָט נאָר געהאט א זאפט אויסגעקאָכט: אאו, פויערל, ווו ביסטו!
מע האָט אלץ, ווי עס דארף צו זיין, צוגעריכט, אלץ ארויסגעענדיקט,
באנומען איינס דאָס אנדערע פון קאָפּ ביז די פיס—אן עק! און דער

ריו שלאָפּט אלצ, קוקט אלצ מיט ניט־זענדיקע אויג פונ דער הייל גלייכ
אפ דער זון, און זיינ הילכיק כראָפּענ צעטראַגט זיכ אינ דער אומגעגנט
הונדערט מייל די ווייט.

א לאנגע צייט האָבן זיי געקוקט, די סאַנימ, א לאנגע צייט געטראכט:
ווייזט אויס, זייער א מעכטיקס איז דאָס דאָזיקע לאנד, וווּ מע שרעקט זיכ
פאר א ריו פלויז דערפאר, וואָס ער שלאָפּט אינ הייל!

דאָך האָט מען ביסלעכווייז אָנגעהויבן די זאכ צו פאטראכטן; מע האָט
זיכ גענומען דערמאנען, וויפל ביטערע אומגליקן עס זינען אָנגעשיקט
געוואָרן אפ דעם דאָזיקן לאנד, און דער ריו איז קיין איין מאָל גיט גע-
קומען די מענטשלעכ צו הילפ.

אינ איינעם א יאָר האָבן זיכ די מענטשלעכ, ווי כײַעס, צווישן זיכ
אליין צעשלאָגן און האָבן אומזיסט און אומנישט אומגעפראכט א מענגע
מענטשן. די אלטע לײַט האָבן דעמלט ביטער געוויינט און זיכ געבעטן:
קום, ריו, מיש זיכ אריין און מאכ א סאָפ צו אָט דער וויסטער צייט! —
און ער איז גאָר, אָנשטאָט דעם, אינ הייל אָפּגעשלאָפּן. אינ איינעם א יאָר
זינען אלע פעלדער אויסגעברענט געוואָרן פונ דער זון, און דער האָגל
האָט זיי צעקלאפּט: מע האָט געמיינט, דער ריו וועט קומען און וועט
דער איידע מענטשן עסן געפן, און ער איז גאָר, אָנשטאָט דעם, אינ הייל
אָפּגעזעסן. אינ איינעם א יאָר זינען די שטעט און די דאָרפֿ־ישוויים מיטן
פֿייער אוועק, און די מענטשלעכ האָבן גיט געהאט קיין דאכ איבערן
קאָפּ, גיט קיין קליידער, גיט קיין עסנווארג; האָט מען געמיינט: אָט וועט
דער ריו קומען און וועט פונ די מענטשן די נויט אוועקנעמען — ערשט
ער איז אויב דאָס מאָל אינ הייל אָפּגעשלאָפּן.

קורצ, פאר די טויזנט יאָר האָט דאָס דאָזיקע לאנד מיט אלע ווייטעקן
איבערגעווייטעקט, — און דער ריו — ער זאָל דאָס אפילע א קערעווע סאָן
דעם אויער אָדער דאָס אויג צו געוויירע ווערן, פארוואָס האלט עס ארום
און ארום די וועלט אינ איין קרעכצן.

וואָס־זשע איז עס פאר א ריו אזא?

געווען איז דאָס דאָזיקע לאנד אזא, וואָס האָט זיכ אסאך אָנגעליטן,
אזא, וואָס האָט אסאך געדולד און האָט א גרויסן, אומופהערלעכע גלויבן.
עס האָט געוויינט און געגלויבט, געדינסט — און געגלויבט, עס האָט גע-
גלויבט, אז וועג דער קודאל פונ טרערן און זינען וועט בא אימ אויסגע-
טריקנט ווערן, וועט דער ריו אויסגעפינען די פאסיקע מינוט און וועט

עס אויסלייזן. און אָט איז די מינוט אָנגעקומען. נאָה ניט די, אפּ וועל-
 כער דער געוויינלעכער אוילעם האָט געווארט. סאָנימ זיינען געקומען
 און האָבן פאלאגערט דאָס לאנד, פא וועלכע דער ריז איז אינ הייל גע-
 שלאָפן, און האָבן זיך גלייך אלע א לאָז געטאָן אפּן ריז. לעכאטכילדע איז
 איינער פאָרויכטיק צו דער הייל צוגעגאנגען—סע שטינקט; א צווייטער
 איז צוגעגאנגען—יא, סע שטינקט. „דער ריז איז דאָך א צעפּוילטער!“
 האָבן די סאָנימ א זאָג געטאָן און האָבן זיך א לאָז געטאָן אפּן לאנד.
 די פּיינט זיינען געווען אכזאַרעסדיק—מיט גאַרניט זיי ניט אַינצונע-
 מען. זיי האָבן צעפרענט, צעהאקט אלץ, וואָס זיי האָבן אפּן וועג גע-
 יטראַפּן, אלס נעקאַמע פאר דער לעכערלעכער שרעק, וואָס דער ריז האָט
 דוירעסלאנג אפּ זיי אָנגעווייעט. דערזעענדיק, אז די צייט איז אזא וויסטע,
 האָבן די מענטשלעך זיך גענומען ווארפן אהינ—אהער, געוואלט ארויס-
 טרעטן קעגן סוינע—ערשט זיי גיבן א קוק, סיאזי ניטאָ מיט וואָס.
 און דאָ האָבן זיי זיך דערמאנט אינעם ריז, און האָבן אלע אינ איינ
 קאָל אָנגעהויבן צו יאַמערן: „אייל זיך צו, ריז, אייל זיך!“
 און דעמלט איז א נעס געשען: דער ריז האָט זיך קיינ ריר ניט גע-
 טאָן. פונקט ווי צוריק מיט טויזנט יאָר האָט דער אומפאוועגלעכער קאָפּ
 זיינער מיט די ניט־זעענדיקע אויגן געקוקט אפּ דער זון, נאָר יענע מעכ-
 טיקע כראָפען, פונ וועלכע עס פלעג אמאָל דער גאנצער וואלד ציטערן,
 איז שוין ניט געווען.
 און דעמלט איז צוגעגאנגען צום ריז איוואנושקע דער נאר, מיט א זעצ
 פונעם פויסט האָט ער צעפראָכען די הייל און דערזען—שלאנגען האָבן
 פאמ ריז דאָס גאנצע ליב צעפרעסן פיוזן סאמע האלדז.
 שלאָפּ, ריז, שלאָפּ!

אינהאלט

5	1. פערדוליע
11	2. א מיניסע, וויאזוי איינ פויער האָט צוויי גענעראלן געהאָדעוועט
21	3. דער ראָב, וואָס האָט געזוכט יושער אונ גענאָד.
34	4. דער קאָרעס, דער אידעאליסט
49	5. דער האָז מיטן קלאָרן פארשטאנד
60	6. דער פּיסקאר דער גרויסער כאַכעמ
69	7. דער געטרייער טרעזאָר
78	8. א דאָרפישע סרייפּע
88	9. דער ריז
